

วารสาร ศรีวนาลัยวิจัย

JOURNAL OF SRIVANALAI VIJAI
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

Vol. 10 No. 1 January - June 2020

ISSN 2229 - 2268

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : Humanities and Social Sciences

ISSN : 2229 - 2268 ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

ข้อความและบทความในวารสารนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้พิมพ์โดยเฉพาะ
กองบรรณาธิการไม่มีส่วนรับผิดชอบในเนื้อหาและข้อคิดเห็นนั้นๆ แต่อย่างใด

วารสารศรีวนาลัยวิจัย
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บทบรรณาธิการ

วารสารศรีวนาลัยวิจัย ได้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานของคณาจารย์ นักวิจัยและบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้สู่ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ โดยเปิดรับบทความทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีกำหนดออกปีละ 2 ครั้ง คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ของทุกปี โดยวารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ของปีที่ 10 ซึ่งการดำเนินงานของวารสารยังคงตระหนักถึงคุณภาพตามที่ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กำหนดไว้โดยยังคงนโยบายในการเผยแพร่ผลงานวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการวารสารศรีวนาลัยวิจัย ได้รวบรวมและคัดกรองบทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทัศน์และบทความวิจารณ์หนังสือจากนักเขียนและนักวิจัยจากทั่วประเทศเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศรีวนาลัยวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 7 บทความ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความมาเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้อง (Peer review) ขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ให้การสนับสนุนการจัดทำวารสารศรีวนาลัยวิจัยฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้จากบทความวิจัยและบทความวิชาการในวารสารศรีวนาลัยวิจัย ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563 จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านและผู้สนใจสำหรับท่านผู้สนใจต้องการส่งบทความเผยแพร่ในวารสารศรีวนาลัยวิจัย สามารถส่งมายังกองบรรณาธิการวารสารศรีวนาลัยวิจัย หรือดูรายละเอียดการส่งบทความได้ที่เว็บไซต์ของวารสาร <http://www.journalrdi.ubru.ac.th>

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หน้า

การมีส่วนร่วมของชุมชนไทบรูในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษาร้านทำลั้งและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

มานิตย์ โศกค้อ, ศิริวรรณ ประสพสุข

1

สภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี

จิตภา สิมวัน

19

การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

จิรัญญา ฤกษ์พิบูลย์

33

การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ภคประภา สุพัฒนานนท์

41

การพัฒนาลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์

สุรีย์ฉาย สุกันธรัตน์, นวรัตน์ นิธิชัยอนันต์

53

ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิยดา หาววิสัย

67

บทความวิชาการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การฝึกหัดโยนเบ๊ตตัน : คุณประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมของนักแสดงโยน

พันธ์ทิพย์ ศรีธรรม

77

การมีส่วนร่วมของชุมชนไทบรูในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา
หัตถกรรมพื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์
กรณีศึกษาบ้านท่าล้งและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
The Participation in Conservation and Creation of Local Hand-made
Product of Bru People, Ta-Long and Vern-Bueg Village, KhongJiam
District, UbonRatchathani Province as the Cultural Capital for Tourism
Promotion According to CreativeEconomy

มานิตย์ โสภค^{1*}, ศิริวรรณ ประสพสุข¹
Manit Sokkhor^{1*}, Siriwan Prasopsuk¹

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อ.เมือง
จ.อุบลราชธานี 34000

¹Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat
University, Amphoe Mueang, Ubon Ratchathani 34000

*Corresponding author; E-mail: s.manit28@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูบ้านท่าล้งและ บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบรูในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยชุมชนซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการระเบียบวิธีวิจัยของศาสตร์ทั้ง 3 สาขามาประยุกต์ใช้ในการวิจัย อันได้แก่ 1) การศึกษาเชิงคุณภาพ 2) การวิจัยแบบมีส่วนร่วม และ 3) การวิจัยทางคดีชนวิทยา ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสอบถาม 3) แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม 4) แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มจักสานและเสื่อเตย

ผลการศึกษาพบว่า ด้านความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านกลุ่มอุปกรณ์เครื่องเรือน กลุ่มเครื่องมือจับสัตว์ และกลุ่มเครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม ด้านสถานภาพของหัตถกรรมพื้นถิ่นพบว่า สถานภาพของหัตถกรรมพื้นถิ่นในยุคดั้งเดิมได้รับการสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพชน หรือกลุ่มเครือญาติ ส่วนการสืบทอดในปัจจุบันพบว่ามีการใช้กระบวนการกระตุ้นจากหน่วยงานภายนอกเข้ามามีบทบาทในการช่วยสืบทอดภูมิปัญญาร่วมกับชุมชน ส่วนด้านปัญหา อุปสรรคและโอกาสของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู พบว่ามีปัญหา ด้านการตลาดปัญหาด้านวัตถุดิบปัญหาด้านกำลังคนและปัญหาด้านเครือข่าย ส่วนโอกาสที่ท้าทายในปัจจุบันคือ โอกาสที่ส่วนราชการเข้ามามีส่วนส่งเสริมอาชีพ และการท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น ส่วนหัตถกรรมพื้นถิ่นกับการสร้างรายได้ในชุมชนพบว่าหัตถกรรมที่ได้รับการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบ 2

กลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์จากไม้ และผลิตภัณฑ์จากเตย เช่น กล้องเอนกประสงค์จากไม้ กระเป๋จากไม้ ปิ่นโตจากไม้ กระเป๋จากเตย เป็นต้นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบรูในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนไทบรูพัฒนาโจทย์วิจัย เพื่อศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู การมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู และการมีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

คำสำคัญ: หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู, การมีส่วนร่วม, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, ชาวบรู, อุบลราชธานี

ABSTRACT

The main objectives of the research is, to study cultural diversity, conservation efforts and creativity of local handmade products within the Bru community and to promote Ta-Long and Vern-Bueg Village of KhongJiam District, UbonRatchathani Province as the Cultural Capital of Thailand for Tourism according to CreativeEconomy project by the Thai government. Instruments utilized to carry out this study are qualitative methods, PAR – Participatory Action Research and study of local folk lore. Besides the instruments utilized above, several data collection methods were also performed to assist this study. The methods conducted are, in depth interview of the people from the local community, questionnaire with regards to the community background, participant observation whereby the researcher gets involved with the community day to day activities and finally a non-participant observation which is purely based on observing the local people carrying out their lives.

The data samples were obtained from several sources. Amongst them are the local philosophers, village elders, community leaders and members of the village's handi-craft team. Upon studying the data samples collected, it can be divided into 4 major categories which are household appliances, furniture, hunting tools and ceremonial relics. Research has found that the handmade relics were passed down through generations of their family ancestral tree. At present, research also found that there are influences from several private agencies to encourage the Bru community to preserve and to keep their cultures alive for many more generations to come. However, the preservation efforts are not without its challenges. In order to keep this efforts alive, the requirement of marketing, raw material, manpower and networking are highly sought after. The government has to understand the importance of these criteria to drive efforts in promoting this community to the international arena. Further research concludes that the source of income are mainly from handmade products from bamboo and pandan leaves. Amongst these handmade items are, bamboo bags, bamboo lunch boxes, pandan bags and many more. In conclusion, due to the conservation and preservation efforts currently carried out by the Bru community and the local governing body of UbonRatchatani, both which has contributed to the initiation of this research in order to further understand and preserve the tradition of the Bru community of Thailand.

Keywords: The Bru's local handmade products, engagement, creative economy Bru people, UbonRatchathani.

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงแม่น้ำโขงแล้วก็จะพบว่า ในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับเป็นพื้นที่ที่นำศึกษาในทางชาติพันธุ์วิทยาและภาษาศาสตร์ ดังที่ George Condominas-Richard Pottier (1982) กล่าวว่า “บริเวณเอเชียอาคเนย์ส่วนที่เป็นภาคพื้นดินเป็นบริเวณที่เราจะปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีมนุษย์ต่างชาติพันธุ์และต่างภาษามายูบรวมกันเป็นจำนวนมากที่สุด และปะปนกันอย่างซับซ้อนที่สุด ในขณะเดียวกัน สุริยา (2531) ได้กล่าวถึง การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ว่ามีหลายวิธี วิธีการหนึ่งที่นักภาษาศาสตร์ถือปฏิบัติก็คือ อาศัยเกณฑ์ทางภาษา (Language) มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งโดยการแบ่งตามตระกูลภาษา (Language family) เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ของนักภาษาศาสตร์ชาวบรูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตร เอเชียติก มอญ-เขมร (Austro-Asiatic Mon-Khmer) สาขากะตู่เป็นภาษาของกลุ่มชนดั้งเดิมในดินแดนเอเชียอาคเนย์ ที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในภูมิภาคอินโดจีน ทั้งในเวียดนาม พม่า กัมพูชา ลาว และไทย ชาวบรูอาศัยใกล้ภูเขา บางท้องถิ่นเรียกว่า “ชาวบรู” หรือ “ชา” แต่ชาวบรูจะเรียกตัวเองว่า “บรู” ซึ่งแปลว่า “คน” ทั้งนี้เนื่องจากว่าการที่ถูกเรียกว่า “ชา” ซึ่งหมายถึง “ข้าทาส” ได้แสดงถึงสถานภาพที่ต่ำต้อย เป็นการดูถูกเหยียดหยาม ชาวบรูจึงเรียกตนเองว่า “บรู” แปลว่า “คน” หรือ “คนภูเขา”

ชาวบรูผู้เป็นกลุ่มวัฒนธรรมของคนตัวเล็กตัวน้อยได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยและกระจายตัวอยู่ในจังหวัดมุกดาหาร นครพนม หนองคาย และอุบลราชธานี หลังจากที่มีฝรั่งเศสเข้ามาปกครองลาว ชาวฝรั่งเศสได้มีการกดขี่ใช้แรงงานจนชาวชา-บรูทนไม่ไหวจึงอพยพมาอยู่ในดินแดนดังกล่าว หลังการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวบรูเลือกเข้าไปตั้งถิ่นฐานในป่าลึกห่างไกลผู้คนแต่มีธรรมชาติที่สะอาดบริสุทธิ์ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำ ป่าไม้อันเป็นแหล่งที่มีความมั่นคงทางนิเวศ (ecological security) สามารถรองรับชุมชนพวกเขา ชนเผ่าที่มีประชากรจำนวนไม่มาก นอกจากพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ยังปลูกข้าวไร่เชิงเขา ปลูกผักหากินกับภูเขา หาของป่า พึ่งพาธรรมชาติ ในขณะเดียวกัน ธนวา (2558) ยังได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะชาวบรูในเขตอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดมุกดาหารว่า “ชนชาติบรูจะอยู่อย่างเรียบง่ายเนื้อเรียบง่าย เพราะตัวเองเป็นชนชาติส่วนน้อยและเป็นชนชาติที่พูดภาษาไม่เหมือนชนชาติผู้เป็นชนชั้นปกครอง ชาวบรูมีผิวที่แตกต่างไปจากพวกเขา รับรู้ว่าถูกเหยียดหยามจากชนชาติใกล้เคียงในแถบภูพาน เคยหวังและรอสังคมอุดมคติ “พระศรีอารีย์” ในวันหน้าอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับสังคมชาวนาโบราณที่มีความรู้สึกลับข้องใจและไฝ่ฝันหาสังคมอุดมคติพิภพ-อุดมธรรมเสมอ” นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบรูที่อพยพเข้ามาในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีนั้นจะสามารถพบได้ 2 หมู่บ้าน คือ บ้านเวินบึกและบ้านท่าล้ง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยทั่วไปแล้วชาวบรูทั้งสองชุมชนมีความเชื่อมโยงกัน โดยอพยพเข้ามาครั้งแรกในหมู่บ้านเวินบึก

เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวบรูบ้านท่าล้งและบ้านเวินบึกที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้นได้นำเอาขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม และศิลปหัตถกรรมที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษติดมาด้วย ข้อมูลดังกล่าวถือได้ว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาของชนชาวบรูที่สำคัญซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดเอาไว้อย่างยิ่ง ในปี 2557 ที่ผ่านมามีผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กลุ่มโครงการความหลากหลายทางชีวภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษา สืบต่อวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวบรู บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยพบว่า นอกจากข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นบ้านแล้ว หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูก็เป็น

ข้อมูลอีกชุดหนึ่งที่มีความโดดเด่น น่าสนใจหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนไทบูร อยู่ไม่น้อย ในช่วงเดือนกันยายน ที่ผ่านมาผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนา ชุมชนไทบูรที่บ้านท่าล้งและบ้านเวินบึก พบว่า หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรมีอยู่อย่างหลากหลาย สามารถจำแนกได้หลาย กลุ่ม เช่น กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน กลุ่มเครื่องมือทางการเกษตร กลุ่มเครื่องมือดักจับสัตว์ กลุ่มเครื่องมือ เครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม และกลุ่มสินค้าของที่ระลึก ความหลากหลายของศิลปหัตถกรรมในฐานะข้อมูลทาง วัฒนธรรมแล้วถือว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นที่น่าสนใจว่าหัตถกรรม ส่วนใหญ่ยังสามารถพบเห็นได้ในยุคปัจจุบัน เช่น หวดของชาวไทบูรบ้านเวินบึกที่มีเทคนิควิธีการพิเศษที่ทำให้หวดสามารถใช้ งานได้ทนทาน และกระดืบข้าวรูปทรงแปลกตาที่ใช้เฉพาะผิวของไม้ไผ่มาเป็นวัตถุดิบสำคัญในการจักสาน มีกับดัก สัตว์ที่เข้ามารบกวานพืชไร่ของชาวบูรที่คงคุณค่าสะท้อนถึงภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังมีเครื่องใช้ในพิธีกรรม ศักดิ์สิทธิ์ที่น้อยคนจะได้พบเห็นและได้รับการสืบทอดเฉพาะกลุ่มผู้นำทางศาสนาของเผ่าเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้เองจึง อาจกล่าวได้ว่าหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมที่สำคัญชาวบูรซึ่งยังคงดำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของตนไว้เป็นอย่างดี แม้ชาวบูรบางส่วนได้มีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนไปตามยุคสมัย แต่มรดกทาง วัฒนธรรมเช่นนี้ยังคงคุณค่าและควรที่จะต้องอนุรักษ์ สืบสานและสร้างสรรค์ให้อยู่คู่กับชาวบูรต่อไป

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน อาจทำให้ชาวบูรจำนวนไม่น้อยที่กำลังสับสนกับความเป็นบูรใน ภาวะสังคมปัจจุบัน บางคนมองว่าความเป็นบูรทำให้รู้สึกต่ำต้อยเมื่อรู้ว่าตนไม่ใช่ไทยแท้ จึงอยากสลัดความเป็นบูรให้ ไกลออกไป ในขณะที่บางกลุ่มมองว่าบูรคือรากเหง้าเก่าเดิม ลูกหลานไม่ควรลืมและต้องอนุรักษ์สืบสานเอาไว้ เพื่อให้ สองกลุ่มความคิดสามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้ บูรจะต้องอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ในขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยน ให้สามารถอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรก็อาจเป็นข้อมูลชุดหนึ่งที่ทำหน้าที่เชื่อมความ เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมสมัยใหม่เพื่อให้บูรสามารถเดินต่อไปได้การที่ชาวบูรจะสามารถดำรงความเป็นบูร ของตนเองให้คงอยู่ได้ จำเป็นจะต้องประกอบสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาเพื่อแสดงตำแหน่งแห่งที่ในสังคม แนวคิดเรื่อง “อัตลักษณ์” จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจชาวบูรที่สามารถสืบสานความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์บูรที่ อาศัยอยู่ในบริบทสังคมไทย ทั้งนี้คำว่า “อัตลักษณ์” หรือ “Identity” เป็นชุดความคิดที่พยายามอธิบายความมี ลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนหนึ่งๆ หรือคนหนึ่งๆ โดยอาศัยการเทียบเคียงจากคนอื่นหรือชนกลุ่มอื่น อัตลักษณ์เป็น เรื่องของความเหมือนและความแตกต่าง ความเป็นปัจเจกและสังคมเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมที่ก่อรูป ปรง แต่ง หรือนิยามโดยบุคคล อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่แล้วแต่เกิดจากการนิยามผ่านวาทกรรม เช่นเดียวกันกับที่ อภิญา (2546) ได้ชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์มีสองระดับ ในด้านหนึ่งอัตลักษณ์คือ “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อและ สัมพันธ์กับสังคมอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็เกี่ยวข้องกับมิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึก เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองในกระบวนการที่สัมพันธ์กับโลกจึง มีการแบ่งอัตลักษณ์เป็นสองระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคล (personal identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้

เมื่อเป็นเช่นนี้ หากเรานำเอาอัตลักษณ์ความเป็นบูรมาเป็นจุดเด่นของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรก็อาจจะ เป็น อีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถดำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นบูรได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ดังที่ วิบูลย์ (2550) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหัตถกรรมในฐานะที่เป็นมรดกภูมิปัญญาว่า “สิ่งของบางอย่างต้องซื้อมาอยู่ที่บ้าน เพื่อให้ได้ภาพที่ดีตามความประสงค์ แม้เครื่องใช้ที่ซื้อมาจะไม่มีมูลค่าสูง แต่มีคุณค่าทางการศึกษาที่สะท้อนให้เห็น ความคิด การออกแบบ และลวดลาย รูปทรง การเลือกสรรวัสดุมาใช้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต ชนบประเพณี ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้เป็นภูมิปัญญาที่จับต้องได้

(Tangible intellectual property) และเป็นมรดกภูมิปัญญาเชิงนามธรรม (Intangible intellectual property) ปราศจากตัวอักษร แต่ต้องศึกษารูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย วัสดุ ถิ่นกำเนิด แหล่งผลิต การใช้สอย และความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านจึงเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความรู้อย่างไร้ขีดจำกัด”

ด้วยลักษณะที่ทรงคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาเหล่านี้จะเห็นได้ว่า หัตถกรรมเป็นข้อมูลที่สำคัญของกลุ่มชนเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมกับชาวบุรีได้ เจริญ (2555) ได้กล่าวถึง หัตถกรรม (Crafts) ไว้ว่า “หัตถกรรม คือ การทำด้วยมือ หรือ งานฝีมือต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากผู้สร้างสรรค์ หรือ ช่างผู้ชำนาญ อาจเกิดจากฝีมือของคนเพียงคนเดียวหรือมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ โดยลักษณะของหัตถกรรมนั้นสามารถจำแนกได้หลายประเภท เช่น การจักสาน, การแกะสลัก, การปั้น เป็นต้น” ในขณะเดียวกัน เจริญเสนอว่า “ศิลปหัตถกรรม (Art & Crafts) อาจแยกออกเป็นสองส่วน คือ ศิลปะ+หัตถกรรม คงกินความที่เฉพาะเจาะจงลงไปถึงงานหัตถกรรมที่มีความงามตามแบบศิลปะก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้ใช้และผู้พบเห็น ไม่ว่าความงามนั้นจะเกิดจากความวิจิตรบรรจงหรืองามจากความเรียบง่ายตามแบบพื้นบ้านก็ตาม นอกจากนี้ศิลปหัตถกรรมยังมีความสัมพันธ์อย่างมากในการพัฒนา วัฒนธรรม ประเพณี ตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป” เช่นเดียวกับ ประทับใจ (2550) เสนอให้เห็นว่า หัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะเครื่องจักสานไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของช่างแต่ละคนแต่ละท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศ อีตคองประเพณี ความเชื่อถือ วัฒนธรรม และสังคมของแต่ละชนเผ่า ตลอดจนปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตเครื่องจักสาน ซึ่งวันวันจะสูญหายไป เหตุนี้เครื่องจักสานจึงถือได้ว่าเป็นงานหัตถกรรมที่ทรงคุณค่าทางด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงามและความเชื่อถือ

นอกจากการศึกษาในเชิงวัฒนธรรมแล้ว หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบุรีควรได้รับการพัฒนาในฐานะทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมให้ชาวบุรีมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก “หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบุรีอนุรักษ์” สู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ หัตถกรรมในรูปแบบสินค้าที่แปลกใหม่ น่าสนใจ หรือ “หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบุรีสร้างสรรค์” สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่จะก่อให้เกิดการสร้างรายได้ การสร้างงานและการมีรายได้จากการส่งออก ในขณะเดียวกันก็จะก่อให้เกิดโอกาสการมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งเหนียวแน่นทางสังคม เศรษฐกิจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการพัฒนามนุษย์ และจะครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสัมพันธ์กับการพัฒนาเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาและเป้าประสงค์ด้านการท่องเที่ยว (สมบัติ, 2558)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อมูลหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบุรีเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งควรแก่การอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ เพื่อให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อันจะส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ของชาวไทบุรีให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ต้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบุรีในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบุรี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการแบบสหวิทยาการผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์เอาวิธีวิทยาการศึกษาวิจัย ทางคติชนวิทยาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบุรี และนำเอาวิธีวิทยาการวิจัยชุมชนมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบุรีในการอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบุรี อีกทั้งยังได้นำเอาวิธีวิทยาการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาเป็นแนวทางในการต่อยอดมรดกภูมิปัญญาสู่สินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูบ้านท่าล่างและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบรูในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านข้อมูลผู้วิจัยจะได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบรูในการอนุรักษ์ การสืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชุมชนเพื่อระดมความคิดจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำกลุ่มหัตถกรรมผู้นำพิธีกรรม และผู้นำชุมชน รวมถึงการเชิญวิทยามาให้คำแนะนำในการพัฒนาต่อยอดหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู

ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางคติชนวิทยา ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการชุมชน ผู้วิจัยจะได้ลงพื้นที่ภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู ในเขตพื้นที่บ้านท่าล่างและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยชุมชนซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการ ระเบียบวิธีวิจัยของศาสตร์ทั้ง 3 สาขามาประยุกต์ใช้ในการวิจัย อันได้แก่ 1) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) 2) การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR – Participatory Action Research) และ 3) การวิจัยทางคติชนวิทยา (Folk lore Research) โดยมีการดำเนินการวิจัย 4 ระยะดังนี้

ระยะก่อนการวิจัย (Pre-research phase)

1. ขั้นการสำรวจ ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชนชาวบรูเอกสาร หนังสือ รายงานการวิจัย และวางแผนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประสานงานกับผู้นำชุมชน
2. ขั้นคัดเลือกข้อมูล คัดเลือกผู้บอกข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมศึกษาร่วมประชุมสัมมนา เวทีชุมชน
3. ขั้นการศึกษาชุมชน ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวบรูบ้านท่าล่างและบ้านเวินบึกโดยรวบรวมข้อมูลจากสำรวจข้อมูลจากการสอบถามและศึกษาบริบทของชุมชน
4. การคัดเลือกชุมชน (Selecting community) ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ผู้ที่มีความสามารถในภูมิปัญญาแต่ละด้าน อันได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำพิธีกรรม เช่น กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน อุปกรณ์เครื่องเรือนกลุ่มเครื่องมือจับสัตว์ กลุ่มเครื่องใช้ในประเพณี พิธีกรรม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนชาวบรูบ้านท่าล่างและบ้านเวินบึก คัดเลือกนักวิจัยไทบ้าน อบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บข้อมูลภาคสนามแก่ผู้ช่วยนักวิจัยชุมชน เพื่อเตรียมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักวิจัย ตลอดจนเรียนรู้หลักในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชน

ระยะของการวิจัย (Research phase)

1. จัดเวทีชุมชนในการกล่าวถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู
2. จัดเวทีชุมชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ อนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์หัตถกรรมพื้นถิ่นของชาวไทบรู บ้านท่าล้งและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลใน 4 ประเภท อันได้แก่ 1) กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน 2) กลุ่มอุปกรณ์เครื่องเรือน 3) กลุ่มเครื่องมือจับสัตว์ และ 4) กลุ่มเครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม โดยการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มสนทนากลุ่ม (Focus group) ปรชาญชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำพิธีกรรม บ้านท่าล้งและ บ้านเวินบึก ตามที่กำหนด จัดบันทึกประเด็นสรุปประเด็น พร้อมนำเสนอประเด็น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
3. จัดเวทีชาวบ้าน โดยเชิญชาวบ้าน ปรชาญชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำพิธีกรรม ผู้รู้ ให้ได้ข้อมูล ความหลากหลายและแนวทางการพัฒนาของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู

ระยะการจัดทำแผน (Planning phase)

ผู้วิจัยได้จัดเวทีชาวบ้าน ประชุมปรชาญชาวบ้าน ผู้นำพิธีกรรม ผู้นำชุมชน ผู้รู้ ในชุมชนชาวบรู นักวิชาการ นักคติชนวิทยา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้ พร้อมกับแนะนำ แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูล ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงจัดรูปแบบ ให้เป็นระบบ จากนั้นจึงนำความรู้ที่ได้ไปจัดเวทีเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปคืนสู่ ชุมชนชาวบรู

ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)

จัดเวทีชุมชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ อนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู บ้านท่าล้งและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยการ สนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลใน ด้านวัตถุดิบ เทคนิควิธีการ ขั้นตอนในการผลิต ปัญหาอุปสรรค แนวคิดในการสร้างสรรค์ การการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู ในกลุ่มต่างๆ ได้แก่ 1) กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน 2) กลุ่มเครื่องมือทางการเกษตร 3) กลุ่มเครื่องมือจับสัตว์ และ 4) กลุ่มเครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม

ประชากรและแหล่งข้อมูล

ประชากรหรือแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 3กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ปรชาญชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ในด้านภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูทั้ง ในและนอกชุมชนบ้านท่าล้งและบ้านเวินบึก ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับความเชื่อถือจากคนใน ชุมชนจำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 3 แหล่งข้อมูลจากเอกสาร หรือหนังสือที่วิทยากรกล่าวถึง เพื่อจะได้ค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้ ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ทั้งแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกข้อมูล การสนทนากลุ่ม สมุดบันทึก เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และกล้องวิดีโอ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมและจัดจำแนกข้อมูลความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรของชาวบุรบ้านท่าล่างและบ้านเวินบึกอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
2. วิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ค้นหา (Topic) แล้วอธิบายความและเรียบเรียงตรวจสอบข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มและหลักฐานอื่น ๆ
3. วิเคราะห์ส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการพัฒนาและยกระดับหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรสู่การพัฒนาเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบุร บ้านท่าล่างและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาสถานภาพ ปัญหา และโอกาสในการพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรด้วย
4. เปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิด ในการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนไทบูรในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร บ้านท่าล่าง และบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาในฐานะทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งพบผลการวิจัย ดังนี้

ด้านความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร ทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน กลุ่มอุปกรณ์เครื่องเรือน กลุ่มเครื่องมือจับสัตว์ และกลุ่มเครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม ดังนี้

การรวบรวมหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้านจะเห็นได้ว่า เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นร่องรอยวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของชุมชนชาวบุรที่เรียนรู้ที่จะนำเอาทรัพยากรจากป่าไม้มาผลิตสร้างเป็นนวัตกรรมชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน โดยเฉพาะไม้ไผ่ถือเป็นไม้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน เพื่อความสะดวกในการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมข้าวเหนียวของชาวไทบูร ดังจะเห็นได้จากการสานหวด และกระติบข้าวซึ่งสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของวิถีชีวิตแบบชาวนาในวัฒนธรรม ข้าวเหนียว อีกทั้งตะกร้า คือ ภาชนะที่นำมาใช้ได้สารพัดประโยชน์ทั้งเป็นอุปกรณ์ใส่ของป่าที่หามาได้ หรือ เก็บข้าวของภายในบ้าน หรือ เก็บผลผลิตทางการเกษตรก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้านจึงบ่งบอกถึงวัฒนธรรมของคนไทบูรได้อีกทางหนึ่ง

ด้านอุปกรณ์ดักจับสัตว์ ผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า เครื่องมือเครื่องใช้ประเภทอุปกรณ์ดักจับสัตว์เปรียบเสมือนเทคโนโลยีของชุมชนที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพของคนในชุมชน โดยเฉพาะชาวไทบูร ลักษณะเช่นนี้จึงก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนผ่านเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวบ้าน

ในรายวิชาคติชนวิทยาที่ผู้วิจัยได้รับผิดชอบสอนนั้น ผู้วิจัยได้นำเอาประเด็นของเครื่องมือเครื่องใช้ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อมูลทาง คติชนวิทยาที่เรียกว่า “Material Folklore” มาร่วมอภิปรายในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยพบว่าเครื่องดักจับสัตว์หลายชนิดที่ศึกษารุ่นใหม่ยังไม่เคยเห็น ไม่เคยรู้จัก จึงก่อให้เกิดความกระตือรือร้น ตื่นเต้นอยากรู้ อย่างเห็นว่าการใช้เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านั้นสะท้อนความเป็นตัวตนของคนบรูอย่างไร ตั้งแต่การรวมตัวเป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่บนที่ราบเชิงเขา จึงได้ชื่อว่า “ไทบรู” หรือ “คนภูเขา” นั่นเอง จนเคลื่อนย้ายลงมาสู่ที่ราบเชิงเขาริมน้ำ จากคนเขาสู่คนริมน้ำชาวบรูต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไทบรูจึงคิดค้นและสร้างสรรค์หัตถกรรมพื้นถิ่นเพื่อใช้งานให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

จากการศึกษาพบว่าความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิต การทำมาหากินของคนในชุมชน คติความเชื่อ อันส่งผลต่อการสร้างสรรค์เป็นประเพณีและพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์สืบต่อมาอย่างไรก็ตามหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูยังถือได้ว่าเป็นข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สามารถอธิบายความเป็นตัวตนของคนบรูได้อย่างน่าสนใจ การศึกษาในประเด็นความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูยังสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้และภูมิปัญญาของชาวบรู ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อทุนทางธรรมชาติ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม กลไกเช่นนี้เอื้อต่อการสร้างระบบความสัมพันธ์ในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ด้านสถานภาพของหัตถกรรมพื้นถิ่นในชุมชนผู้วิจัยพบว่า สถานภาพของหัตถกรรมพื้นถิ่นในยุคดั้งเดิมมีประวัติความเป็นมา พบว่า ชาวบรูบ้านท่าล้งเป็นหมู่บ้านที่เคลื่อนย้ายเข้ามาหลังจากชาวบรูบ้านเวินบิกได้เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ชาวบรูบ้านท่าล้งและบ้านเวินบิกจึงมีความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติ โดยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านท่าล้งแล้วก็มีสภาพที่ไม่แตกต่างจากบ้านเวินบิกมากนัก กล่าวคือ ด้านหนึ่งคือที่ราบเชิงเขา อีกด้านหนึ่งคือแม่น้ำโขงพื้นที่เพาะปลูกข้าวน้อยมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงหันไปทำไร่ เข้าป่า หาของป่า แต่ด้วยภาระหน้าที่ที่ต้องดูแลครอบครัวชาวบรูจึงต้องหาอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับตนเอง นอกจากจะหาปลาแล้ว อาชีพหัตถกรรมจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ชาวบรูบ้านท่าล้งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพชน ความโดดเด่นของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูบ้านท่าล้งจะแตกต่างจากบ้านเวินบิก กล่าวคือ บ้านเวินบิกนิยมสานหวดเป็นอันดับต้นๆ จนเป็นอัตลักษณ์ของชาวบรูบ้านเวินบิก ในขณะที่บ้านท่าล้งนิยมสานกระติบข้าวมากที่สุด และกระติบข้าวที่สานนั้นจะเป็นกระติบข้าวที่มีลักษณะพิเศษ แตกต่างไปจากท้องตลาด โดยชาวบรูบ้านท่าล้งจะใช้เฉพาะผิวของไม้ไผ่มาสาน จึงทำให้กระติบที่ได้มีความงดงามและเหนียว ทนทาน กลายเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นของชาวบรูบ้านท่าล้งได้อีกทางหนึ่ง

นายสวัสดิ์ พึ่งป่า (สัมภาษณ์: 2560) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูบ้านท่าล้งว่า “ชาวบรูบ้านท่าล้งทำกระติบข้าวมานาน เป็นภูมิปัญญาที่ชาวบรูรุ่นก่อนได้ถ่ายทอดให้มา เมื่อชาวบรูไม่มีที่ดินทำกินหาปลาไม่ได้ก็จะสานกระติบข้าวขาย มีพ่อค้ามาซื้อ ซึ่งกระติบข้าวของชาวบ้านท่าล้งจะใช้เวลาสานนานพอสมควรใช้ไม้ไผ่ค่อนข้างมากเพราะเอาเฉพาะผิวของไม้ไผ่มาสาน แต่ก็ถือได้ว่าเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวและลูกค้าที่ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก” หัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูบ้านท่าล้งได้รับการพัฒนาจากหลายภาคส่วน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อุตสาหกรรมภาค 7 อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และหน่วยงานอื่นๆ เข้ามามีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการสร้างอาชีพให้กับชาวบรูเป็นระยะ จนกระทั่งในปี 2558 ชาวบรูกลุ่มหนึ่งได้รวมตัวกันขึ้นมาเพื่อจัดตั้งกลุ่มจักสานขึ้นมาในชุมชน โดยมีสมาชิก ดังนี้

1. นายสวัสดิ์ พึ่งป่า อายุ 55 ปี เป็นประธาน
2. นายสมพงษ์ ละครวงษ์ อายุ 47 ปี รองประธาน
3. นายสมชัย ศิริมาศ อายุ 59 ปี เป็นเลขา
4. นายแพง แก้วใส อายุ 68 ปี ปราชญ์

5. นายสมศรี พึ่งป่า อายุ 65 ปี สมาชิก
6. นายบุตรี พึ่งป่า อายุ 59 ปี สมาชิก
7. นายสุดตา พึ่งป่า อายุ 58 ปี สมาชิก
8. นายทองพูน แก้วสุญ อายุ 58 ปี สมาชิก
9. นางทองคำ พึ่งป่า อายุ 60 ปี สมาชิก
10. นางคำมา พึ่งป่า อายุ 60 ปี สมาชิก

เมื่อกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านได้รับความร่วมมือจากชุมชนและองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม เข้ามาถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดำเนินงานของกลุ่มส่งผลให้การทำงานเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ทั้งระบบการผลิต การออกแบบ การตลาด เริ่มได้รับความสนใจจากชุมชนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกในลักษณะใกล้เคียงกันตามมาเช่น กลุ่มเสื้อโบเตย จัดตั้งในปี 2559 กลุ่มกระเป๋ากบจากใบเตย จัดตั้งในปี 2560 และกลุ่มผ้าทอกจัดตั้งในปี 2560 เช่นเดียวกัน

ด้านปัญหา อุปสรรคและโอกาสของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร พบว่า การศึกษาสถานภาพของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรนั้นกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจจากชุมชนชาวบรูอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้เนื่องจากว่า ชุมชนชาวบรูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังได้รับความสนใจจากภาคการศึกษา หน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล นิคมพัฒนานตนเองลำโดมน้อยภายใต้ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีทั้งส่วนของการบริการวิชาการชุมชนและส่วนของการวิจัยเชิงชุมชนและสังคมด้วย อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าปัจจุบันโครงการ OTOP นวัตกรรม ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยการนำของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กำลังขับเคลื่อนก็เป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่กำลังท้าทายโอกาสของการพัฒนาชุมชนไทบูรได้อย่างน่าสนใจ

(1) ปัญหาด้านการตลาด

เนื่องจากชุมชนชาวบรูเป็นกลุ่มชนเผ่าดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในป่าเขตลึกและเป็นที่ยากลำบาก อาจกล่าวได้ว่าเป็นหมู่บ้านสุดท้ายของผืนแผ่นดินไทยก็ได้ การเข้าถึงชุมชนก็ค่อนข้างที่จะลำบาก และที่สำคัญเป็นหมู่บ้านที่ไม่ใช่ทางผ่าน แต่เป็นหมู่บ้านที่โดดเดี่ยว ห่างไกล ดังนั้น การค้าขาย หรือการตลาดจึงเป็นเรื่องยากพอสมควรกับการที่ต้องนำมาวางขายในตลาด หรือแหล่งกระจายสินค้าในตัวอำเภอ ซึ่งการเดินทางจากหมู่บ้านเข้ามาสู่ตัวอำเภอเป็นสิ่งที่ลำบากพอสมควร หัตถกรรมพื้นถิ่นในยุคเก่าก่อนจึงเป็นการจักสานหวด กระติบข้าว และไม้กวาดเพื่อแลกกับข้าวหรือขายให้พ่อค้าคนกลาง ซึ่งได้ราคาที่ต่ำพอสมควร แม้ปัจจุบันมีการหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรจะค่อนข้างได้รับความนิยมมากขึ้น แต่ระบบการตลาดยังเป็นปัญหาสำคัญในการสร้างตลาดใหม่ๆ เพราะรายได้ส่วนใหญ่ยังเป็นการจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นไปตามฤดูกาลเท่านั้น และการขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่ค่อนข้างกดราคา การตลาดจึงถือเป็นปัญหาต่อชุมชนชาวบรูอยู่ไม่น้อย

(2) ปัญหาด้านวัตถุดิบ

เนื่องจากว่าชุมชนชาวบรูใช้ไม้ไผ่ในการจักสานและสร้างสรรค์หัตถกรรมพื้นถิ่นเป็นจำนวนมาก จำนวนไม้ไผ่ที่เกิดขึ้นในแต่ละปีจึงไม่สัมพันธ์กันกับไม้ไผ่ที่ถูกตัด ในหลายปีก่อนจึงเกิดปัญหาภาวะการณ์ขาดแคลนไม้ไผ่ที่นำมาเป็นวัตถุดิบในการจัดทำหัตถกรรม ชาวบรูส่วนหนึ่งไม่มีทางเลือกต้องจัดซื้อไม้ไผ่จากชุมชนอื่นๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน มาเป็นวัตถุดิบในการจักสาน ลักษณะเช่นนี้จึงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรเพิ่มมากขึ้น แต่ราคาของผลิตภัณฑ์ที่ขายให้พ่อค้าคนกลางยังคงเท่าเดิม เมื่อ

เกิดภาวะเช่นนี้ส่งผลให้ชาวบรูบ้านเงินปึกหลายรายต้องชะลอการผลิตหัตถกรรมพื้นถิ่นลง และหันไปประกอบอาชีพอื่น ชำรายหันหน้าไปทำงานรับจ้างในตัวอำเภอ เช่นทำงานในธุรกิจโรงแรมบ้าง ทำงานร้านอาหารบ้าง หาปลาบ้าน แต่รายได้ก็ยังน้อยและมีความเสี่ยงมากกว่าเดิม ในส่วนปัญหาด้านวัตถุดิบนั้น ชาวบรูหมู่บ้านกำลังประสบปัญหาคล้ายๆ กัน แต่ชุมชนมีโครงการปลูกไผ่เสริมเอาไว้ มีการตั้งกฎกติกาในการตัดไผ่ มีการส่งเสริมให้มีการปลูกไผ่ในพื้นที่กรรมสิทธิ์ของตนเอง ปลูกไผ่ในโรงเรียน และบริเวณที่รกร้างว่างเปล่า เพื่อเป็นกำลังสำรองเมื่อไผ่ในชุมชนกำลังลดลงเรื่อยๆ

(3) ปัญหาด้านกำลังคน

ปัญหาด้านกำลังคนเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่กำลังจะส่งผลกระทบต่อชุมชนชาวบรูในเวลาอันใกล้ เนื่องจากปัจจุบันชาวบรูได้คืนฮัต หรือจากริตดั้งเดิมเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวบรูอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ ชาวบรูเคยนับถือฮัตคอง เกี่ยวกับการห้ามไปทำงานต่างถิ่น หรือห้ามแต่งงานกับคนนอกเผ่า ปัจจุบันจารีตเช่นนี้ได้ส่งกลับคืนเผ่าบรูที่อยู่ฝั่งประเทศเพื่อนบ้านไปแล้ว ชาวบรูรุ่นใหม่จึงสามารถออกไปทำงานต่างถิ่นได้ ไปกรุงเทพได้ ไปทำงานโรงงานเช่นเดียวกับคนในวัฒนธรรมอื่นๆ ลักษณะเช่นนี้ส่งผลต่อการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาอนุรักษ์ สืบสานองค์ความรู้ ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูเอาไว้ ดังจะเห็นว่าผู้เก็บรักษาองค์ความรู้ด้านหัตถกรรมพื้นถิ่นส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เป็นที่น่าสังเกตว่าหลายหน่วยงานรวมทั้งโครงการวิจัยนี้เล็งเห็นปัญหานี้และคิดว่าจะส่งผลในเวลาไม่นานนี้ จึงส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูทั้งเป็นการจัดเก็บในรูปแบบลายลักษณ์อักษรและการส่งต่อองค์ความรู้จากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ ผู้วิจัยคิดว่าในอนาคตอันใกล้นี้จะมีการต่อยอดงานวิจัยโดยการอบรมเด็กและเยาวชนในชุมชนไทบรูเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูต่อไป

(4) ปัญหาด้านเครือข่าย

ปัญหาด้านเครือข่ายเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาและการยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้สามารถแข่งขันได้จะต้องมีการพัฒนาทั้งตัวผลิตภัณฑ์เอง พัฒนาระบบการตลาดและพัฒนาระบบเครือข่ายผู้ประกอบการและเครือข่ายผู้บริโภคด้วย ปัญหาของหัตถกรรมพื้นถิ่นในด้านเครือข่ายผู้ประกอบการและเครือข่ายผู้บริโภคถือว่าเป็นปัญหาใหญ่พอสมควร แม้จะมีการรวบตัวกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมพื้นถิ่น แต่การวางแผนระบบการทำงานของกลุ่มยังขาดการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอยู่ไม่น้อย เสี่ยงสะท้อนจากชาวบรูจึงเป็นเสี่ยงสะท้อนของผู้ผลิตสินค้าที่ไม่รู้อนาคตของตนเอง

จากการสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพชน โดยเฉพาะภูมิปัญญาการสร้างสรรค์หัตถกรรมพื้นถิ่นที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อใช้ในครัวเรือน และภายหลังเมื่อมีหน่วยงานจากภายนอกและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามากระตุ้นให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างสรรค์หัตถกรรมพื้นถิ่นให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งกระแสของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายตัวของสินค้าทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู ได้ทำหน้าที่เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมในขณะเดียวกันก็เป็นทูตทางวัฒนธรรมด้วยอีกทางหนึ่งส่วนด้านปัญหา อุปสรรคและโอกาสของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู พบว่ามีปัญหา ด้านการตลาดปัญหาด้านวัตถุดิบปัญหาด้านกำลังคนและปัญหาด้านเครือข่าย ส่วนโอกาสที่ทำนายในปัจจุบันคือ องค์การที่ส่วนราชการเช่น กรมการพัฒนาชุมชนเข้ามามีส่วนส่งเสริมเรื่อง OTOP นวัตกรรม การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว 10 หมู่บ้านริมโขง เป็นต้น โครงการเช่นนี้ส่งผลต่อการนำมาซึ่งนักท่องเที่ยว อันจะส่งผลให้เกิดการกระจายตัวของเศรษฐกิจฐานราก สินค้าหัตถกรรมก็จะได้รับการสนับสนุนมากขึ้นในฐานะสินค้าและของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

ด้านภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นกับการสร้างรายได้ในชุมชน พบว่ามีหัตถกรรมที่ได้รับการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากกระบวนการวิจัยส่งผลให้ได้รับการพัฒนาภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านสู่สินค้าที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถยกระดับผลิตภัณฑ์เหล่านี้ใน 2 กลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์จากไม้ และผลิตภัณฑ์จากเตย ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้รับการออกแบบและการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดการเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ในยุคของการบริโภคความหมายตามกระแสการท่องเที่ยว ซึ่งผลิตภัณฑ์จากไม้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ผลิตภัณฑ์จากเตยเป็นผลิตภัณฑ์ที่กำลังได้รับการต่อยอด

ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรพบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร นั้น สามารถอธิบายได้ 2 ลักษณะ คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในอดีตและการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในปัจจุบัน เป็นที่น่าสังเกตว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในอดีตนิยมถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นโดยสืบสายตระกูล หรือในวงเครือญาติส่วนการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในปัจจุบันมักใช้กระบวนการจัดเวทีชุมชนและสังคมภายนอกมาเป็นตัวขับเคลื่อนการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรได้อีกทางหนึ่ง

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบูรในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นั้น ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนไทบูรพัฒนาจิตวิทยวิจัย เพื่อศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร การมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร และการมีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกันทั้งผู้วิจัยและชุมชน การวิจัยในลักษณะเช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นกระบวนการพัฒนาชุมชนที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ท้ายที่สุดของการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรบ้านท่าล้งและบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาพบความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านกลุ่มอุปกรณ์เครื่องเรือน กลุ่มเครื่องมือจับสัตว์ และกลุ่มเครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม โดย **กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน** พบหัตถกรรมพื้นถิ่นจำนวน 5 ชนิด คือ 1)หวด (ฮวด) 2) กระตืบข้าว(กะตืบ) 3) เสือเตย(ต่านจา) 4) ตะกร้า(อะตา)และ5)ส้อม (กะส้อม) **ด้านกลุ่มอุปกรณ์เครื่องเรือน** พบหัตถกรรมพื้นถิ่นจำนวน 6 ชนิด คือ1) บ้าน (วีล) 2)เสา(ตะน้อล)3)ฝ้ายบ้าน (ระตอง)4)หลังคา (ปรัง) 5)โครงบ้าน (ตะปรังรอง)และ6)เตียง (แคร่ตะพุ)**ด้านกลุ่มเครื่องมือจับสัตว์** พบหัตถกรรมพื้นถิ่นจำนวน 2 กลุ่ม คือกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการดักจับสัตว์บกและกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการดักจับสัตว์น้ำ กลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการดักจับสัตว์บกพบหัตถกรรมพื้นถิ่นจำนวน 7 ชนิด คือ1) บ่วงแร้ว (แร้ว)2) ไม้ตีด (อะต้าย)3) บ่วงตาข่าย(ตังบาน)4) กวาง(ตะเว็ต)5)กับ(อะกั๊บ)6)หน้าไม้(สะนา)และ7)ลูกดอก(กำสะนา) กลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการดักจับสัตว์น้ำพบหัตถกรรมพื้นถิ่นจำนวน 5 ชนิด คือ 1) มองใหญ่ (มวงปัด)2) ลาน (เลียน) 3) ตุ่ม (ตุ้ม) 4) เบ็ด (กะบาย)และ 5) ลอบ (ล๊วบ)นอกจากนี้**กลุ่มเครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม**พบหัตถกรรมพื้นถิ่น

จำนวน 5 ชนิด คือ1)ไม้การเกิด (ตะแปะอูย)2)ไม้انونไฟ (ตะหลัง)3)ไม้ตัดสายรก (รองอะเรย์)4)พานบายศรี(กุตอก-สุกเปรียด)และ5)ไม้ทำโลงศพ(เตรีกตะปาง)

เป็นที่น่าสังเกตว่า หัตถกรรมพื้นถิ่นไทปฐเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมอีกชุดหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและพิธีกรรมของชาวบรู หัตถกรรมยังสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ความเป็นบรูได้เป็นอย่างดี ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับ วรณิ (2531) ที่กล่าวถึง ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนั้นเป็นศิลปะของกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มีเอกลักษณ์ร่วมกันในการประกอบอาชีพแกะสลักไม้ เครื่องปั้นดินเผา ทอผ้า ฯลฯ ซึ่งเป็นเหตุให้รวมบุคคลเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน มีการนับถือ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มร่วมกัน กลุ่มชนเหล่านี้เป็นกลุ่มชนพื้นถิ่นพื้นบ้านหรือเรียกว่า ชาวบ้าน ศิลปะของกลุ่มชนเหล่านี้จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่มาจากชีวิตจิตใจของเขาเหล่านั้น

การศึกษาความหลากหลายของข้อมูลหัตถกรรมพื้นถิ่นไทปฐ อันเป็นขุมคลังทางปัญญาของบรรพชนชาวบรูที่สืบทอดต่อกันมายาวนานเปรียบเสมือนฐานความรู้ที่สำคัญ ทั้งทางด้านการออกแบบเครื่องใช้ไม้สอยในเชิงสร้างสรรค์แล้วยังสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ความเป็นบรูในบริบทสังคมร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับความเห็นของ วิบูลย์ (2542) ที่เสนอว่า การศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เน้นการตีความ วิเคราะห์ ย้อนขึ้นไปถึงความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่และคติเกี่ยวกับความงามของกลุ่มชนในถิ่นนั้นๆ โดยพิจารณาหรืออ่านจากรูปทรง การออกแบบโครงสร้าง ลวดลาย การใช้วัสดุ และเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละชิ้นของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมหรือชีวิตของกลุ่มชนพื้นบ้านนั้นๆนอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึง ลักษณะเฉพาะถิ่น ตามวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ ด้วยไม่ว่าจะเป็นวิธีการสร้าง การเลือกสรรวัสดุ รูปแบบที่สอดคล้องกับคตินิยมของท้องถิ่น ทั้งหมดนี้ต้องผ่านการขัดเกลาทดลองมาเป็นเวลาช้านาน จนเกิดการยอมรับว่าหัตถกรรมนั้นๆ มีความงามและมีประโยชน์ใช้สอยเป็นที่ยอมรับของกลุ่มชนจนทำสืบทอดกันเรื่อยมา และถือว่าเป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะถิ่นของแต่ละท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการวิจัยที่มุ่งศึกษาข้อมูลทางวัฒนธรรมของชุมชนทั้งที่เป็นการอนุรักษ์ และการต่อยอดสู่การผลิตเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมนั้น เป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งที่จะนำพาชุมชนไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน การศึกษาในลักษณะเช่นนี้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดไปสู่กระบวนการผลิตในเชิงพาณิชย์ในอนาคตอันใกล้ เพราะโอกาสของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ของการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาหัตถกรรมท้องถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงอาจนำมาสู่การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมพื้นถิ่นในเชิงพาณิชย์ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเรือง (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลาง : กรณีศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการผลิตและการพัฒนาเชิงพาณิชย์” ซึ่งผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาประวัติและพัฒนาการของงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลาง โดยมุ่งเน้นศึกษาด้านกระบวนการผลิตและพัฒนาารูปแบบของงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลาง เพื่อเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม มูลค่าเชิงพาณิชย์ ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลของการศึกษาทำให้ทราบว่า มีการแกะสลักแบบลายเส้น แกะสลักแบบเดินเส้นเจาะร่อง การแกะฉลุการแกะสลักภาพหุ่นต่ำ การแกะสลักแบบลอยตัว ผลงานที่ทำส่วนมากเป็นเครื่องใช้ทางพระพุทธศาสนา รูปแบบของงานไม้แกะสลักเป็นการเลียนแบบของโบราณ และเป็นแบบที่ลูกค้ากำหนดลวดลายที่ใช้ในการแกะสลักจะใช้ลายไทยเป็นพื้นฐาน และลวดลายที่ช่างคิดขึ้นเองโดยเลียนแบบธรรมชาติ วัสดุที่ใช้ในการแกะสลักส่วนใหญ่เป็นไม้สัก ส่วนในด้านการพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลางเพื่อ

เพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมและมูลค่าเชิงพาณิชย์ พบว่า ด้านรูปแบบงานหัตถกรรมมีการใช้รูปแบบดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และผลิตตามความต้องการของลูกค้า โดยมีการใช้เทคโนโลยีทางด้านเครื่องมือเครื่องจักรเข้ามาช่วยให้งานละเอียดและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า การพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรวที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ในประเด็นของการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง หรือการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรวทั้งระบบทั้งการยกระดับฝีมือ การลดการสูญเสียเปล่าของทรัพยากรระหว่างการผลิต ลักษณะเช่นนี้ล้วนเป็นประเด็นปัญหาในการพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรวแทบทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ วินัย (2552) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตามโครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ และของตกแต่งบ้าน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ วินัยเสนอให้เห็นว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักมีปัญหาขาดความรู้ในด้านการออกแบบให้ได้ตามลักษณะของไม้เนื่องจากขนาดของไม้ไม่เท่ากัน จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ ในด้านการออกแบบไม่มีพัฒนารูปแบบเท่าที่ควรในหลายปีที่ผ่านมาอีกทั้งราคาไม่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เพราะปัญหาการตัดราคากันเองของผู้ประกอบการ การแก้ปัญหาให้ตรงจุด คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่ทันสมัย สมควรที่จะเน้นประโยชน์การใช้สอยให้มากกว่าเดิม ปรับปรุงด้านขนาด ความสวยงาม ความประณีตของงาน และคุณภาพโดยรวมในราคาที่เหมาะสม

จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวทางการศึกษาความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรวนอกจากจะศึกษาหัตถกรรมพื้นถิ่นดั้งเดิมแล้วยังคงมีความสำคัญในการพัฒนาต่อยอด เพื่อยกระดับคุณภาพของหัตถกรรมไทพรวเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันได้ ซึ่งจากการวิจัยพบว่ามีผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนสนใจ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และกลุ่มผลิตภัณฑ์จากเตย แม้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ซึ่งอาจยังไม่คุ้นเคยกับชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้กำลังใจหนุนเสริม เพื่อให้ชุมชนชาวบรูเกิดความมั่นใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองจะเป็นโอกาสของการพัฒนาอาชีพให้กับชาวบรูต่อไป

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไทพรวในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนไทพรวพัฒนาจิตใจวิจัย เพื่อศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรว การมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรว และการมีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทพรวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะเช่นนี้จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการ นักวิจัยและชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านสามารถนำมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ นรินทร์ (2547) ที่เสนอให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมคือการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจกระบวนการดำเนินโครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนานอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลการนั้นๆ ด้วย ในขณะที่เดียวกันกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต้องมีการกำหนดขั้นตอนการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิชาการ หรือนักวิจัยและชุมชน ดังที่ บัณทร (2533) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วม

ร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาและขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชนชาวบรูในด้านหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรู การวิจัยในเชิงชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นการวิจัยที่ค่อนข้างได้รับการตอบรับจากชุมชนเป็นอย่างดีจึงส่งผลให้ผู้วิจัยและทีมงานวิจัยได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาชุมชนไทบรูในหลากหลายมิติ ทั้งด้านวรรณกรรมและวัฒนธรรมการรักษาโรค ดังปรากฏในงานวิจัยของ สุนทร และมานิตย์ (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาสิบทอด วรรณกรรมพื้นบ้านของชาวบรู บ้านเวินบีก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบรูในการอนุรักษ์วรรณกรรมพื้นบ้านให้คงอยู่กับชาวบรูสืบไปในขณะเดียวกันก็มีการเก็บรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมพื้นบ้านของชาวบรูมาจัดทำเป็นหนังสือนิทานพื้นบ้านชาวบรูเพื่อเผยแพร่ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าวรรณกรรมพื้นบ้านจะสามารถดำรงอยู่ได้จะต้องได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดจากกลุ่มชนในวัฒนธรรมเป็นหลัก คนนอกวัฒนธรรมทำหน้าที่ได้เพียงการจัดกระบวนการให้เกิดการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกร่วมกันของคนในชุมชน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการรักษาโรคของชาวบรูดังปรากฏในงานวิจัยของ กิตติราช และมานิตย์ (2559) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการรักษาโรคของชุมชนชาวบรูบ้านท่าลั้งและบ้านเวินบีก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยเรื่องดังกล่าวมุ่งศึกษารวบรวมภูมิปัญญาการรักษาโรคของชาวบรูทั้งที่เป็นการรักษาในเชิงวัฒนธรรมและการรักษาโดยใช้สมุนไพรพื้นบ้าน การรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความหลากหลายในวัฒนธรรมสุขภาพของคนในชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ห่างไกลแพทย์และโรงพยาบาลชุมชนจึงใช้ภูมิปัญญาในการรักษาโรคเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ งานวิจัยดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่า ชุมชนชาวบรูยังคงมีการรักษาโรคด้วยวิธีวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่เป็นจำนวนมากรายงานการวิจัยเรื่องนี้เป็นงานที่ศึกษาความเป็นตัวตนของคนบรูในมิติวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีการนำเอายาสมุนไพร คาถาอาคมและความเชื่ออื่น ๆ เข้ามาใช้ในการช่วยรักษาอาการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจให้กับผู้คนในชุมชนไทบรู วัฒนธรรมการรักษาโรคของชาวบรูจึงมีลักษณะของการรักษาทั้งร่างกายและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าการรักษาร่างกายและจิตใจมีส่วนร่วมสัมพันธ์กัน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า กลุ่มเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านกลุ่มอุปกรณ์เครื่องเรือน กลุ่มเครื่องมือจับสัตว์ และกลุ่มเครื่องใช้ในประเพณีพิธีกรรม ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิต การทำมาหากินของคนในชุมชน คติความเชื่อ อันส่งผลต่อการสร้างสรรค์เป็นประเพณีและพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์สืบต่อมา อย่างไรก็ตามหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูยังถือได้ว่าเป็นข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สามารถอธิบายความเป็นตัวตนของคนบรูได้อย่างน่าสนใจ การศึกษาในประเด็นความหลากหลายของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบรูยังสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้และภูมิปัญญาของชาวบรู ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อทุนทางธรรมชาติ ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม กลไกเช่นนี้ล้วนเอื้อต่อการสร้างระบบความสัมพันธ์ของกลุ่มชนได้เป็นอย่างดี

ด้านการสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพชน โดยเฉพาะภูมิปัญญาการสร้างสรรคหัตถกรรมพื้นถิ่นที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อใช้ในครัวเรือน และภายหลังเมื่อมีหน่วยงานจากภายนอกและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามากระตุ้นให้

มีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างสรรค์หัตถกรรมพื้นถิ่นให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งกระแสของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายตัวของสินค้าทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร ได้ทำหน้าที่เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมในขณะเดียวกันก็เป็นพุดทางวัฒนธรรมด้วยอีกทางหนึ่งส่วนด้านปัญหา อุปสรรคและโอกาสของหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร พบว่ามีปัญหา ด้านการตลาดปัญหาด้านวัตถุดิบปัญหาด้านกำลังคนและปัญหาด้านเครือข่าย ส่วนโอกาสที่ทำนายในปัจจุบันคือ องค์การที่ส่วนราชการเช่น กรมการพัฒนาชุมชนเข้ามามีส่วนส่งเสริมเรื่อง OTOP นวัตกรรม การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว 10 หมู่บ้านริมโขง เป็นต้น โครงการเช่นนี้ส่งผลต่อการนำมาซึ่งนักท่องเที่ยว อันจะส่งผลให้เกิดการกระจายตัวของเศรษฐกิจฐานราก สินค้าหัตถกรรมก็จะได้รับการสนับสนุนมากยิ่งขึ้นในฐานะสินค้าและของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

ด้านภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นกับการสร้างรายได้ในชุมชน พบว่ามีหัตถกรรมที่ได้รับการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากกระบวนการวิจัยส่งผลให้ได้รับการพัฒนาภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านสู่สินค้าที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถยกระดับผลิตภัณฑ์เหล่านี้ใน 2 กลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์จากไม้ และผลิตภัณฑ์จากเตย ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้รับการออกแบบและการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดการเปลี่ยนวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ในยุคของการบริโภคความหมายตามกระแสการท่องเที่ยว ซึ่งผลิตภัณฑ์จากไม้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากผลิตภัณฑ์จากเตยเป็นผลิตภัณฑ์ที่กำลังได้รับการต่อยอด

ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรพบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร นั้น สามารถอธิบายได้ 2 ลักษณะ คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในอดีตและการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในปัจจุบัน เป็นที่น่าสังเกตว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในอดีตนิยมถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นโดยสืบสายตระกูล หรือในวงเครือญาติส่วนการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมในปัจจุบันมักใช้กระบวนการจัดเวทีชุมชนและสังคมภายนอกมาเป็นตัวขับเคลื่อนการถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรได้อีกทางหนึ่ง

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไทบูรในการอนุรักษ์ สืบสานและการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นั้น ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการวิจัยนี้ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนไทบูรพัฒนาจิตวิทยวิจัย เพื่อศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร การมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร และการมีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกันทั้งผู้วิจัยและชุมชน การวิจัยในลักษณะเช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นกระบวนการพัฒนาชุมชนที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ท้ายที่สุดของการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุน ส่งเสริม การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูร เพื่อให้ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้รับการส่งต่อสู่ลูกหลานชาวบรูต่อไป

2. รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการพัฒนา หัตถกรรมพื้นถิ่นสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อันจะสามารถตอบสนองความต้องการ ของนักท่องเที่ยวได้

3. รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดแนวนโยบายในการสนับสนุน ส่งเสริม หัตถกรรมพื้นถิ่น ไทบูร อย่างเป็นรูปธรรม มีโครงการเข้ามาพัฒนาชุมชนไทบูรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการพัฒนา ชุมชนเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนต่อไป

4. สถาบันการศึกษาในทุกระดับควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเพื่อจะได้จัดเก็บเป็นคลังทางปัญญาของชุมชน โดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงชุมชน หรือ การจัด โครงการบริการวิชาการชุมชนในระดับมหาวิทยาลัย หรือ โครงการค่ายเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการเรียนรู้ วัฒนธรรมชุมชนในระดับโรงเรียน ตลอดจนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเป็นการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิ ปัญญาหัตถกรรมพื้นถิ่นไทบูรต่อไป

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดหัตถกรรมไทบูรเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความ หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยหัตถกรรมไทบูรที่ครอบคลุมทั้งการออกแบบ การบรรจุภัณฑ์ การตลาด ตลอดจนการ สร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภค ให้ความชัดเจน อันจะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

3. ควรมีการศึกษาหัตถกรรมพื้นถิ่นประเภทอื่น ๆ หรือในชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อันจะเป็นการ อธิบายความเป็นสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

4. ควรมีการศึกษารวบรวมเพื่อจัดเก็บข้อมูลประเภทอื่น ๆ ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ข้อมูลนิทาน ตำนาน เรื่องเล่า ข้อมูลศิลปะการแสดง ข้อมูลวัตถุสิ่งของ และข้อมูลความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม ของชาวไทบูร อันจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

เอกสารอ้างอิง

เจนยุทธ ล่อใจ. (2555). ภูมิปัญญาสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้ในประเพณี พิธีกรรม ของชาวลาวโซ่ง.

กรุงเทพฯ : อุษาคเนย์.

ธันวา ใจเที่ยง. (2558). “นิเวศจิตวิญญาณการเมือง : ประวัติศาสตร์สังคมและขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของชน ชาติบรู” ใน สุริยา รักการศิลป์ (บรรณาธิการ). เศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนอีสานใต้. รวมบทความ และคำอภิปรายจากการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวาระครบรอบ 72 ปี ศาสตราจารย์กิติคุณ ดร.ฉัตร ทิพย์ นาถสุภา. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์.

นรินทร์ ชัยพัฒน์พงศา. (2547). การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานและกรณีตัวอย่าง. เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์.

บัณฑิต อ่อนคำ. (2533). ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบทประสบการณ์ของประเทศไทย. อ้างถึงในสำนักมาตรฐาน การศึกษา.

บุญเรือง สมประจบ. (2553). หัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลาง : กรณีศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการผลิตและ การพัฒนาเชิงพาณิชย์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

- ประทับใจ สึกขา (2550). ศิลปะพื้นบ้านชนเผ่าในลาวตอนใต้. อุบลราชธานี. ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- วินัย โสมดี. (2552). วิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตามโครงการ"หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ และของตกแต่งบ้าน อำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่:เชียงใหม่.
- วรรณ วิบูลย์สวัสดิ์ (2531). บรรณานุกรม. พื้นถิ่นพื้นฐาน : มิติใหม่ของคติชนวิทยาและวิถีชีวิตสามัญของพื้นบ้านพื้นเมือง. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2550). เครื่องมือเครื่องใช้ไทยประดิษฐ์. กรุงเทพฯ : รามารการพิมพ์.
- สมบัติ กุสุมาลี. (2558). เศรษฐกิจสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรมหาวิทยาลัย.
- สุนทร วรหารและมานิตย์ ไศกค้อ. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาสืบทอด วรรณกรรมพื้นบ้านของชาวนบรู บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล. (2546).อัตลักษณ์. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Dorathed J. (1994). Theodoratus&FrankLapena, New York.
- Homi K Bhabha. (1996). "Culture's In-Between," in Questions of Cultural Identity. Ed. By Stuart Hall and Paul Du Gay.
- Richard Jenkins. (1996).Social Identity. London and New York :Routledge.
- Stuart Hall.(2002).“Cultural identity and diaspora” in Identity and Difference. Ed ByKathayn Woodward. London : sage Publications and Open University.
- นายวรรณมา พึ่งป่า. (2558 : สัมภาษณ์)
- นายเสมอ ทาวิร. (2558 : สัมภาษณ์)

สภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี

The States and Needs for the Development of the Internal Quality Assurance in the Basic Education Schools under the Office of the Commission on Private Education Promotion, Ubon Ratchathani Province

จิตาภา สิมาวัน^{1*}

Jidapa Simaan^{1*}

¹สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

¹Program in Educational Administration, Faculty of Education, Rajathanee University, Amphoe Mueang, Ubon Ratchathani 34000

*Corresponding author; Email: jidapa060520@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามสภาพของบุคลากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 126 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงาน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ระดับ .99 และความต้องการพัฒนามีความเชื่อมั่นที่ระดับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามสภาพการดำเนินงาน โดยรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน และความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามสภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน ยกเว้นองค์ประกอบที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างกัน

คำสำคัญ: สภาพการดำเนินงาน, ความต้องการพัฒนา, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this study was to compare the states and needs for the development of the internal quality assurance in the basic education schools under the Office of the Commission on Private Education Promotion, Ubon Ratchathani province classified by personnel statuses.

The samples of the study consisted of 126 school directors and chiefs of academic sections selected by simple random sampling. The instrument was a questionnaire on the states of implementation and the needs for development with reliability of .98. The statistical procedures were frequency, percentage, means, standard deviation and t-test. The research findings were as follows:

1. The states of internal quality assurance in the basic education schools under the Office of the Commission on Private Education Promotion, Ubon Ratchathani province as a whole and each factor were at a high level. The needs for the internal quality assurance in the basic education schools under the Office of the Commission on Private Education Promotion, Ubon Ratchathani province as a whole and each factor were at a moderate level. 2. On comparing the states of the internal quality assurance in the basic education schools under the Office of the Commission on Private Education Promotion, Ubon Ratchathani province as a whole and each factor, there was no significant difference. For the needs for the internal quality assurance in the basic education schools under the Office of the Commission on Private Education Promotion, Ubon Ratchathani province as a whole and each factor, there was no significant difference.

Keywords: implemenation, needs for development, internal quality assurance in schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ประกอบกับมาตรา 9 กำหนดให้การจัดระบบและกระบวนการจัดการศึกษาต้องยึดหลักตาม (3) ว่าต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดที่ต้องดำเนินการไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 2 ระบบ คือ ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) สาระบัญญัติดังกล่าว เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของ

สถานศึกษา เพื่อจะเป็นการสร้างความมั่นใจ ให้กับพ่อแม่และประชาชนว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพราะการประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยในการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น จะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา การเป็นผู้บริหารและครูในสถานศึกษานั้น มีภารกิจยิ่งใหญ่ คือการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนงานเช่นนี้มีความก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งก็ต่อเมื่อบุคลากรในสถานศึกษา พยายามมองตนเองและมองงานอยู่เป็นนิจ ต้องมีระบบขั้นตอนในการทำงาน เพื่อให้ได้ภาพที่เที่ยงตรงสมจริง นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดี มีความรู้ มีความสามารถและมีความสุข ถ้าสถานศึกษาไม่มีการมองตนเองและพัฒนาตนเองแล้วก็เป็นไปได้อย่างที่การศึกษาและเยาวชนจะได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารและครูจะต้องมีส่วนร่วมประเมินตนเองและดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันคิดและร่วมกันทำ (มานพ, 2556)

ผลการประเมินของโครงการศึกษาสำรวจความรู้และทักษะของนักเรียน กลุ่มอายุ 15 ปี (Programmer for International Students Assessment : PISA) ในประเทศสมาชิก OECD (องค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ) มีหลักฐานยืนยันได้ว่าคุณภาพการศึกษาทั้งด้านผู้เรียน และด้านการบริหารสถานศึกษามีหลายส่วนที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งการวัดทักษะการอ่าน ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์และทางคณิตศาสตร์ พบว่า นอกจากเด็กไทยจะได้คะแนนเฉลี่ยจากการวัดทั้ง 3 ด้าน อยู่ในช่วงรั้งท้ายจากประเทศที่เข้าร่วมโครงการประเมิน 57 ประเทศ ยังพบว่าผลการประเมินมีแนวโน้มลดต่ำลงอีก ผลการประเมิน นักเรียนเมื่อจบช่วงชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผลการประเมินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการทดสอบระดับชาติ O-NET (Ordinary National Education Test) โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในช่วงปีการศึกษา 2549 - 2552 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละวิชาเกือบทั้งหมด ไม่ถึงร้อยละ 50 สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง พ.ศ. 2549 - 2553 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่ามีสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ผ่านการรับรองจำนวน 5,244 แห่ง (ร้อยละ 18.16) จากสถานศึกษาที่เข้ารับการประเมิน 28,875 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร และต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานตามระบบ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลประสิทธิภาพ การดำเนินงานทั้งภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต้นสังกัดให้ชัดเจนและต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2552) ผลการทดสอบระดับชาติ O-NET (Ordinary National Education Test) โรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานีทุกสังกัด พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558-2559 มีคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาโดยรวมลดลง - 0.93 โดยรายวิชาภาษาอังกฤษลดลงมากที่สุด -3.71 รองลงรายคือวิชาคณิตศาสตร์ -1.87 และรายวิชาสังคมศึกษา ลดลง -1.48 ตามลำดับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาโดยรวมเพิ่มขึ้น 0.09 โดยรายวิชาสังคมศึกษาเพิ่มขึ้นมากที่สุด 2.64 รองลงมาคือรายวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้น 1.66 และรายวิชาคณิตศาสตร์ลดลงมากที่สุด -3.14 รองลงมาคือ รายวิชาวิทยาศาสตร์ -1.44 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยทุก

รายวิชาลดลง -0.69 โดยรายวิชาสังคมศึกษาลดลงมากที่สุด - 4.68 รองลงมาคือ รายวิชาคณิตศาสตร์ - 2.10 และ รายวิชาวิทยาศาสตร์ลดลง -1.81 ตามลำดับ

จากผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ของจังหวัดอุบลราชธานีดังกล่าว ยังพบว่าคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชา และทุกระดับชั้นไม่ถึงร้อยละ 50 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ซึ่ง เอื้อมพร และคณะ (2552) ได้วิจัยสาเหตุที่ผลการสอบ O-NET ทุกระดับมีคะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 พบว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คะแนนทดสอบระดับชาติ O-NET ต่ำ ได้แก่ นโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ที่มุ่งเน้นยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น โดยดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งหวังให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา นักเรียนทุกคนต้องได้รับความรู้อย่างทั่วถึง จึงไม่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้มีผลการทดสอบ O-NET สูงขึ้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก ที่อยู่นอกเมืองจะมีการแข่งขันด้านวิชาการ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการเรียนน้อยกว่าโรงเรียนที่อยู่ในเขตเมือง ส่งผลให้คะแนนทดสอบ O-NET ต่ำ เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองที่มีการแข่งขันทางดานวิชาการสูง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว หากสถานศึกษาทุกแห่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง จะช่วยยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น อย่างยั่งยืน จึงศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามสถานภาพของการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2560 รวมทั้งสิ้นจำนวน 144 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 144 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 องค์ประกอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และหาค่าความเชื่อมั่น แล้วนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามลักษณะของตัวแปรที่กำหนดไว้ ได้แก่ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการ

ตอนที่ 2 สภาพและความต้องการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี จาก 8 องค์ประกอบ จำนวน 45 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมในเนื้อหาของคำถามว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับผู้อำนวยการและหัวหน้างานวิชาการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนและนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความเชื่อมั่น พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของสภาพการดำเนินงานเท่ากับ .997 และความต้องการพัฒนาเท่ากับ .982

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชธานี ถึงศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี ทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยขอให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถามแล้วรวบรวมส่งกลับคืนไปที่โรงเรียนอนุบาลจิตรพัฒนวิทยาตามที่อยู่ที่ส่งไปพร้อมแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยประสานกับสถานศึกษาที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืนตามกำหนด โดยทวงถามจนได้แบบสอบถามคืนครบตามจำนวนที่กำหนด

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แบบสอบถามโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าร้อยละสำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1
2. กำหนดคะแนนในแบบสอบถามตอนที่ 2 ตามเกณฑ์ที่กำหนดตามแบบของ Likert
3. หาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายข้อ และรายองค์ประกอบจาก

แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี รวม 8 องค์ประกอบ โดยแปลค่าความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	สภาพและความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	สภาพและความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	สภาพและความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	สภาพและความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	สภาพและความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. เปรียบเทียบสภาพและความต้องการพัฒนาพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

ผลการวิจัย

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการ มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทุกองค์ประกอบมีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก พบว่า องค์ประกอบที่ 7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในมีการดำเนินงานมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.41$) รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.32$) และ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการดำเนินงานมากเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=4.17$) ความต้องการพัฒนา โดยรวมมีความต้องการพัฒนาในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ มีองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก 1 องค์ประกอบ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า องค์ประกอบที่ 8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความต้องการพัฒนาเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=3.57$) รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.49$) และ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีความต้องการพัฒนาในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=3.28$)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกเป็นรายองค์ประกอบและโดยรวม

ข้อ	องค์ประกอบ	สภาพการดำเนินงาน			ลำดับ	ความต้องการพัฒนา			ลำดับ
		$\bar{X}$	SD	แปลผล		$\bar{X}$	SD	แปลผล	
1	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.17	.55	มาก	8	3.41	1.14	ปานกลาง	6
2	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.26	.52	มาก	3	3.37	1.03	ปานกลาง	7
3	การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	4.21	.46	มาก	7	3.42	1.13	ปานกลาง	5
4	การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.32	.47	มาก	2	3.28	1.18	ปานกลาง	8
5	การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.30	.55	มาก	6	3.49	1.22	ปานกลาง	2
6	การจัดให้มีการประเมินคุณภาพในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.30	.50	มาก	5	3.43	1.21	ปานกลาง	4
7	การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน	4.41	.51	มาก	1	3.46	1.21	ปานกลาง	3
8	การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.25	.67	มาก	4	3.57	1.19	มาก	1
รวม	4.28	.45	มาก	-	3.43	1.10	ปานกลาง	-	-

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี แยกเป็นรายองค์ประกอบและโดยรวม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	องค์ประกอบ	สถานภาพ						t	P
		ผอ.สถานศึกษา (n=63)			หน.งานวิชาการ (n=63) รวม N=(126)				
		$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล		
1	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา	4.14	. 65	มาก	4.20	.43	มาก	-.58	.563
2	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา	4.29	.53	มาก	4.24	.52	มาก	.53	.598
3	การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	4.26	.43	มาก	4.16	.49	มาก	1.20	.233
4	การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัด การศึกษาของสถานศึกษา	4.33	.53	มาก	4.30	.40	มาก	.53	.597
5	การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา	4.23	.62	มาก	4.37	.46	มาก	1.43	.155
6	การจัดให้มีการประเมินคุณภาพในตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.33	.50	มาก	4.26	.51	มาก	.71	.480
7	การจัดทำรายงานประจำปีที เป็นรายงาน ประเมินคุณภาพภายใน	4.42	.60	มาก	4.39	.41	มาก	.35	.729
8	การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง	4.22	.77	มาก	4.28	.56	มาก	-.48	.636
รวม		4.28	.51	มาก	4.28	.37	มาก	.05	.958

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษากับหัวหน้างานวิชาการ มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี แยกเป็นรายองค์ประกอบและโดยรวม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	องค์ประกอบ	สถานภาพ						t	P
		ผอ.สถานศึกษา (n=63)			หน.งานวิชาการ (n=63) รวม N=(126)				
		$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล		
1	การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา	3.56	1.19	มาก	3.29	.99	ปาน กลาง	1.38	.16
2	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา	3.60	1.09	มาก	3.14	.94	ปาน กลาง	2.53	.01*
3	การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	3.57	1.16	มาก	3.26	1.08	ปาน กลาง	1.58	.11
4	การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัด การศึกษาของสถาน	3.41	1.23	ปาน กลาง	3.15	1.12	ปาน กลาง	1.22	.22
5	การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา	3.69	1.35	มาก	3.30	1.06	ปาน กลาง	1.80	.07
6	การจัดให้มีการประเมินคุณภาพในตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.56	1.31	มาก	3.30	1.09	ปาน กลาง	1.22	.22
7	การจัดทำรายงานประจำปีที เป็นรายงาน ประเมินคุณภาพภายใน	3.56	1.29	มาก	3.34	1.12	ปาน กลาง	.98	.32
8	การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง	3.66	1.30	มาก	3.49	1.08	ปาน กลาง	.77	.44
รวม		3.56	1.19	มาก	3.29	1.00	ปาน กลาง	1.38	.16

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษากับหัวหน้างานวิชาการ มีความคิดเห็นต่อความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทุกองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่ามีความต้องการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา องค์ประกอบนอกนั้นมีความต้องการพัฒนาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสภาพและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ สถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการทั้ง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา องค์ประกอบที่ 6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน องค์ประกอบที่ 8 การจัดให้มีการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แยกเป็นรายองค์ประกอบและรวมทุกองค์ประกอบ มีประเด็นสำคัญที่ ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 กำหนดให้ การจัดระบบและกระบวนการจัดการศึกษาต้องยึดหลักตาม (3) ว่าสถานศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและ จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดที่ต้องดำเนินการไว้ใน หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษาไว้ 2 ระบบ คือ ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 48 กำหนดให้ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่า การประกัน คุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำ รายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครพัฒน์ (2554) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานการ ประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาละโว้ เขต 1 พบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสอดคล้อง กับงานวิจัยของ องค์การ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 โดยรวมและรายด้านพบว่ามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาเอกชน ทุกแห่ง ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาการศึกษาให้มี คุณภาพ เพื่อรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำ และบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ทำให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ มีความมุ่งมั่น รับผิดชอบ และสถานศึกษามีแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม เมื่อบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รับรู้ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน จึงเป็นการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่บุคลากรให้ดียิ่งขึ้น เพราะการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ มีความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย สามารถนำพองค์กรให้ก้าวสู่ความสำเร็จได้ สอดคล้องกับ โรงเรียนบ้านหนองเหล็กศึกษา จังหวัดมหาสารคาม (2552) ที่วิจัยเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทุกคน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ มีระบบการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปี และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงทำให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการพัฒนาโดยรวมในระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี ของผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการพบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการ มีความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษากำหนด โดยสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา ระบบการประกันคุณภาพภายใน การรายงานการประเมินตนเอง รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้เรียน ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้ครูศึกษาเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธชัย (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน ข้าราชการครูที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน และ นิรชา (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ในอำเภอธาตุพนม ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ในอำเภอธาตุพนม จำแนกประเภทของโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับ ธนาวุฒิ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า งานประกันคุณภาพภายในที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมีการจัดทำแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการจัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนักให้ครู ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพการศึกษา การร่วมกันวิเคราะห์ของครูอาจารย์ การจัดลำดับความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับ

บริบทของโรงเรียน และมีการประชุมวางแผนและเตรียมการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาเหมาะสมกับสภาพและขนาดของโรงเรียน มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบและประเมิน ผลการปฏิบัติงาน และการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน จากการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุริยศักดิ์ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ระดับสภาพและปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนตามความคิดเห็น ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ น้าอ้อย (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 จำแนกตามกลุ่มการปฏิบัติงานที่ต่างกันและกลุ่มประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นองค์ประกอบที่ 8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบพบว่า โดยรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน และความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นองค์ประกอบที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้กับผู้บริหารและครูทุกคนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
2. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกแห่ง ทุกขนาด ควรดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด
3. สถานศึกษาควรใช้กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (PDCA) ในการพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผล
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการประกวดโรงเรียนต้นแบบการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรวิจัยและพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรวิจัยถึงสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา
3. ควรวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและส่งเสริมกำลังใจตลอดมา นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด จึงขอขอบคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่เวทีแต่บิดา มารดาและบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- ธนาวุฒิ ส่องแสง. (2553). สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิรชา ชัยศิริรัตนดำรง. (2554). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนในอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครพนม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม.
- น้ำอ้อย เดชจุ้ย. (2551). การประเมินสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. ปริญญาโท วท.ม. (วิทยาการประเมิน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานพ แจ่มพลอย. (2556). การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กันตบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา. (2552). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report) ปีการศึกษา 2551. มหาสารคาม: โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา.

- ยุทธชัย น้อยทรง. (2552). สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุริยศักดิ์ ประทุมรัตน์. (2551). สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554). บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555). มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. พิมพ์ครั้งที่ 3. : 2547.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง (พ.ศ.2549-2553). กรุงเทพฯ : แม่ทัพอยท์
- องค์การ วงศ์เรือง. (2553). การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรดิตถ์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- อัศวพัฒน์ อุดมพัฒน์. (2554). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะหาราช เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรดิตถ์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของ
นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
The Development of English Language Skills Through Mathematics World
Problems in Mathematics Students, Faculty of Science, Ubon Ratchathani
Rajabhat University

จิรัญญา ฤกษ์พิบูลย์^{1*}
Chiranya Rerkpiboon^{1*}

¹สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

¹Department of Mathematics, Faculty of Science, Ubon Ratchathani Rajabhat University,
Amphoe Mueang, Ubon Ratchathani 34000

*Corresponding author; E-mail: chiranya.s@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ก่อนและหลังการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 77 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) บทเรียนและแบบฝึกทักษะวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์จำนวน 5 บท 2) แบบทดสอบทักษะภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วทดสอบค่าที่ผลการวิจัย พบว่า 1) แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและกิจกรรม สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาได้ 2) นักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มีคะแนนทักษะภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) นักศึกษาทุกคนมีความคิดเห็นว่าโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษไม่ยาก นักศึกษาสามารถเข้าใจคำถามและหาคำตอบได้ และชอบกิจกรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ, การพัฒนาแบบฝึกทักษะ, โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์, แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้
โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์, แบบสอบถามความคิดเห็น

ABSTRACT

The purpose of this study were to develop lesson plans for English language skills through mathematics word problems of students, to study English language skills before and after learning through the plans, and to study students' opinions concerning those plans. The population studied was 77 students from Mathematics Students faculty of Science, Ubon Ratchathani Rajabhat University, in the first semester of the Academic 2016. The instruments included: ten lesson plans for English language skills through mathematics word problems, an English language skills test and students opinions questionnaire. The data obtained were analyzed by using percentages, mean, standard deviations and t-test. The finding were summarized as follows: 1) The lesson for English language skills through mathematics word problems were appropriate both contents and activities. They could developed students' English language skills. 2) The students who learned English through mathematics word problems had differential scores of English languages before and after learning at the significant level of .01. 3) All of the samples expressed their views that the mathematics word problems were not too difficult. They could understand and find the answers for the problems. They also liked the activities in the lesson.

Keywords: skills training, development of skills training, mathematics problem english skills training with problem solving mathematics, opinion

บทนำ

วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่กำหนดให้เรียนในทุกช่วงชั้น รวมถึงในระดับอุดมศึกษาเพราะได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีความรู้ได้ทันการณ์ในสังคมข้อมูลข่าวสารทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งข้อมูลข่าวสารของประชาคมทั่วโลกส่วนใหญ่จะใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล ในระดับวิชาหมวดศึกษาทั่วไปจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่จะรับและเข้าใจสารสนเทศภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารไปยังประชาคมโลกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และในระดับหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้กำหนดรายวิชา 4092601 ภาษาอังกฤษสำหรับคณิตศาสตร์ (English for Mathematics) หน่วยกิต 2(1-2-3) ไว้ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ โดยจุดประสงค์ระบุไว้ว่า นักศึกษาจะต้องมีทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษในทางคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อจากสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้สอนได้เน้นให้นักศึกษาเรียนรู้คำศัพท์คณิตศาสตร์เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในรายวิชาสัมมนาคณิตศาสตร์ต่อไป จากประสบการณ์ที่ผู้ศึกษาได้สังเกตนักศึกษาในที่ปรึกษารายวิชาสัมมนาคณิตศาสตร์พบว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาแสบทความได้ช้าเกิดจากไม่ทราบความหมายของคำศัพท์คณิตศาสตร์ที่ปรากฏในบทความ และจากประสบการณ์ที่ผู้ศึกษาได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชาที่ได้รับมอบหมายงานสอน สื่อในการเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพราะสามารถกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเรียน สร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนเป็นอย่างดี และเนื้อหาบทเรียนก็สามารถนำมาเป็นสื่อ

ในการฝึกทักษะทางภาษาได้เช่นกัน โดยวิธีการสอนแบบดั้งเดิม คือ สอนให้จำคำศัพท์ และผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติหรือใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ และทักษะการใช้ภาษา เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่มีโอกาสดูการใช้อังกฤษภายในห้องเรียนเท่านั้น ดังที่ เกียรติชัย (2540) กล่าวว่าครูควรพยายามสร้างบรรยากาศที่จะเอื้ออำนวยให้เด็กได้ใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการจัดกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการใช้อังกฤษ หาทงหลีกเลี่ยงบรรยากาศที่เคร่งเครียดน่าเบื่อหน่าย ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจเรียนและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนเห็นว่าเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันเป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษาเพื่อนำมาวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน มีลักษณะของความเป็นเหตุเป็นผล สันกะทัดรัด ตรงไปตรงมา มีรูปแบบประโยคที่หลากหลาย โจทย์ปัญหาที่นำมาจากสิ่งรอบ ๆ ตัวที่ผู้เรียนคุ้นเคยและได้ใช้ใน ชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่น่าจะนำมาให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษา เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากบทเรียนไปใช้ใน ชีวิตจริงได้ และสามารถโยงความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมเข้ากับเนื้อหาที่เรียนได้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ในชั้นเรียนจากการฟัง การอ่านโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษ จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียน สามารถนำทักษะทางภาษาไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้จากสื่อเทคโนโลยี หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง และที่สำคัญคณิตศาสตร์มีลักษณะเป็นภาษาสากลที่ทุกคนเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร สื่อความหมาย และถ่ายทอด ความรู้ระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ จะต้องมิตักษะกระบวนการสื่อสาร การหาคำตอบของ ปัญหาซึ่งต้องใช้การคิดคำนวณ บางปัญหาต้องใช้กระบวนการให้เหตุผลประกอบซึ่งผู้เรียนอาจจะต้องนำเสนอโดยการ พูดหรือการเขียนเพื่อแสดงความเข้าใจในกระบวนการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านจึงเป็น ความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ แล้วสรุปได้ว่า หลักของการจัดการเรียนรู้วิชา คณิตศาสตร์ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ศึกษาโดยอิสระจากสื่อ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ผู้สอนควรจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การจัด กิจกรรมประกอบการเรียนรู้ในลักษณะเป็นกลุ่มให้เรียนรู้ร่วมกัน เป็นแนวการจัดการเรียนรู้หลักของวิชาคณิตศาสตร์ การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้คิด ปรัชญาหรืออภิปรายแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลซึ่งกันและกัน สามารถทำให้ผู้เรียนได้ พัฒนาทางด้านความรู้ ความคิด ทักษะกระบวนการ และมีประสบการณ์มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ก่อนและหลังการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้ โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับคณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 36 คน และ 41 คน ตามลำดับ

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับคณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น คือ แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้โจทย์ปัญหาภาษาอังกฤษ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 บทเรียนและแบบฝึกทักษะวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์จำนวน 5 บท

3.2 แบบทดสอบทักษะภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ

3.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

4.1 แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

1) สร้างแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ จำนวน 5 บท ๆ ละ 2 ชั่วโมง ซึ่งแต่ละบทจะประกอบด้วย เนื้อหาที่บูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์

2) ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกทักษะทั้ง 5 บทแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมโดยการประเมินความเหมาะสมในแต่ละบท ด้านเนื้อหาทางภาษากับโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ลักษณะของการประเมินผลพบว่ามีเหมาะสมมากที่สุด

4.2 แบบทดสอบทักษะภาษาอังกฤษ

แบบทดสอบนี้ผู้ศึกษานำไปใช้ในการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ

1) สร้างแบบทดสอบแล้วผู้วิจัยได้นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการใช้ภาษาการเขียนคำชี้แจง คำสั่ง การสร้างคำถามและตัวเลือก

2) นำแบบทดสอบดังกล่าวไปทดลองกับนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ที่ลงทะเบียนวิชาเดียวกัน จำนวน 33 คน

3) นำคะแนนที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อสอบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับวิเคราะห์ข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ ซึ่งได้ข้อสอบที่มีระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.26 – 0.84

4) ปรับปรุงแบบทดสอบข้อที่มีความยากง่ายหรือค่าอำนาจจำแนกไม่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดด้วยการปรับปรุงการใช้คำถามและตัวเลือก นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน 21 (Kuder Richardson 21) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.723

5) นำแบบทดสอบไปใช้ในการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียน

4.3 แบบสอบถามความคิดเห็น

แบบสอบถามความคิดเห็นที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นำมาจากระบบประเมินการสอนออนไลน์ (ระบบจัดการชั้นเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2559) ซึ่งประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน จำนวน 20 ข้อ และมีเกณฑ์ในการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

แบบประเมินสอบถามผู้เรียนในด้านความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ ซึ่งคำถามก็ตรงตามวัตถุประสงค์ของนักวิจัย นั่นคือต้องการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับคณิตศาสตร์ ซึ่งสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ผลการประเมินคะแนนเฉลี่ย 4.20 คะแนน และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72

4.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

- 1) กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนการทดลองสอนโดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 45 นาที
- 2) ผู้ศึกษาทำการสอนโดยใช้แผนการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นทั้ง 5 บท ใช้เวลาในการสอนทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 20 ชั่วโมง
- 3) หลังจากสอนครบทุกแผนแล้วกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียนและแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 45 นาที หลังจากนั้นนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการวัดก่อนการทดลองสอน

ผลการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาเป็นเนื้อหาจากวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษที่สัมพันธ์กัน ประกอบด้วย

Chapter 1: Basic Algebra

Chapter 2: Equations and Inequalities

Chapter 3: The Rectangular Coordinate System

Chapter 4: Functions

Chapter 5: Exponential and Logarithmic Functions

กิจกรรมการเรียนสอน เป็นกิจกรรมฝึกทักษะภาษาและฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา มีทั้งกิจกรรมเป็นกลุ่ม และกิจกรรมที่ทำเป็นรายบุคคล มีความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและกิจกรรม สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาได้

2. นักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มีคะแนนทักษะภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การทดสอบค่าที (t-test)
ก่อนเรียน	30	12.33	4.48	7.19
หลังเรียน	30	21.06	3.55	

3. นักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในระดับดีมาก และมีความคิดเห็นว่าโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษไม่ยาก นักศึกษาสามารถเข้าใจคำถามและหาคำตอบได้ และชอบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างยิ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 แสดงว่าแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสม ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม เนื่องจากปัญหาที่ผู้ศึกษานำมาถาม สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากตอบ เพราะสิ่งที่นำมามีเป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้พบเห็น และเป็นปัญหาในชีวิตประจำวันของผู้เรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของ นิลวรรณ (2540) ที่ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการเน้น กิจกรรมนอกจากจะเป็นการแสวงหาคำตอบแล้วยังเป็นการฝึกทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาอีกด้วย โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามด้วยการพูดและการเขียน และได้ฝึกให้คิดตั้งโจทย์ปัญหาเพื่อเป็นการสรุปความคิด การใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มาถามผู้เรียนนั้นสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเนื่องจากคำถามเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ระดมสมองเพื่อคิดหาคำตอบ ดังที่ พารณี (2544) และ Weir (1990) ได้เสนอว่า กลวิธีในการตั้งคำถามของครูจะช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย เช่นเดียวกับ สลิลา (2546) ที่กล่าวว่า หากผู้สอนเตรียมตัวดี คือ รู้จักตั้งคำถามมีวิธีการถามที่ถูกต้อง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการตั้งคำถามถามผู้เรียนได้ดี ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนจะเก่งและดี สื่ออุปกรณ์ที่นำมาประกอบการสอนในแต่ละบทเป็นสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ สิริพร (2536) และ Brinton (1997) กล่าวว่า การใช้สื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนและพัฒนาทักษะการใช้ภาษาควบคู่กันไป ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

จึงเป็นแบบฝึกทักษะที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างทักษะทางภาษาและทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ทำให้ได้แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์จำนวน 5 บท ในแต่ละบทได้กำหนดคำถามที่เป็นโจทย์ปัญหาได้สัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาทั้งวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง การประเมินการเรียนรู้ในแต่ละบทมีวิธีการและเครื่องมือในการประเมินที่เน้นการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพจริงของการเรียนการสอนและทักษะที่ต้องวัด

2. ผลการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน จากการที่ผู้เรียนได้เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ทั้ง 5 บทนั้นปรากฏว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนของนักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาชอบทำกิจกรรมโดยเฉพะอย่างยิ่งการแข่งขันหาคำตอบจากแบบฝึกทักษะ และการทำกิจกรรมรวมกันเป็นกลุ่ม สำหรับโจทย์ปัญหานักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นโจทย์ปัญหาที่ไม่ยากจนเกินไป เข้าใจคำถามได้ดี สามารถหาคำตอบได้

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ต้องขอขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ที่ให้ความร่วมมือในงานวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งได้สนับสนุนทุนวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติชัย ยานะรังสี. (2540). ผลของการสอนแบบ เค ดับบลิว แอล พลัส ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิลวรรณ ไชโย. (2540). การใช้คำถามในกิจกรรมการเรียนภาษาเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พารณี นนทวาสี. (2544). การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบใช้เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ภาษาสำหรับแผนการเรียนคณิต-วิทย์ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สลิลา พันชนะ. (2546). การใช้กลวิธีที่เน้นการตั้งคำถามเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สิริพร ทิพย์คง. (2536). ทฤษฎีและวิธีสอนวิชาคณิตศาสตร์. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Brinton M. Donna, Snow Ann, and Wesche. (1997). The Content-Based classroom : Perspectives on intergrating language and content. New York : Longman.

Weir, J. (1990). Communicative language testing. New York : Prentice Hall.

ระบบจัดการชั้นเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2559). แบบประเมินการสอนออนไลน์. ค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2559. จาก <https://assess.ubru.ac.th/assetshow.aspx>

การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

The Development of Teaching Efficiency Indicators of Secondary
Mathematic Teachers under the Secondary Educational Service Area
Office 21ภัคประภา สุพัฒนานนท์^{1*}Pukprapa Supatthananon^{1*}¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร 47000¹Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Tumbol That Choeng Chum,
Amphoe Muang, Sakon Nakhon 47000

*Corresponding author; E-mail: Pak_bell@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินงานมีสองระยะประกอบด้วย ระยะแรก การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่สอง การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 250 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.98 และมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.40 - 0.84 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย 84 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น บุคลิกภาพของครู จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน 13 ตัวบ่งชี้ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ การวัดและประเมินผล จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ และการจัดการเรียนการสอน จำนวน 21 ตัวบ่งชี้ 2) โมเดลโครงสร้างประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค - สแควร์ (Chi - Square) เท่ากับ 78.58 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 79 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P - value) เท่ากับ 0.492 ค่าดัชนีวัด

ระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 333.51 ($\chi^2 = 78.59$ $df = 79$ ค่า $P = 0.492$ ค่า $GFI = 0.97$ ค่า $AGFI = 0.93$ ค่า $RMSEA = 0.000$ $CN = 333.51$) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 84 ตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 0.43 – 0.91

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้, ประสิทธิภาพการสอน, ครูคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The objective of this study were to the development of teaching efficiency indicators of secondary mathematic teachers to test the consistency of developed teaching efficiency structure model of secondary mathematic teachers under the Secondary Educational Service Area office 21 with empirical data. The process of this study was divided into 2 phases ; phase 1) the development of teaching efficiency indicators of secondary mathematic teachers by employing related document and research analysis ; phase 2) the testing of teaching efficiency structure model of secondary mathematic teachers by using confirmatory factor analysis. The data were collected from 250 mathematic teachers by cluster random sampling under the Secondary Educational Service Area office 21. Five rating scale questionnaire with validity value between 0.60 – 1.00 and reliability value using Cronbach's Alpha Coefficient at 0.98 was employed as research instrument. The collected data were analyzed by statistics and Lisrel program.

The Finding revealed that 1) The development of teaching efficiency indicators of secondary mathematic teachers under the Secondary Educational Service Area office 21 comprised of five core components, 18 subcomponents, and 84 indicators which distinguished as 18 indicators for personality of the teacher, 13 indicators for relationship between teacher and student, 16 indicators for attitude towards mathematics, 16 indicators for measurement and evaluation, and 21 indicators for learning management. 2) The teaching efficiency structure model of secondary mathematic teachers under the Secondary Educational Service Area office 21 was consistent with empirical data with χ^2 value = 78.58, degree of freedom (df) = 79, statistical significance (P - value) 0.492, Goodness of fit index (GFI) = 0.97, Adjust Goodness of fit Index (AGFI) = 0.93, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.000 and Critical N (CN) = 333.51

Keywords: indicator, teaching efficiency, mathematic teacher

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาหลักซึ่งนำไปสู่ความก้าวหน้าด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหาร ทั้งนี้วิชาคณิตศาสตร์ยังเป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความคิด มีเหตุผลแสดงความคิดอย่างเป็นระเบียบง่าย ชัดเจน รู้จักแก้ปัญหาต่างๆ ที่เรียนในโรงเรียนได้นำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาอื่นที่พบในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนคณิตศาสตร์จำเป็นต้องคำนึงถึงมาตรฐานด้านทักษะหรือกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะและกระบวนการคณิตศาสตร์ต่างๆ อันได้แก่ความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอการเชื่อมโยงความรู้ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้รับการสอดแทรก หรือตั้งโจทย์ปัญหา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ เป็นการฝึกให้นักเรียนทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย รอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณและมีความเชื่อมั่นในตนเองนั่นคือ การเตรียมนักเรียนเข้าสู่การเป็นผู้ที่มีความพร้อม มีความคิดวิจารณ์ญาณ และมีเหตุผลสามารถเชื่อมโยงกระบวนการคิดเพื่อใช้หลักคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาต่างๆ มีความคิดที่เป็นระบบระเบียบและเป็นพื้นฐานที่ดีในการทำงานต่อไปในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

จากการศึกษาของนักวิชาการและนักการศึกษา พบว่าการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของไทย มีปัญหามากมาย เช่นการศึกษาของ (ฉวีวรรณ, 2557) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ในด้านครูสอนคณิตศาสตร์ ว่ามีสาเหตุจากครูไม่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร คู่มือครู การวัดผล และการประเมินผล ครูใช้วิธีสอนไม่ถูกต้องและใช้วิธีอธิบายความรู้มากที่สุด รองลงไป ก็คือ การฟังผู้เรียนพูด นอกจากนั้นมีการถามนักเรียนตอบคำถาม เขียนกระดานดำ ตรวจงานนักเรียนและชมเชย มีครูเพียงส่วนน้อยที่มีกิจกรรมร่วมกับนักเรียน การปกครองชั้นเรียนไม่ถูกต้อง บรรยากาศการเรียนการสอน หรือความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่มีลักษณะที่ครูเป็นจุดศูนย์กลาง ใช้วิธีปกครองแบบควบคุม และดูแลการทำงานหรือการทำแบบฝึกหัด และมีกรลงโทษเมื่อนักเรียนทำแบบฝึกหัดผิด ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนคณิตศาสตร์และไม่เคยได้รับการนิเทศ แต่ถึงกระนั้นก็ตามยังมีครูหลายโรงเรียนที่ไม่เคยประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร คู่มือครู และหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ครูมักไม่วัดผลการเรียนคณิตศาสตร์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูไม่เคยใช้คู่มือครูไม่ดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่ควรทำ และไม่เคยนำผลการประเมินมาใช้เป็นเครื่องมือปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการและวิธีการดังกล่าวเป็นบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญของความเป็นครูและบ่งบอกถึงระดับความสามารถ หรือประสิทธิภาพของครู ถ้าผู้สอนไม่มีประสิทธิภาพในการสอนก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

จากผลการศึกษาวิจัยและรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ประสบปัญหามากมาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับความคาดหวังและความต้องการของประเทศที่ต้องการเตรียมนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งเป็นช่วงชั้นที่สำคัญยิ่งในการเตรียมผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยความมีคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นที่ 4 ควรจะมีความคิดรวบยอด มีความรู้ มีความเข้าใจตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในช่วงชั้นนั้นๆ มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลายและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ ได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ของ (เอื้อจิตร, 2555) ได้กล่าวว่า การสอนคณิตศาสตร์จะประสบผลสัมฤทธิ์มากหรือน้อยส่วนหนึ่งมาจากประสิทธิภาพของครูผู้สอน ทั้งนี้ประสิทธิภาพของครูคณิตศาสตร์จะครอบคลุมถึงความสามารถต่างๆ ที่จะนำเอาความรู้ ประสบการณ์ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติมาใช้ให้บังเกิดผลที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การพัฒนาครูให้มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถในการสอนคณิตศาสตร์จำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพของครูคณิตศาสตร์ต้องให้ครูมี

ประสิทธิภาพด้านการสอน การปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นครู โดยเริ่มตั้งแต่การคัดกรองการพัฒนาครูในระหว่างขณะปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่องทั้งในด้านความรู้ ทักษะและบุคลิกลักษณะอันจะทำให้ได้ครูสอนคณิตศาสตร์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตลอดไป (อมเรศ, 2556)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวการพัฒนาครูสอนคณิตศาสตร์ให้มีความรู้ทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น จำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพการสอนครูผู้สอนคณิตศาสตร์ อันจะเป็นแนวทางให้ได้ครูคณิตศาสตร์ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครูให้เหมาะสมกับมาตรฐานของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ โดยพัฒนาให้มีความรู้ ทักษะและบุคลิกลักษณะที่ดี ผู้วิจัยในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยตรงได้ตระหนักในปัญหาและเห็นความสำคัญของประสิทธิภาพของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ จึงสนใจที่จะศึกษาและทำวิจัย เรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูคณิตศาสตร์ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการด้านคณิตศาสตร์ให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสร้างและพัฒนาร่างตัวบ่งชี้

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าตัวบ่งชี้ นั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาที่มุ่งวัด จำนวน 84 ตัวบ่งชี้ โดยมีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดว่าต้องมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.70 ขึ้นไป (สุชาติ, 2546) และ ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถาม (r) มีค่า 0.37 - 0.85

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูคณิตศาสตร์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 329 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2560 ทั้งนี้พิจารณาจากทศนะของ (ชูเกียรติ, 2550)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือจำนวนตัวแปรควรจะเป็น 10-20 หน่วยตัวอย่างต่อตัวแปรในการวิจัย 1 หน่วย สำหรับในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ 23 ตัวแปร หากใช้อัตราส่วน 10 : 1 จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน แต่ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ตามวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ดังนี้

1.2.1 จำแนกขนาดโรงเรียน (ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก) ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มโดยเลือกใช้ 90% ของโรงเรียนแต่ละขนาดในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ใช้โรงเรียนขนาดใหญ่ 8 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 18 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 24 โรงเรียน

1.2.2 ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มเลือกโรงเรียนแต่ละขนาดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เลือกครูคณิตศาสตร์แต่ละโรงเรียนโดยใช้ 90% ของครูคณิตศาสตร์ทั้งหมดในโรงเรียน รวมทั้งสิ้นครูคณิตศาสตร์ 250 คน จากการสุ่มข้างต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ดังนี้

1. ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม เพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งมีประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) บุคลิกภาพของครู 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน 3) ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านการจัดการเรียนการสอน

2. ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.98 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.37 - 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นหนังสือนำในการขอความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามบางส่วนด้วยตนเอง และบางส่วนผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ลงทะเบียนพร้อมแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากรเพื่อส่งคืนผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลความ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุดและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ความถี่และร้อยละ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบและกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อหาน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้

และทำการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยที่เป็นโมเดลเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งแรกยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยต้องปรับโมเดล เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติที่จะตรวจสอบ ดังนี้

3.1 ค่าไคสแควร์ (chi-square statisitcs) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าไคสแควร์ มีค่าต่ำมาก หรือ ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าไรแสดงว่าข้อมูลโมเดลอิสระมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์, 2548)

3.2 ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness-of-fit Index : GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากโมเดลก่อน และหลังปรับโมเดลกับฟังก์ชัน ความกลมกลืนก่อนปรับโมเดล ค่า GFI มีค่าตั้งแต่ .90 - 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์, 2548)

3.3 ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness-of-fit Index : AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดของอิสระ (df) ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่างหากค่า AGFI มีค่าตั้งแต่ .90 - 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์, 2548)

3.4 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่กลมกลืนของโมเดลที่สร้างซึ่งค่า RMSEA ต่ำกว่า .50 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์, 2548)

3.5 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square) หรือค่าอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square Ratio) เป็นอัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์กับจำนวนองศาอิสระ (χ^2 / df) โดยหลักทั่วไป ถ้าไค-สแควร์สัมพัทธ์น้อยกว่า 2 ถือว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์, 2548)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าได้องค์ประกอบประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย 84 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย บุคลิกภาพของครู จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน 13 ตัวบ่งชี้ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ การวัดและประเมินผล จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ และการจัดการเรียนการสอน จำนวน 21 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบหลัก ด้านบุคลิกภาพของครู มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความมั่นคงในอารมณ์ มีความกระตือรือร้น และมีความเสียสละ เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านบุคลิกภาพของครู ซึ่งมีจำนวน 18 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัว มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.2 องค์ประกอบหลัก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบย่อย ระดับปานกลาง 1 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีมนุษยสัมพันธ์ ดูแลความประพฤติของนักเรียน และการให้คำปรึกษา เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งมีจำนวน 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัว มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.3 องค์ประกอบหลัก ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ แสวงหาความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ศรัทธาในวิชาคณิตศาสตร์ และร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมทางคณิตศาสตร์ เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัว มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.4 องค์ประกอบหลัก ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีวัดและประเมินผลหลังเรียนจบหน่วย ปรับปรุงและพัฒนาการวัดและประเมินผล และรู้หลักการวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งมีจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัว มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.5 องค์ประกอบหลักด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สอนให้นักเรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ จัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา และจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีจำนวน 21 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัว มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปตามขั้นตอนการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์การสร้างสเกลองค์ประกอบประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ 84 ตัวบ่งชี้ พบว่า สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ในแต่ละโมเดลมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า

สรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าโมเดลตามสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คำนวณหาค่าองค์ประกอบของตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 84 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

2.2 การวิเคราะห์การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค - สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 78.58 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 79 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P - value) เท่ากับ 0.49 ไม่มีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาค่า χ^2 / df เท่ากับ 0.99 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ยังพบว่าค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 333.51 ($\chi^2 = 78.59$ df = 79 ค่า P = 0.49 ค่า GFI = 0.97 ค่า AGFI = 0.93 ค่า RMSEA = 0.00 CN = 333.51) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาคำนวณหาค่าองค์ประกอบของทั้ง 84 ตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.43 – 0.92 จึงสรุปว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าผ่านเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างแสดงให้เห็นองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบคือ บุคลิกภาพของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ การวัดและประเมินผล และการจัดการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ โดยได้ดำเนินการนำข้อมูลมาสร้างตัวบ่งชี้สร้างแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ถึงผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผลวิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยทุกตัวมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วผู้วิจัยทำแบบสอบถามถึงครูผู้สอนคณิตศาสตร์เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามโดยภาพรวม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98 จึงถือได้ว่า ตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว

2. โมเดลตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ สองของตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการจัดการเรียนการสอน (TEAC) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01 การวัดและประเมินผล (EVAL) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.99 เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ (ATTI) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.98 บุคลิกภาพ (PERS) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.94 และความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน (RELA) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบจัดการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ จันจิมา (2549) กล่าวว่า ลักษณะของครูคณิตศาสตร์ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เป็นลักษณะที่ครูเตรียมการสอน เตรียมสื่อและวิธีการสอนมาใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ อารมณ (2549) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของครูเป็นการวางแผนกำหนดจุดมุ่งหมายและคัดเลือกเนื้อหาที่ใช้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรา (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพซึ่งสอดคล้องกับ คงคา (2551) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนที่ครูผู้สอนให้นักเรียนศึกษาตามความถนัดและความสนใจโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับ ลัดดา (2552) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ไว้ว่า เป็นการถ่ายทอดความรู้โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าต้องประกอบประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย 84 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย บุคลิกภาพของครู จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน 13 ตัวบ่งชี้ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ การวัดและประเมินผล จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ และการจัดการเรียนการสอน จำนวน 21 ตัวบ่งชี้

2. โมเดลโครงสร้างประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค - สแควร์ (Chi - Square) เท่ากับ 78.58 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 79 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P - value) เท่ากับ 0.49 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 และค่าดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 333.51 (Chi - Square = 78.59 df = 79 ค่า P = 0.49 ค่า GFI = 0.97 ค่า AGFI = 0.93 ค่า RMSEA = 0.00 CN = 333.51) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 84 ตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 0.43 - 0.91

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่าเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาตัวบ่งชี้รวมได้ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดตัวบ่งชี้หรือกำหนดนโยบายสามารถนำวิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามวิธีการนี้ไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 84 ของประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงถึงประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูคณิตศาสตร์ โดยควรศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มเติมด้วย เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ชัดเจนมากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้โมเดลที่ได้รับการทดสอบจากงานวิจัยที่เป็นแนวทาง ซึ่งจะทำได้โปรแกรมในการฝึกอบรมหรือพัฒนาครูคณิตศาสตร์เพื่อให้มีประสิทธิภาพการสอนคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรนำตัวบ่งชี้ทั้ง 84 ตัวบ่งชี้ดังกล่าว ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แล้วติดตามผล โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

2.4 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี ประธานที่ปรึกษา ดร.อภิสิทธิ์ สมศรีสุข กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาดูแลเอาใจใส่ และให้แนวคิด คำแนะนำ ปรึกษา แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และกลุ่มตัวอย่างซึ่ง ประกอบด้วยครุคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งได้ให้ความร่วมมือในการให้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้จนส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). การสอนซ่อมเสริมกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อซ่อมเสริม ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภา ลาดพร้าว.
- คงคา พงศสุโรช. (2551). การวิเคราะห์ตัวประกอบประสิทธิภาพการสอนของครุคณิตศาสตร์โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา วัสดุและประเมินผลการศึกษา: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จันทิมา สุวรรณพรม. (2549). ลักษณะของครุคณิตศาสตร์ที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครุคณิตศาสตร์และ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ กิตติกร. (2557). ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ :
- ชูเกียรติ บุญนันทน์. (2550). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่ง การเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย นเรศวร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2548). การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-Analysis). กรุงเทพมหานคร : นิชนเอดเวอร์ไทซิงกรุฟ.
- ภัทรา จินดาศรี. (2550). การวิเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิภาพการสอนของครุคณิตศาสตร์ในโรงเรียน มัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตามการประเมินโดยตัวเองและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา จันทรแสง. (2552). การวิเคราะห์ตัวประกอบของประสิทธิภาพของครุคณิตศาสตร์ ตามการประเมินตนเอง และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เพื่องฟ้าพรินตติ้ง.
- อมเรศ ศิลอ่อน. (2556). การเสวนาเรื่องครูผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีวิชาชีพขั้นสูงกับการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา. รายงานสืบเนื่องจากการเสวนาวิชาการ เรื่อง ผลดอกออกผล 9 ปี แห่งการ ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา.

- อารมณื เทียนพิทักษ์. (2549). องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนคณิตศาสตร์ ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศฝ่ายคณะอาจารย์นิเทศ ฝ่ายบริหารและนิสิต ที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอื้อจิตร พัฒนจักร. (2555). การประเมินความสามารถเชิงสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์การแก้ปัญหาปลายเปิด. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์

The Development of Trade at ChongJom Border Market in Surin Province

สุรีย์ฉาย สุกันธรัตน์^{1*}, นวรัตน์ นิธิชัยอนันต์¹
 Sureechai Sukuntarat^{1*}, Navarat Nithichaianan¹

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อ.เมือง จ.สุรินทร์ 32000

¹Faculty of Management Science, Surindra Rajabhat University, Amphoe Mueang, Surin

*Corresponding author; E-mail: Sureechai1961.Sukan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ศึกษาผู้บริโภคที่เดินทางมาซื้อสินค้าในบริเวณตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ มีการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีการบริหารจัดการด้านการค้ามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านภูมิทัศน์ด้านความสะดวกสบายด้านสุขอนามัยส่วนการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ด้านประชาสัมพันธ์มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย และปัญหาด้านการบริหารจัดการตลาดที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีการแก้ไขและปรับปรุงมากที่สุดคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ แนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ควรมีการติดตั้งแผนผังแสดงจุดต่างๆ ของตลาดที่เป็นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างชาติ รวมทั้งควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ตลาดเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวตลาดมากขึ้นควรมีระบบมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เช่น ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องดับเพลิง ป้ายเตือนภัย และควรมีการจัดภูมิทัศน์ เช่น ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ให้สวยงาม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอาคารร้านค้าให้แข็งแรงรวมถึงสถานที่จอดรถ รวมทั้งควรมีจุดพักผ่อนให้นักท่องเที่ยว และห้องน้ำที่สะอาดถูกสุขลักษณะเพื่ออำนวยความสะดวกและรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

คำสำคัญ: ตลาดการค้าชายแดนช่องจอม, แนวทางการพัฒนาตลาด, การบริหารจัดการ

ABSTRACT

The aims of this study were 1) to examine the management system of 'Chong Jom' Thailand-Cambodia border trade market, Surin province and 2) to propose the guideline about market development of the 'Chong Jom' Thailand-Cambodia border market, Surin province. This data was collected from 500 samples that shopped at 'Chong Jom' market. The quantitative

method was employed by using descriptive statistics in frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of the study revealed that the overall of management system of 'Chong Jom' Thailand-Cambodia border trade market, Surin province was in the average level which the management system was ranged from highest as trading, landscape, convenient, and sanitation subsequently. The safety and public relation were in the low level while the most weakness point that needs to be improved was public relation. In conclusion, the guidelines about market development of the 'Chong Jom' Thailand-Cambodia border-trade market, Surin province were setting up the market map point in both Thai and international languages. In addition, the market should set the public relation plan in order to attract more tourists and people to visit 'Chong Jom'. The safety and security standard should also be considered such as setting up the fire extinguisher, warning signs as well as improving the market landscape by garden arrangement. Developing the infrastructure and providing the convenient parking space, resting areas and hygienic toilets in order to support the number of tourists and visitors adequately.

Keywords: border market chong Jom, market development guidelines, management

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายในการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดนที่จะพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านให้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและการบริการที่เชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยจากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย โดยมีช่องทางการค้าชายแดนระหว่างกันกว่า 70 จุด ซึ่งมีทั้งจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนกระจายอยู่ในจังหวัดชายแดนทั่วประเทศเกือบ 30 จังหวัด เป็นผลให้ประเทศไทยสามารถค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านได้หลายรูปแบบ เช่น การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำเข้าส่งออกสินค้าได้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ในอดีตการค้าชายแดนเป็นการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน เป็นการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อการบริโภคระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดน แต่ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเป็นการค้าในรูปแบบของธุรกิจหรือการลงทุนและการค้าผ่านแดนที่ไม่ได้จำกัดการค้าอยู่เพียงประชาชนบริเวณชายแดนเท่านั้น แต่ประกอบด้วยผู้ค้าจากที่อื่นๆ เข้ามาดำเนินการค้าขายผ่านชายแดน รวมถึงอาศัยชายแดนเป็นเส้นทางขนส่งระหว่างประเทศซึ่งจากวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน มีการเปลี่ยนแปลงจากภาวะสงครามไปสู่สันติภาพ มีสินค้าอุปโภคและบริโภค เกิดการสร้างโอกาสในการทำงาน การมีรายได้ นอกจากนั้นความกลมกลืนทางวัฒนธรรมด้านการใช้ภาษาไทย ลาว และกัมพูชา การนับถือศาสนาพุทธ การปฏิบัติกิจกรรมทางประเพณีท้องถิ่นชายแดน และการสนับสนุนจากภาครัฐทางด้านการส่งเสริมการค้าชายแดนและวัฒนธรรม ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวทางการค้า การพึ่งพาทางการค้า การลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ชีวิต, 2553)

จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา และจังหวัดสุรินทร์มียุทธศาสตร์การบูรณาการงานชายแดนให้มีความเข้มแข็งและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี

กับประเทศเพื่อนบ้านในการส่งเสริมการค้าการลงทุนที่ตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ในปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์มีตลาดการค้าชายแดนคือ จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม และได้รับการยกฐานะจากจุดผ่อนปรนเป็นจุดผ่านแดนถาวรเมื่อ ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอกาบเชิง ติดต่อกับ อำเภอโอรส์เมียด จังหวัดอุดรธานี ประเทศกัมพูชา (สำนักงานจังหวัดสุรินทร์, 2553) ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจการค้าชายแดนที่สำคัญที่มีการค้าขายสินค้าระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา โดยมีมูลค่าการค้าชายแดนด่านช่องจอมในปี พ.ศ.2561 มีมูลค่าการค้า 1,380.81 ล้านบาท โดยมีการส่งออกสินค้า 3,348.63 ล้านบาท และมีการนำเข้าสินค้า 1,967.82 ล้านบาท (กรมการค้าต่างประเทศ, 2561) ตลาดการค้าชายแดนช่องจอมจึงเป็นจุดกระจายสินค้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านและกระจายสินค้าสู่อินโดจีนที่สำคัญ พร้อมทั้งเสริมศักยภาพให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนและการท่องเที่ยวตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านได้เป็นอย่างดีซึ่งจากการขยายตัวในการแข่งขันทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความร่วมมือกันในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีทั้งเขตการค้าเสรี สหภาพศุลกากร สหภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดความร่วมมือจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นตลาดและฐานการผลิต โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมือภายในอาเซียนอย่างเสรีรวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีมากขึ้นทำให้ตลาดอาเซียนเป็นตลาดการค้าที่มีขนาดใหญ่มีกลไกการค้าโดยเสรีอื่นจะเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการผลิต ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนมากขึ้น การก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนับเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุน และเป็นโอกาสทางการค้าให้มีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยสนับสนุนหลายประการ เช่น การเชื่อมโยงคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ ซึ่งการรวมกลุ่มอาเซียน นอกจากจะทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ แรงงาน เงินลงทุนเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น การค้าชายแดนมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้น

อย่างไรก็ตามตลาดการค้าชายแดนยังประสบปัญหาหลายด้านทั้งการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดน การจัดทำนายสินค้าด้วยคุณภาพในราคาแพงและการรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยภายในตลาดขาดการบริหารจัดการในการจัดพื้นที่ตลาดการค้าชายแดนที่เหมาะสมอย่างถูกวิธีจนส่งผลให้ตลาดมีความสกปรกไร้ความเป็นระเบียบมีแหล่งน้ำเสียและท่วมขังขาดการจัดการขยะมูลฝอยที่ได้มาตรฐาน สถานที่จอดรถไม่เพียงพอการจราจรภายในตลาดไม่สะดวก จากปัญหาดังกล่าวล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการค้า การลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดสุรินทร์ ประกอบกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตลาดการค้าชายแดนช่องจอมจึงนับว่าเป็นศูนย์กลางรองรับและกระจายสินค้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านทั้งเป็นแหล่งการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนั้นการศึกษาการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ จึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ให้เป็นตลาดการค้า การกระจายสินค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ พร้อมทั้งเชื่อมโยงเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านให้มีความยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าที่ตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์จำนวน 500 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .94 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่ตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการค้า ด้านสุขอนามัย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านภูมิทัศน์ ด้านความปลอดภัย และด้านคมนาคมเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์เป็นแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าที่ตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 500 คนโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ผล โดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่ตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอมจังหวัดสุรินทร์วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ โดยผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอมจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.82$) รองลงไป ได้แก่ ด้านภูมิทัศน์ ($\bar{X} = 2.62$) ด้านความสะดวกสบาย ($\bar{X} = 2.55$) ด้านสุขอนามัย ($\bar{X} = 2.52$) และด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 2.37$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 2.25$) โดยเมื่อพิจารณารายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการค้า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ด้านการค้ามากที่สุด คือมีสินค้าหลากหลายประเภทให้เลือกซื้อมากที่สุด ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา คือ ราคาสินค้าและบริการมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.12$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดวางผังการจำหน่าย

สินค้าแต่ละประเภทเป็นหมวดหมู่ ($\bar{X} = 2.37$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการค้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$)

1.2 ด้านภูมิทัศน์ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ด้านภูมิทัศน์มากที่สุด คือ ทำเลที่ตั้งของตลาดมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.71$) รองลงมา คือ แสงสว่างภายในตลาดมีเพียงพอ ($\bar{X} = 2.78$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการตกแต่งสวนหย่อมและปลูกต้นไม้ให้สวยงาม ($\bar{X} = 2.28$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการด้านภูมิทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$)

1.3 ด้านสุขอนามัย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านสุขอนามัยมากที่สุด คือ สินค้าที่วางจำหน่ายมีความสะอาด ($\bar{X} = 2.79$) รองลงมา คือ บริเวณตลาดโดยรอบมีความสะอาด ($\bar{X} = 2.75$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ตลาดมีช่องระบายอากาศที่ถ่ายเทสะดวกไม่ร้อนและอบอ้าว ($\bar{X} = 2.18$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการด้านสุขอนามัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$)

1.4 ด้านประชาสัมพันธ์ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านประชาสัมพันธ์มากที่สุด คือ มีเว็บไซต์ของตลาดช่องจอมที่สามารถเข้าถึงข้อมูล ($\bar{X} = 2.68$) รองลงมา คือ มีป้ายบอกชื่อตลาดที่มองเห็นอย่างเด่นชัด ($\bar{X} = 2.60$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีแผนผังแสดงจุดต่างๆ ภายในตลาด ($\bar{X} = 2.04$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการด้านประชาสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.37$)

1.5 ด้านความสะดวกสบาย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านประชาสัมพันธ์มากที่สุด คือ เส้นทางคมนาคมสู่ตลาดมีความสะดวกสบาย ($\bar{X} = 2.97$) รองลงมา คือ ช่องทางเดินในการเลือกซื้อสินค้าภายในตลาดสามารถเดินสรวจรไป-มาได้สะดวกสบาย ($\bar{X} = 2.83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีจุดนั่งพักบริการสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.07$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความสะดวกสบายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$)

1.6 ด้านความปลอดภัย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านความปลอดภัยมากที่สุด คือ มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราและรักษาความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 2.77$) รองลงมา คือ โครงสร้างอาคารร้านค้ามีความแข็งแรงปลอดภัย ($\bar{X} = 2.38$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีอุปกรณ์เครื่องดับเพลิงติดตั้งตามจุดต่างๆ ($\bar{X} = 2.09$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.25$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

2.1 ด้านการค้า โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรจัดระเบียบร้านค้าให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกต่อการเลือกซื้อสินค้าและการใช้บริการ พร้อมกับการปรับปรุง

โครงสร้างอาคารร้านค้าให้มีความแข็งแรงและได้มาตรฐานและสินค้าที่จำหน่ายควรเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีราคาที่เหมาะสม

2.2 ด้านภูมิทัศน์ โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีการจัดภูมิทัศน์ เช่น ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และสวนหย่อมเพื่อสร้างความร่มรื่นสวยงามให้กับตลาด ควรจัดวางสินค้าให้เป็นระเบียบและตกแต่งร้านค้าให้สวยงาม และควรปรับพื้นที่ตลาดที่เป็นหลุมเป็นบ่อเพื่อไม่ให้เกิดน้ำท่วมขังและควรมีการจัดตกแต่ง อาคาร สถานที่ และบริเวณโดยรอบตลาดให้สวยงาม

2.3 ด้านสุขอนามัย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรเพิ่มช่องระบายอากาศภายในตลาด เพื่อให้อากาศปลอดโปร่งและถ่ายเทได้สะดวกไม่ร้อนอบอ้าว และบริเวณตลาดและพื้นทางเดินภายในตลาดควรรักษาความสะอาดอยู่เสมอ และร้านค้าควรสะอาดและถูกสุขลักษณะ เพื่อสร้างความประทับใจในการใช้บริการ นอกจากนี้ควรเพิ่มจุดทิ้งขยะให้มากขึ้นและมีฝาปิดให้มิดชิด และดูแลรักษาความสะอาดของห้องน้ำให้ส่งกลิ่นเหม็น

2.4 ด้านประชาสัมพันธ์ โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีการจัดตั้งแผนผังแสดงจุดต่างๆ ของตลาดที่เป็นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างชาติ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วแก่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการได้ตามต้องการ ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ตลาดเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวตลาดมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีจุดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่คอยให้บริการและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

2.5 ด้านความสะดวกสบาย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีจุดนั่งพักไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวได้นั่งพัก และควรขยายช่องทางเดินรถเข้า-ออกให้กว้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการเข้า-ออกตลาดนอกจากนี้ควรเพิ่มจุดบริการห้องน้ำให้มากขึ้นและควรมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

2.6 ด้านความปลอดภัย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีอุปกรณ์เครื่องดับเพลิงติดตั้งตามจุดต่างๆ ภายในตลาด เพื่อป้องกันภัยจากไฟไหม้ทันเวลาที่ และควรมีระบบรักษาความปลอดภัยเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวนอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงที่จอดรถให้ได้มาตรฐาน เช่น มีหลังคากันแดด และปูพื้นคอนกรีตพื้นที่ยจอดรถ เพื่อป้องกันเกิดฝุ่นและถนนลื่นเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

การบริหารจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์

1. ด้านการค้า พบว่า การบริหารจัดการด้านการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีสินค้าที่หลากหลายประเภทให้เลือกซื้อมากที่สุด เนื่องจากมีสินค้าหลากหลายประเภทให้เลือกซื้อ เช่น สินค้าเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภค อุปกรณ์ตกแต่งรถ เครื่องประดับ และสินค้ามือสอง เป็นต้น ที่ลูกค้าสามารถเลือกซื้อได้ความต้องการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลอง และคณะ (2554) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอมอำเภอภาชี พบว่า ตลาดการค้าชายแดนช่องจอมมีความหลากหลายของสินค้าที่จำหน่าย สินค้าที่จำหน่ายมีทั้งของใหม่และของมือสอง และสินค้าที่จำหน่ายส่วนมากราคาถูกกว่าท้องตลาดโดยทั่วไป

2. ด้านภูมิทัศน์ เนื่องจากการมีทำเลที่ตั้งของตลาดมีความเหมาะสมเนื่องจากตลาดตั้งอยู่ติดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่มีความสะดวกและเป็นถนนหลักในการใช้สัญจร ประกอบกับ

มีรถประจำทางในการให้บริการตลอดสาย จึงมีความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่ตลาด และตลาดอยู่ห่างจากด่านชายแดนไทย-กัมพูชา 4 กิโลเมตร ซึ่งประชากรชาวกัมพูชาสามารถเดินทางได้สะดวก อีกทั้งสามารถติดต่อกำขายและกระจายสินค้าไปยังประเทศกัมพูชาได้สะดวกทั้งนี้ทำเลที่ตั้งมีผลต่อการประกอบการ เนื่องจากความสำเร็จส่วนหนึ่งมาจากการมีทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ มธูดา (2557) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน : กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย – กัมพูชา พบว่า จุดแข็งของตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชานั้นมีความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสม ซึ่งพื้นที่ค้าขายมีความเหมาะสมมากเนื่องจากอยู่บริเวณชายแดน การเดินทาง การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกและสอดคล้องกับ นวรัตน์ (2555) ได้ศึกษาการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกร่างระหว่างจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดอุดรมีชัย ประเทศกัมพูชา พบว่า ศักยภาพการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกร่างระหว่างจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และจังหวัดอุดรมีชัย ประเทศกัมพูชาในด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่มีพรมแดนทำเลที่ตั้งติดต่อกัน ซึ่งเอื้อต่อการค้าชายแดนที่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมการค้าและการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับกัมพูชา

3. ด้านความสะดวกสบาย ด้านความสะดวกสบาย พบว่า มีการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการบริหารจัดการมากที่สุด คือ การมีเส้นทางคมนาคมสู่ตลาดมีความสะดวกสบาย และช่องทางเดินภายในตลาดกว้างขวางสามารถเดินสรวจรไป-มา และเดินเลือกซื้อสินค้าได้อย่างสะดวกสบายไม่แออัดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย (2554) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดน้ำคลองลัดมะยมในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจ มีความสะดวกในการเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำ มีทางเดินสะดวก กว้างขวาง มีบริเวณตลาดกว้างและสะดวกต่อการเลือกซื้อสินค้า

4. ด้านสุขอนามัยพบว่า มีการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการบริหารจัดการมากที่สุด ได้แก่สินค้าที่วางจำหน่ายมีความสะอาด นอกจากนี้บริเวณโดยรอบของตลาดมีความสะอาด เนื่องจากความสะอาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อและใช้บริการของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลฤดี และคณะ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคสินค้าและบริการของไทยตามแนวชายแดนไทย ลาว กัมพูชา พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด ความสะอาดของสถานที่จัดจำหน่าย การจัดวางผลิตภัณฑ์เหมาะสมหยิบจับง่ายทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจซื้อ และการจัดร้านสะอาดไม่มีกลิ่นเหม็นและสิ่งสกปรกส่งผลการตัดสินใจซื้อ รวมถึงราคาผลิตภัณฑ์หรือบริการเหมาะสมกับคุณภาพ สร้างมาตรฐานและการยอมรับของสินค้าและบริการ

5. ด้านความปลอดภัย พบว่า พบว่า มีการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีการบริหารจัดการมากที่สุด คือ มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และสาเหตุในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากระบบรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบน้อย มีอุปกรณ์เครื่องดับเพลิงตามจุดที่ไม่เพียงพอ ไม่มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราและให้ความช่วยเหลือถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวชายแดน ณ ด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญว่าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ความปลอดภัยของสถานที่ที่นักท่องเที่ยว รองลงมา คือ ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว และความสะดวกสบายในการเดินทาง แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต้องการให้ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีความปลอดภัย มีความสะอาด และความสะดวกในการเดินทาง

6. ด้านประชาสัมพันธ์ พบว่า มีการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีการบริหารจัดการมากที่สุด คือ มีเว็บไซต์ของตลาดช่องจอมที่สามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างไรก็ตามการประชาสัมพันธ์มีระดับน้อย เช่น ป้ายบอกชื่อตลาดที่มองเห็นอย่างเด่นชัด และหออกรจ่ายข้าวและเสียงตามสายภายในตลาดในการส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง ส่วนที่มีการบริหารจัดการน้อยที่สุด คือ แผนผังที่แสดงจุดต่างๆ ของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิวา (2556) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเชิงกายภาพตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา : ตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว พบว่าด้านประชาสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นไม่มีป้ายบอกชื่อตลาด และหมายเลขล็อกภายในตลาดที่ชัดเจน สังเกตได้ง่าย ไม่พบศูนย์ประชาสัมพันธ์ภายในตลาด ไม่มีแผนที่ และแผนผังร้านค้าเพื่อแสดงจุดต่างๆ ภายในตลาด โรงเกลือให้นักท่องเที่ยว ไม่มีตู้แสดงความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวจึงทำให้ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

แนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์

1. ด้านประชาสัมพันธ์ โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีการติดตั้งแผนผังแสดงจุดต่างๆ ของตลาดที่เป็นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างชาติ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วแก่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการได้ตามต้องการ รองลงไปได้แก่ ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ตลาดเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวตลาดมากขึ้นนอกจากนี้ควรมีจุดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่คอยให้บริการและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ มรรดา (2557) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย – กัมพูชา พบว่า ควรมีการจัดแผนผังของตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น สถานที่จอดรถ ห้องสุขา ศูนย์อาหาร เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวให้มีจำนวนมากขึ้น ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดมิตรภาพชายแดนไทย- กัมพูชา เพื่อเป็นศูนย์อำนวยความสะดวกด้านข้อมูลให้นักท่องเที่ยว

2. ด้านความปลอดภัย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีอุปกรณ์เครื่องดับเพลิงติดตั้งตามจุดต่างๆ ภายในตลาด เพื่อป้องกันภัยจากไฟไหม้ทันทั่วทั้งที่ และควรมีระบบรักษาความปลอดภัยเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวนอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงที่จอดรถให้ได้มาตรฐาน เช่น มีหลังคากันแดดและปูพื้นคอนกรีตพื้นที่จอดรถเพื่อป้องกันเกิดฝุ่นและถนนลื่นเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจตน์สุภะ และคณะ (2559) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการตลาดน้ำคลองแห อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจบริการตลาดน้ำหนองหาด้านบริการและความปลอดภัยน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นแลจากเจ้าหน้าที่ จัดเวรยามดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

3. ด้านสุขอนามัย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรเพิ่มช่องระบายอากาศภายในตลาด เพื่อให้อากาศปลอดโปร่งและถ่ายเทได้สะดวกไม่ร้อนอบอ้าว และบริเวณตลาดและพื้นที่ทางเดินภายในตลาดควรรักษาความสะอาดอยู่เสมอ และร้านค้าควรสะอาดและถูกสุขลักษณะ เพื่อสร้างความประทับใจในการใช้บริการ นอกจากนี้ควรมีจุดทิ้งขยะให้มากขึ้นและมีฝาทิดให้มิดชิด และดูแลรักษาความสะอาดของห้องน้ำไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็นสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ และคณะ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย กรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้วพบว่า แนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว ควรพัฒนามาตรฐานความสะอาดให้เป็นไปตามหลักกระทรวงสาธารณสุขและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ด้านความสะดวกสบาย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีจุดนั่งพักไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวได้นั่งพัก และควรขยายช่องทางเดินรถเข้า-ออกให้กว้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการเข้า-ออกตลาดนอกจากนี้ควรเพิ่มจุดบริการห้องน้ำให้มากขึ้นและควรมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา (2553) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการด้านการค้าขายแดนในอำเภอ เชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้ประกอบการยังมีปัญหาและต้องการโครงสร้างพื้นฐานที่มีความพร้อมมากกว่านี้ เช่น การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก การขยายถนนเพิ่มช่องทางการจราจร ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ เช่น ควรมีการปรับปรุงทัศนวิสัยบริเวณตลาด โดยการปลูกต้นไม้และไม้ดอกเพื่อสร้างร่มพุ่มก่อน แก่ผู้ใช้บริการ มีมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยให้เพิ่มขึ้น มีสถานที่จอดรถและห้องน้ำสาธารณะไว้เพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวและผู้มาจับจ่ายใช้สอยอย่างเพียงพอทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5. ด้านภูมิทัศน์ โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีการจัด ภูมิทัศน์ เช่น ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และสวนหย่อมเพื่อสร้างความร่มรื่นสวยงามให้กับตลาด ควรจัดวางสินค้าให้เป็น ระเบียบและตกแต่งร้านค้าให้สวยงาม และควรปรับพื้นที่ตลาดที่เป็นหลุมเป็นบ่อเพื่อไม่ให้เกิดน้ำท่วมขังแฉะแฉะ ควรมีการจัดตกแต่ง อาคาร สถานที่ และบริเวณโดยรอบตลาดให้สวยงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติเรก และ คณะ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการประกอบการตลาดริมเมย เทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ความต้องการของผู้ประกอบการในการบริหารตลาด ซึ่งจำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งความต้องการห้องน้ำสาธารณะที่สะอาดถูกสุขลักษณะ เครื่องดูดอากาศและกลิ่นเสีย อุปกรณ์ดับเพลิงและ อุปกรณ์ป้องกันภัย ป้ายบอกทาง ป้ายหนีไฟ และน้ำประปาสำหรับอุปโภคบริโภคไฟฟ้าที่มีมาตรฐานและจำนวนมาก ขึ้น พัฒนาและส่งเสริมให้สินค้าที่วางขายในตลาดมีคุณภาพมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และพัฒนาการจัดการจราจรภายใน บริเวณตลาดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและน่าเข้ามาซื้อสินค้า

6. ด้านการค้า โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรจัดระเบียบ ร้านค้าให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกต่อการเลือกซื้อสินค้าและการใช้บริการ พร้อมกับการปรับปรุงโครงสร้าง อาคารร้านค้าให้มีความแข็งแรงและได้มาตรฐานและสินค้าที่จำหน่ายควรเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีราคาที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรเกียรติ และจิตรลดา (2559) ได้แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความ ยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาชุมชนตลาดสด เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัด ขอนแก่นพบว่า ตลาด ควรจัดแบ่งค้าให้เป็นสัดส่วน แยกชนิดสินค้าของแต่ละตลาดให้ชัดเจน เช่น โขนเสื้อผ้า โขน สินค้าเบ็ดเตล็ด โขนอาหาร เป็นต้น ทำป้ายทางเข้าตลาดให้เห็นได้ง่ายสินค้าชนิดใด ขายอยู่ส่วนไหนของตลาด จัด ระเบียบบริเวณตลาดโดยรอบตลาด มีป้ายบอกราคาสินค้า ทำให้ตลาดเป็นที่นิยมมีสินค้ามีคุณภาพที่ดีสะอาดผ่าน การรับรองการตรวจสอบ เป็นตลาดที่มีระบบการจัดการที่ดี ผู้ประกอบการมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า รักษาความ สะอาดของตลาดอยู่เป็นประจำ

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้า ด้านภูมิทัศน์ ด้านความสะดวกสบาย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสุขอนามัย ส่วนด้านความปลอดภัยและด้านประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อย โดยด้าน ประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการค้า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านการค้ามากที่สุด ได้แก่ มีสินค้าหลากหลายประเภทให้เลือกซื้อ ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านการค้าน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดวางผังการจำหน่ายสินค้าแต่ละประเภทเป็นหมวดหมู่ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านการค้า อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านภูมิทัศน์ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านภูมิทัศน์ มากที่สุด ได้แก่ ทำเลที่ตั้งของตลาดมีความเหมาะสม ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านภูมิทัศน์ น้อยที่สุด ได้แก่ มีการตกแต่งสวนหย่อมและปลูกต้นไม้ให้สวยงาม เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านภูมิทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านสุขอนามัย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านสุขอนามัยมากที่สุด ได้แก่ สินค้าที่วางจำหน่ายมีความสะอาด ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านสุขอนามัยน้อยที่สุด ได้แก่ ตลาดมีช่องระบายอากาศที่ถ่ายเทสะดวกไม่ร้อนและอบอ้าว เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านสุขอนามัยอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านประชาสัมพันธ์ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านประชาสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ มีเว็บไซต์ของตลาดช่องจอมที่สามารถเข้าถึงข้อมูล ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านประชาสัมพันธ์น้อยที่สุด ได้แก่ มีแผนผังแสดงจุดต่างๆ ภายในตลาด เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อย

1.5 ด้านความสะดวกสบาย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านความสะดวกสบายมากที่สุด ได้แก่ เส้นทางคมนาคมสู่ตลาดมีความสะดวกสบาย ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านความสะดวกสบายน้อยที่สุด ได้แก่ มีจุดนั่งพักบริการสำหรับนักท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านความสะดวกสบาย อยู่ในระดับปานกลาง

1.6 ด้านความปลอดภัย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ด้านความปลอดภัยมากที่สุด ได้แก่ มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราและรักษาความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านความปลอดภัยน้อยที่สุด ได้แก่ มีอุปกรณ์เครื่องดับเพลิงติดตามจุดที่เพียงพอ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริการจัดการด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับน้อย

2. แนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ โดยเรียงลำดับ ดังนี้

2.1 ด้านประชาสัมพันธ์ โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีการติดตั้งแผนผังแสดงจุดต่างๆ ของตลาดที่เป็นทั้งภาษาไทยและภาษาต่างชาติ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วแก่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการได้ตามต้องการ ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ตลาดเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวตลาดมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีจุดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่คอยให้บริการและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

2.2 ด้านความปลอดภัย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีอุปกรณ์เครื่องดับเพลิงติดตั้งตามจุดต่างๆ ภายในตลาด เพื่อป้องกันภัยจากไฟไหม้ทันที่ และควรมีระบบรักษาความปลอดภัยเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวนอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงที่จอดรถให้ได้มาตรฐาน เช่น มีหลังคากันแดด และปูพื้นคอนกรีตพื้นที่จอดรถ เพื่อป้องกันเกิดฝุ่นและถนนลื่นเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

2.3 ด้านสุขอนามัย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรเพิ่มช่องระบายอากาศภายในตลาด เพื่อให้อากาศปลอดโปร่งและถ่ายเทได้สะดวกไม่ร้อนอบอ้าว และบริเวณตลาดและพื้นที่ทางเดินภายในตลาดควรรักษาความสะอาดอยู่เสมอ และร้านค้าควรสะอาดและถูกสุขลักษณะ เพื่อสร้างความประทับใจในการใช้บริการ นอกจากนี้ควรเพิ่มจุดทิ้งขยะให้มากขึ้นและมีฝาปิดให้มิดชิด และดูแลรักษาความสะอาดของห้องน้ำให้ส่งกลิ่นเหม็น

2.4 ด้านความสะดวกสบาย โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีจุดนั่งพักให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวได้นั่งพัก และควรขยายช่องทางเดินรถเข้า-ออกให้กว้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการเข้า-ออกตลาดนอกจากนี้ควรเพิ่มจุดบริการห้องน้ำมากขึ้นและควรมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

2.5 ด้านภูมิทัศน์ โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรมีการจัดภูมิทัศน์ เช่น ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และสวนหย่อมเพื่อสร้างความร่มรื่นสวยงามให้กับตลาด ควรจัดวางสินค้าให้เป็นระเบียบและตกแต่งร้านค้าให้สวยงาม และควรปรับพื้นที่ตลาดที่เป็นหลุมเป็นบ่อเพื่อไม่ให้เกิดน้ำท่วมขังและควรมีการจัดตกแต่ง อาคาร สถานที่ และบริเวณโดยรอบตลาดให้สวยงาม

2.6 ด้านการค้า โดยมีแนวทางการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ คือ ควรจัดระเบียบร้านค้าให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกต่อการเลือกซื้อสินค้าและการใช้บริการ พร้อมกับการปรับปรุงโครงสร้างอาคารร้านค้าให้มีความแข็งแรงและได้มาตรฐานและสินค้าที่จำหน่ายควรเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีราคาที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยการพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะที่ค้นพบจากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้รับผิดชอบตลาดสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปพัฒนาตลาดการค้าขายแดนช่องจอมในการบริหารจัดการตลาดที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตามตลาดมาตรฐาน รวมทั้งสร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวตลาดมากขึ้น

1.2 ผู้ประกอบการตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ นำข้อมูลจากการวิจัยไปปรับปรุงการประกอบการและการจำหน่ายสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจกับลูกค้าต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการพัฒนาประชาสัมพันธ์การตลาดการค้าขายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์และการส่งเสริมการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าของนักท่องเที่ยวตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปพัฒนาตลาดในการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ และขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่เกิดจากความกรุณาอย่างยิ่ง จากบุคคลหลายฝ่ายที่มีความเมตตากรุณาต่อผู้วิจัยในการให้ความร่วมมือทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี ตลอดจนสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จสมบูรณ์ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน. (2561). “สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี 2559-2561”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://www.dft.go.th/bst/trade-report> สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2563.
- ขจรเกียรติ ศรีลา, จิตรลดา ไชยะ. (2559). “แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาชุมชนตลาดสด เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น”. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 12 :99-110.
- เจนัสสุทธิ สังกพันธ์ และคนอื่นๆ. (2559). “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการตลาดน้ำคลองแห อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสงขลา”. วารสารวิทยาการจัดการ. 33(1) : 35-46.
- ฉลอง สุขทอง, ปรีดา ปัทมาวิไล และ บุญทัน พาหา. (2554). รายงานวิจัยรูปแบบการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนช่องจอมอำเภอกาบเชิง. คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ชีวิต สารพัด. (2553, พฤษภาคม - สิงหาคม). “อิทธิพลการค้าชายแดนความกลมกลืนทางวัฒนธรรมและนโยบายภาครัฐ(ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดนและวัฒนธรรม)ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน”. วารสารการบริหารและพัฒนา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2(2) : 22-41.
- ดลฤดี จันทร์แก้ว และคนอื่นๆ. (2556). “ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคสินค้าและบริการของไทย ตามแนวชายแดนไทย ลาว กัมพูชา.” วารสารศรีวันวิชัย. 4(7) : 102-117.
- ธนภัทร สีสดใส. (2559, เมษายน-มิถุนายน) “ความต้องการปัจจัยทางการตลาดการท่องเที่ยวชายแดน ณ ด่านสิงขรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” วารสารสุทธิปริทัศน์. 30(94) : 143-153.
- นวรรตน์ นิธิชัยนันต์. (2555). รายงานการวิจัยการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกร่างระหว่างจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทยและจังหวัดอุดรธานีประเทศกัมพูชา. สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- นพรัตน์ วงศ์วิทยาพานิชย์, จิตรา โรจน์ประเสริฐกุล และเสริมสิทธิ์ สร้อยสอดศรี. (2554). รายงานวิจัยโครงการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย กรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว. แผนงานสร้างไทยเพื่อการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมการเรียนรู้กับสถาบันอุดมศึกษาเสริมสุขภาพ.

- พนิดา วิไลวงศ์. (2553). รายงานวิจัยแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการด้านการค้าขายแดนอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ธรรดา สมัยกุล. (2557, มกราคม- เมษายน). “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าขายแดน : กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย – กัมพูชา.” วารสารวิทยบริการ. 25(1) : 22-30.
- รุ่งทิพา กวางตัน. (2556). รายงานการวิจัยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเชิงกายภาพตลาดการค้าชายแดนไทย- กัมพูชา กรณีศึกษา : ตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการทั่วไป วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมหมาย เสถียรธรรม. (2554). รายงานวิจัยความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดน้ำคลองลัดมะยมในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. (2553). เล่าเลี่ยนพนมดงรัก. สุรินทร์ : สำนักงานจังหวัดสุรินทร์.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
Leadership of Administrators According to School Sizes in the
School Network in Na Chaluai District under the Jurisdiction of Ubon
Ratchathani Primary Education Service Area Office 5

วียดา หาวีลัย^{1*}

Wiyada Wawisai^{1*}

¹สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

¹Program in Educational Administration, Ratchathani University, Amphoe Mueang,
Ubon Ratchathani 34000

*Corresponding author; E-mail: Wiyadawawisai2534@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แบ่งภาวะผู้นำออกเป็น 4 แบบ ภาวะผู้นำแบบสั่งงาน ภาวะผู้นำแบบขายความคิด ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน โดยมีประชากรคือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 124 คน จาก 7 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามจากแนวคิดทฤษฎีของเฮอร์เชย์และบลันชาร์ด มีค่าความเชื่อมั่นของเททท์กับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า เรียงอันดับจากสูงไปต่ำ ดังนี้ ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ภาวะผู้นำแบบขายความคิด ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบสั่งงาน เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ 3 อันดับ ได้แก่ ผู้นำแบบมอบหมายงาน ผู้นำแบบมีส่วนร่วม และผู้นำแบบขายความคิด ตามลำดับ โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ 3 อันดับ ได้แก่ ผู้นำแบบขายความคิด ผู้นำแบบมอบหมายงาน และผู้นำแบบมีส่วนร่วม ตามลำดับโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ 3 อันดับ ได้แก่ ผู้นำแบบมอบหมายงาน ผู้นำแบบมีส่วนร่วม และผู้นำแบบขายความคิด ตามลำดับ

คำสำคัญ: ผู้นำตามสถานการณ์, เฮอร์เชย์และบลันชาร์ด, กลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate leadership of administrators according to school sizes in the school network in Na Chaluai district under the Jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5. The leadership is divided into four types: giving orders, selling ideas, cooperating, and assigning jobs. The population of the study was 124 teachers and educational personnel from seven schools in the school network in Na Chaluai district, Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5. The instrument for data collection was a questionnaire based on Hersey and Blanchard's theory with reliability of .97. The statistical procedures for data analysis were means and standard deviation.

The research findings were as follows:

The leadership of administrators according to the school sizes in the school network in Na Chaluai district, Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 using Hersey and Blanchard's theory with four types of leadership: giving orders, selling ideas, cooperating, and assigning tasks was found to be, from high to low, assigning tasks, selling ideas, cooperating, and giving orders respectively. Based on the school sizes, as a whole and individual aspects, the small schools had leadership at a high level with the average from high to low in three orders: assigning tasks, cooperating, and selling ideas respectively. The medium-sized schools, as a whole and individual aspects, had leadership at a moderate level with the average from high to low in three orders: selling ideas, assigning tasks, and cooperating. The big-sized schools, as a whole and individual aspects, had average leadership from high to low in three orders: assigning tasks, cooperating, and selling ideas respectively.

Keywords: situation leader, Hersey and Blanchard, school network in Na Chaluai

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำกับ นิเทศ ติดตามการสอนของครู ต้องใช้ภาวะผู้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ต้องเป็นผู้นำในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและพัฒนาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์การ ส่วนการเป็นผู้นำนั้นสามารถสร้างขึ้นได้จากการใช้ความพยายามและการทำงานหนัก ทั้งนี้ เพราะถ้าหากไม่มีผู้นำหรือมีแต่ขาดคุณภาพของผู้นำเป็นองค์ประกอบของหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมจะดำเนินไปด้วยความพร้อมเพรียง เพื่อสู่ความสำเร็จไม่ได้เลยเพราะภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณแบบอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการ นอกจากนี้การศึกษายังเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาคนและประเทศชาติในทุก ๆ ด้าน

ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี ทรัพยากร สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต เนื่องจากความสำคัญดังกล่าวภารกิจด้านการศึกษาก็เป็นเรื่องสำคัญที่รัฐต้องดำเนินการและบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ไว้ในหลายมาตรา

ภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ความรุ่งเรืองขององค์กรขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยช่วยส่งเสริม รวมทั้งผู้ตามด้วย ผู้นำจึงต้องแสดงภาวะผู้นำด้วยความมุ่งมั่น มีมนุษยสัมพันธ์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยอมรับฟังและยินดียินยอมช่วยเหลือผู้อื่น ภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการที่จะช่วยส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนและเป็นเงื่อนไขสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา (สุรัฐ, 2545) เท่าที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของไทยยังไม่เหมาะสม ยังขาดการจัดการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้นผู้บริหารซึ่งอยู่ในฐานะผู้นำครูและบุคลากรของโรงเรียนจึงต้องแสวงหาความร่วมมือ เพื่อให้วัตถุประสงค์ของโรงเรียนบรรลุด้วยการแสดงออกอย่างมีศาสตร์และศิลป์ สนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการการสอนไม่ยึดติดกับการบริหารแบบเดิมที่มุ่งเน้นทำตามนโยบายหรือตามที่ส่วนกลาง แสดงศักยภาพในการปรับกระบวนการพัฒนาของตนเองและองค์กรส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนจนเกิดผลสัมฤทธิ์ ภาวะผู้นำจึงจะส่งผลอย่างมากต่อการบริหารและจัดการภายในโรงเรียน ให้ผู้บริหารรู้จักใช้ภาวะผู้นำจะทำให้โรงเรียนมีการพัฒนา ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนภาวะผู้นำจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

ทั้งนี้ ผู้วิจัย ได้เลือกศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 การวิจัยนี้วิเคราะห์ภาวะผู้นำซึ่งแบ่งตามลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน และนำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับ รูปแบบของการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งยังจำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสะท้อนสภาพที่เกิดขึ้นของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและผลการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการกำหนดแนวทางการพัฒนาหน่วยงานอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จะช่วยให้สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับความต้องการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมด คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2561 มี 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 124 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษากภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการปรับปรุงตามแบบทฤษฎีของเฮอร์เชย์และบลันชาร์ด (Hersey, P. Blanchard, 1969) ตามแบบสอบถามของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ โดยมีระดับความคิดเห็น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยสุด แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ ผู้นำแบบสั่งงาน ผู้นำแบบขายความคิด ผู้นำแบบมีส่วนร่วม และผู้นำแบบมอบหมายงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมแบบสอบถามที่จัดส่งให้กลุ่มประชากรจำนวน 124 ฉบับ ได้รับคืนมา 124 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน ผลปรากฏว่าแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ 124 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

4. การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ (วิเชียร, 2548) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) (วิเชียร, 2548)

1.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Corrected Item to Total Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละด้านโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson)

1.3 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร, 2548)

2. สถิติพื้นฐาน (วิเชียร, 2548)

2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายดังนี้

μ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอ นาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้งโดยรวมรายด้านและรายข้อโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอ นาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้งโดยรวมรายด้านและรายข้อโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ตอน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายนาคจะหลวย อำเภอนาคจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

แบบ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายนาคจะหลวย อำเภอนาคจะหลวย	μ	σ	ระดับปฏิบัติงาน
1	ผู้นำแบบสั่งงาน	3.49	.63	ปานกลาง
2	ผู้นำแบบขายความคิด	3.66	.72	มาก
3	ผู้นำแบบมีส่วนร่วม	3.66	.71	มาก
4	ผู้นำแบบมอบหมายงาน	3.67	.73	มาก
	รวม	3.62	.63	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาคจะหลวย อำเภอนาคจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

แบบ	ภาวะผู้นำ	ขนาดโรงเรียน								
		ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
		μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	σ	μ	ระดับ
1	ผู้นำแบบสั่งงาน	3.71	.41	มาก	3.38	.32	ปานกลาง	3.52	.33	มาก
2	ผู้นำแบบขายความคิด	3.83	.17	มาก	3.44	.18	ปานกลาง	3.62	.14	มาก
3	ผู้นำแบบมีส่วนร่วม	3.90	.29	มาก	3.40	.13	ปานกลาง	3.63	.14	มาก
4	ผู้นำแบบมอบหมายงาน	4.04	.22	มาก	3.41	.10	ปานกลาง	3.66	.09	มาก
	รวม	3.87	.31	มาก	3.41	.19	ปานกลาง	3.61	.20	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตามแนวคิดทฤษฎีของเฮอร์เชอร์และ บลันชาร์ด ได้แบ่งภาวะผู้นำออกเป็น 4 แบบ ได้แก่ แบบสั่งงาน แบบขายความคิด แบบมีส่วนร่วม และแบบมอบหมายงาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แบบมอบหมายงาน แบบขายความคิด แบบมีส่วนร่วม และแบบสั่งงาน ทั้งนี้เนื่องจาก แบบขายความคิด ครูส่วนมากไม่สามารถตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถดำเนินงานต่าง ๆ ได้ แบบมีส่วนร่วม ครูบางคนมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน แบบสั่งงาน มีครูบางคน ไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบได้ ผู้บริหารจึงต้องกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้ดำเนินงานต่อไปได้ และแบบมอบหมายงาน ครูส่วนมากมีความเชี่ยวชาญและสามารถแก้ไขปัญหาได้ ผู้บริหารจึงมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล (2548) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อตามสถานการณ์ที่กำหนดให้พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีพฤติกรรมภาวะผู้นำ 3 อันดับแรกคือ 1) พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน 2) พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและ 3) พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบบอกให้ทำและเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับจากสูงไปหาลด ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง

ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แบบมอบหมายงาน แบบมีส่วนร่วม แบบขายความคิด และแบบสั่งงาน ตามลำดับ

ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนขนาดเล็ก มีครูจำนวนน้อย จึงทำให้ภาระงานของครูทุกคนเท่าเทียมกัน ครูทุกคนได้คิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาพร้อมกัน ช่วยเหลือกันในทุกเรื่อง ผู้บริหารจึงมอบหมายงานให้ครูในโรงเรียนช่วยทำงานจนสำเร็จลุล่วง โรงเรียนขนาดกลางมีครูค่อนข้างมาก มีทั้งคนที่มีความเชี่ยวชาญ คนที่มีความตั้งใจทำงาน และคนที่ไม่ทำงาน ผู้บริหารจึงให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน โรงเรียนขนาดใหญ่ มีครูจำนวนมาก และมีความเชี่ยวชาญในการทำงาน จึงทำให้ผู้บริหารสามารถมอบหมายงานได้ตรงกับความสามารถของครูแต่ละคน งานจึงดำเนินการไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพัชร (2557) ได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาพิบูลย์ชุมภู อำเภอบึงสามพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 และเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามเพศชายและหญิง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน การศึกษาภาวะผู้นำใช้กรอบแนวคิด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาพิบูลย์ชุมภู อำเภอบึงสามพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2557

จำนวน 97 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .541 - .634 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .963 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้การทดสอบค่า t แบบกลุ่มอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการศึกษา และด้านการให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันยกเว้น ด้านวุฒิการศึกษา ซึ่งครูที่มีวุฒิปริญญาตรีและโท มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามขนาดโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มี 4 แบบ ได้แก่ แบบสั่งงาน แบบขายความคิด แบบมีส่วนร่วม และแบบมอบหมายงาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แบบมอบหมายงาน แบบขายความคิด แบบมีส่วนร่วม และแบบสั่งงาน ตามลำดับ และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แบบมอบหมายงาน แบบมีส่วนร่วม ขายความคิด และแบบสั่งงาน

โรงเรียนขนาดกลาง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แบบขายความคิด แบบมอบหมายงาน แบบมีส่วนร่วม และแบบสั่งงาน

โรงเรียนขนาดใหญ่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แบบมอบหมายงาน แบบมีส่วนร่วม แบบขายความคิด และแบบสั่งงาน ตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณา ชี้แนะแนวทางและการช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ดร.สุรางคณา มัณยานนท์ ประธานกรรมการสอบ และ ดร.ธเกียรติมงคล ทองเอก กรรมการสอบ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นพดล สิงห์ศรี. (2548). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต1. รายงานการศึกษานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2546). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). ผู้นำยุคใหม่ ก้าวไกลสู่สากล. วารสารนักบริหาร, 23(2), 41-44.

การฝึกหัดโขนเบื้องต้น: คุณประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมของนักแสดงโขน

The Foundation practice of Khon: The benefits of preparing for Khon performer.

พันธ์ทิพย์ ศรีธรรม^{1*}

Phanthip Sritham^{1*}

¹สาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

¹Program in Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Suansunandha Rajabhat University, Dusit, Bangkok 10300

*Corresponding author; E-mail: opsritam@hotmail.com

บทคัดย่อ

โขน ศิลปะการรำเดินที่ได้แบบแผนการฝึกมาจากการเตรียมพลกำลังเพื่อศึกสงครามในอดีต พระมหากษัตริย์และการทหารรวมทั้งประชาชนต้องอาศัยการฝึกฝนศิลปะการป้องกันตัว เพลงอาวุธต่าง ๆ ทำให้ร่างกายแข็งแรง จิตใจกล้าหาญ เพื่อสู้ศึกสงคราม เมื่อยามว่างจากสงคราม ศิลปะการป้องกันตัวการต่อสู้ ก็มีเพื่อความสนุกสนานตามเทศกาลหรือประเพณีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีอินทราภิเษกวรรณเกษียรสมุทราที่ได้นำเอา ท่ารำเดินมาจากศิลปะการต่อสู้ด้วยอาวุธและกีฬาการต่อสู้แล้วสืบทอดเป็นการละเล่นโขนในสมัยต่อมา ซึ่งผู้แสดง โขนจะต้องทำการฝึกหัดโขนเบื้องต้นเพื่อเตรียมความพร้อมของร่างกาย เพิ่มความมั่นใจ สร้างพื้นฐานที่มั่นคง ให้กับนักแสดงโขน การฝึกหัดโขนเบื้องต้นจะประกอบไปด้วยท่าฝึก 6 ท่า แต่ละตัวละครมีหลักการฝึกหัด คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันที่วิธีฝึกหัด ลีลา ท่าทางที่แบ่งเป็นฝ่ายพระ นาง ยักษ์ และลิง ซึ่งเน้นความหนักเบา ในการฝึกหัดแตกต่างกันออกไป แต่หลักใหญ่ในการฝึกหัดเบื้องต้นที่ตรงกันคือ เป็นวิธีการฝึกฝนเพื่อที่จะให้ได้ สัดส่วนท่ารำตามนาฏศิลป์ไทย ตลอดจนสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ ทำให้ร่างกายมีความยืดหยุ่น และเกิดความคล่องแคล่วในการแสดง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนานจนเป็นเอกลักษณ์ของการฝึกหัดโขน ของนาฏศิลป์ไทย

คำสำคัญ: การฝึกหัดโขนเบื้องต้น, โขน

ABSTRACT

Khon that has been practiced in preparation for war defense in the past. The King and the military, including the people, rely on martial arts practice brave minds to fight war. Martial art fighting also for fun according to festivals or traditions, such as the ceremonial coronation ceremony that brought the dance and dance from martial arts and combat sports, and later inherited the Khon performing art. The Khon performer must perform foundation practice of Khon exercises to prepare the body, increase confidence and create a solid foundation for the Khon performer. The Foundation practice of Khon will consist of six training positions. Each character has similar practice principles. The similar practice principles will be different in the practice of style, gestures that are divided into male, female,

demon and monkey roles which emphasize the strength of the exercise differently. But the main principle of the initial practice is the practice of training in order to achieve the proportion of dance according to Thai dance as well as muscle strength sensitive body. And fluent in acting which these things are unique to Thai dance.

Keywords: the foundation practice of Khon, Khon

บทนำ

โขน เป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงในราชสำนักของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ที่นิยมและยึดถือเป็นแบบแผนกันมา โดยเป็นการผสมผสานการละเล่นหลายอย่างเข้าด้วยกันจนมีลักษณะเป็นแบบอย่างจำเพาะ สันนิษฐานว่าโขนได้เคยมีการละเล่นในพิธีกรรมชกนาคตีกดาบรพ หรือกวนเกษียรสมุทรทั้งในราชสำนักเขมรและสยามในยุคแรกๆโดยนำท่าร่ายเดินของการละเล่นที่มีมาก่อนเรียกว่า “สรรพยุทธ์” หมายถึงการต่อสู้ด้วยอาวุธ หรือเรียกว่า กระบี่กระบอง และ “สรรพคิลา” หมายถึง กีฬาที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ แล้วสืบทอดท่าร่ายเดินมาเป็นการละเล่นโขน เชื่อได้ว่าโขนน่าจะมีมาก่อนสมัยนั้นเป็นเวลานานแต่ไม่ปรากฏค่านั้นชัดในจารึกหรือเอกสารในยุคโบราณของไทย แต่คำว่า “โขน” ปรากฏอยู่ในหลักฐานจดหมายเหตุของมงสิเอร์เดอ ลา ลูแบร์ (Mon-SieurDeLaLoubere) ราชทูตฝรั่งเศสได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือ A New Historical Relation of Siam ถึงรูปแบบการแสดงโขนว่า “โขน เป็นรูปคนเดินร่ายตามเสียงจังหวะพิณพาทย์ ตัวผู้เต้นรำนั้นสวมหน้าโขนและถือศาสตรวุธ เป็นตัวแทนทหารต่อสู้มากกว่าเป็นตัวละคร และคาดว่าตัวโขนทุก ตัวโลดเต้นแผ่นผืนอย่างแข็งแรง และออกท่าทางพิลึกพิลั่นเกินจริงก็ต้องเป็นไปจะพูดอะไรไม่ได้ ด้วยหน้าโขนปิดปากบนเสีย” (ธีรภัทร์, 2555)

ศิลปะการแสดงโขนเป็นการแสดงที่มีขนบแบบแผนตายตัว กระบวนการฝึกฝนและรูปแบบการนำเสนอในด้านร่างกายและการฝึกฝนนั้นเป็นการฝึกฝนที่เน้นความวิจิตรและไม่เป็นไปตามการเคลื่อนไหวที่เป็นท่าทางธรรมชาติ มีการใช้แกนกระดูกสันหลังแบบตั้งตรงท่าโค้งแอ่น 3 ช่วงแบบตัวเอส (S) ที่บริเวณศีรษะ ไหล่ และสะโพกที่เรียกว่า ไตรภังคี ส่วนขาเปิดกว้างออกเป็นมุม และเป็นท่าพื้นฐานในการต่อสู้ ส่วนแขนร่ายรำเป็นวงโค้งเพื่อสร้างสมดุลกับท่าที่ประดิษฐ์ขึ้น ที่เต็มไปด้วยพลังในการแสดงที่เข้มแข็ง(Strong) ที่ละเมียดละไม (Soft) (พรรัตน์ และ สัณชัย, 2548) ในการร่ายทั้งขณะฝึกซ้อมและในขณะที่มีการแสดงบนเวทีนาฏศิลป์ไทยต้องมีการควบคุมท่าทางในขณะที่มีการเคลื่อนไหว และทรงท่าเพื่อให้เกิดความสวยงาม (วรินทร์, 2555) ภาษาโขนของไทยนั้นใช้วืวะที่ประกอบขึ้นเป็นท่าทางที่เคลื่อนไหวบนเวทีได้แก่ลำตัว ซึ่งประกอบไปด้วย ศีรษะ ใบหน้า ไหล่ เอว ขา ประกอบขึ้นเป็นการทรงตัวนอกจากนั้นก็ยังมีแขน ซึ่งแยกเป็นแขนท่อนบน แขนท่อนล่าง ข้อมือ และนิ้วมือประกอบขึ้นเป็นวงจับเข้าซึ่งเป็นข้อต่อระหว่างขาบนและท่อนขาล่าง ข้อเท้า นิ้วเท้า ประกอบขึ้นเป็นกิริยาที่เรียกว่าเหยียบ ซึ่งทั้งวง จับเหยียบ ก็มีกิริยาอาการเคลื่อนไหวของตัวแสดงจำแนกความแตกต่างกัน เป็นพระ ยักษ์ นาง ลิง ในการประกอบสร้างท่าร่ายโขน และการแสดงโขนต้องอาศัยความแข็งแรงของอวัยวะทุกส่วนที่จะต้องมีความสมดุลกันเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวและการทรงท่าที่งดงามต้องอาศัยการฝึกฝน หรือการฝึกหัดโขนเบื้องต้น ที่มีหลักวิชาโดยเฉพาะ

การฝึกหัดโขนเบื้องต้น

แบบแผนและวิธีฝึกหัดโขน เป็นศิลปะที่ประณีตมีหลักวิชาโดยเฉพาะ การฝึกหัดโขนเน้นหนักไปเพื่อการเตรียมความพร้อมด้านพลังกำลังและจิตใจของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกหัดโขนโดยมีนักวิชาการได้อธิบายวิธีการฝึกหัดโขนและท่าฝึกปฏิบัติโขนเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ธนิต (2508) ได้กล่าวว่า การฝึกหัดโขนเบื้องต้นถือเป็นการเตรียมความพร้อมสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับผู้เรียนเสมือนการก่อสร้างที่ต้องวางรากฐานที่มั่นคงแข็งแรงการที่ผู้เรียนมีพื้นฐานความพร้อมของร่างกาย ก็จะเพิ่มความมั่นใจ หลักใหญ่ในการฝึกหัดเบื้องต้น มีอยู่ 4 - 5 ประการ คือ

1) ตบเข้าเป็นการฝึกหัดประสาทของนักเรียนให้เริ่มรู้จักจังหวะดนตรี และเคยชินเป็นแต่แรกอย่างที่เราเรียกว่า Musicality ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ของตะวันตก นักเรียนทำจังหวะได้ถูกต้องเพราะเรื่องจังหวะนี้ ถือเป็นหลักสำคัญในวิทยาการของศิลปะโดยทั่วไป

2) ถองสะอว เป็นการทำให้นักเรียนเริ่มรู้จักวิธียกเอียงลำตัว ยกคอ ยกไหล่ และไบหน้าได้คล่องแคล่วเพื่ออวัยวะร่างกายตอนบนจะได้อ่อนไหวไปตามต้องการ อย่างที่เรียกกันตามแบบตะวันตกว่า Flexibility ซึ่งเป็นหลักสำคัญในนาฏศิลป์ของไทยอีกประการหนึ่งเหมือนกัน

3) เดินเส้า เป็นการฝึกเท้าและฝึกขาของนักเรียนที่ทำการฝึกหัดโขน ให้รู้จักใช้อวัยวะท่อนล่างให้คงที่ นอกจากข้อเท้าให้อยู่ตัว เพื่อไม่ให้เหน็ดเหนื่อยในเวลาแสดงจริงและยังเป็นการช่วยฝึกหัดให้นักเรียนกระ跳ฝ่าเท้าทุกส่วนให้ลงกับพื้นโดยพร้อม และมือน้ำหนักเท่ากันมิใช่ตอนสั้นเท้าลงถึงพื้นก่อนหรือน้ำหนักมากกว่าปลายเท้า หรือปลายเท้าลงถึงพื้นก่อนหรือน้ำหนักมากกว่าส่วนเท้า และหัดใช้จังหวะเท้าในการเดินให้สม่ำเสมออันเป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่งของศิลปะประเภทนี้

4) ถีบเหลี่ยม การัดส่วนขาสำหรับผู้ฝึกหัดเป็นพระยักษ์และลิง เรื่องการถีบเหลี่ยมนี้เป็นการหัดบังคับและควบคุมอวัยวะร่างกายให้อยู่ในท่าที่ต้องการให้ช่วงขาช่วงแขนและอกมีระดับคงที่

5) ฝึกขา เป็นท่าที่ใช้สำหรับผู้ฝึกหัดเป็นลิงโดยเฉพาะ วิธีการฝึกขานี้เป็นการช่วยให้สามารถใช้ลำขาได้ตามต้องการ เมื่อแสดงท่าโลดโผนก็สามารถทำได้โดยไม่เป็นการทำลายสุขภาพของตน

วิธีถีบเหลี่ยมและฝึกขาดังกล่าวนี้ใช้สำหรับผู้ฝึกหัดพระ ยักษ์และลิง ส่วนผู้ฝึกหัดเป็นนางเขามีวิธีถีบเหลี่ยมเป็นอีกอย่างหนึ่งต่างหาก การถีบเหลี่ยมและการฝึกขาดังกล่าวนี้ก็เพื่อทำให้นักเรียนผู้ฝึกหัดยืน หรือย่อได้ทรุดทรงของเหลี่ยม มีส่วนสัดงดงามคล่องแคล่วในเวลาเล่นเวลาแสดง จะยืนหรือจะย่อ หรือโลดเต้น ก็ดูท่าทางเหมาะสมไม่ขัดเขิน หรือมองดูเกะกะในตาผู้ดู

6) หกคะเมน ท่าหกคะเมนเหล่านี้มีชื่อเรียกต่างกันอยู่ 3 อย่าง คือ

1. หกคะเมนหงายไปข้างหน้ามีชื่อเรียกว่า “ตีสั่งกาหกม้วน”
2. หกคะเมนไปข้างหน้ามีชื่อเรียกว่า “อันธพา”
3. หกคะเมนหมุนไปข้าง ๆ มีชื่อเรียกว่า “พาสุนริน”

ทั้งนี้ เป็นการหัดให้อวัยวะร่างกาย มีความเคลื่อนไหวพลิกแพลง ได้คล่องแคล่วว่องไวแต่หกคะเมนตีสั่งกา ดังกล่าวนี้นี้ ถ้าจะให้โลดโผนน่าดู จำเป็นต้องฝึกฝนทางพลศึกษาด้วย ซึ่งในระยะหลังมานี้ทางโรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ได้ฝึกฝนนักเรียนศิลปป็นโขนให้หัดเล่นพลศึกษาและหัดกายกรรมผสมกับท่าโขนให้สอดคล้องกันเพื่อความงดงามของศิลปะประเภทนี้

ไพโรจน์ (2549) ได้กล่าวว่า การฝึกหัดเบื้องต้นเริ่มมีมาตั้งแต่การฝึกหัดโขนและละครหลวง ซึ่งมีหลักการฝึกหัดคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันที่วิธีฝึกหัด สีสันทาทางที่แบ่งเป็นฝ่ายพระนางยักษ์และลิง โดยมีความสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เป็นการเตรียมตัวให้ผู้ฝึกเกิดความเคยชินกับจังหวะพื้นฐานในการฝึกหัดโขน เพราะเหตุว่าจังหวะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาศิลปะไม่ว่าแขนงใดก็ตาม ประสาทสัมผัส เกี่ยวกับเรื่องจังหวะเป็นสิ่งที่ผู้ฝึกต้องเรียนรู้และฝึกฝน

ประการที่สอง เป็นการฝึกให้รู้จักการเคลื่อนไหวอวัยวะที่สำคัญตามท่าทางนาฏศิลป์ เช่น ลำตัว คอ ใบหน้า เพื่อให้เกิดความประสานกลมกลืนเป็นท่าทางนาฏศิลป์ที่งดงาม

ประการที่สาม เป็นการฝึกให้เกิดความอดทนต่อสภาพร่างกาย เพราะในการแสดงโขนจำเป็นต้องใช้พลังกำลังในการแสดงที่ค่อนข้างยาก และเป็นเวลายาวนาน การฝึกให้เคยชินกับสภาพเช่นนี้ เป็นประโยชน์โดยตรงกับการแสดงดังกล่าวแล้ว ยังเป็นการทำให้ผู้ฝึกมีร่างกายแข็งแรงประจุกการออกกำลังกายในการเล่นกีฬาอีกด้วย

การฝึกหัดโขนเบื้องต้นนั้นขั้นแรกจะเริ่มด้วยการฝึกหัดท่าเบื้องต้นขั้นพื้นฐานตามลำดับ คือ

1) ตบเข้า เป็นการฝึกให้ประสาทของผู้เรียนให้รู้จักการนับจังหวะ ที่ 1 2 3 เพื่อให้เข้ากับจังหวะดนตรี และได้อรรถาธิบายว่าจังหวะ 1 2 และ 3 จะไปลงจังหวะพอดีกับเท้าไหนอีกทั้งยังฝึกให้นักเรียนเกิดความเคยชินไปแต่แรกด้วย

2) ถองสะเอว ให้ประโยชน์ คือ ฝึกหัดให้ผู้เรียนรู้จัก ยักคอ ยักไหล่ ยักเอวและยักลำตัวเพื่อให้อวัยวะของร่างกายตอนบน และอ่อนไหวไปตามจังหวะที่ต้องการ

3) เดินเสา ช่วยให้อวัยวะท่อนล่างขาทั้งสองข้างแข็งแรงคงที่ เวลาเดินกระทบเท้าลงกับพื้นได้จังหวะพร้อมเพรียงกัน และมีน้ำหนักเท่ากันมีกำลังอยู่ตัว ยกเท้าไม่เซ ไม่เหนียว ได้หลักจังหวะแสดงออกท่าทางได้แข็งแรงเด่นโชนได้เป็นเวลานานโดยไม่รู้สึกลำบาก

4) ถีบเหลี่ยม ช่วยบังคับและควบคุมอวัยวะของร่างกายช่วงขา เวลาย่อให้มีท่าที่ถูกต้องสวยงามได้ระดับคงที่ไม่ให้ปลายเข้าทั้งสองข้างโน้มเข้าหากัน

5) ฉีกขา การฝึกขานี้จะมีปฏิบัติเฉพาะฝ่ายลิงเท่านั้น ส่วนฝ่ายพระ ฝ่ายยักษ์ ไม่มีวิธีปฏิบัติ ซึ่งจะปฏิบัติติดต่อกจากท่าถีบเหลี่ยม ประโยชน์ของการศึกษาคือ ทำให้เกิดความยืดหยุ่นของขาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในท่าที่โลดโผน และกระบวนท่าพลิกแพลงต่าง ๆ สามารถฝึกขาออกได้ตามความต้องการโดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้เรียน

6) หกคะเมน เป็นการฝึกเฉพาะตัวโขนลิงเท่านั้น เพราะลักษณะกิริยาท่าทางการแสดง อันเป็นเอกลักษณ์ของลิง ก็คือการแสดงออกซึ่งกระบวนท่าที่โลดโผน รวมไปถึงจนถึงการหกคะเมน ตีลังกา ซึ่งปรากฏมีอยู่ในการแสดงโขนที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของโขนลิง ประโยชน์ของการฝึกหัดหกคะเมนเป็นการฝึกหัดให้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายอ่อนไหวไปมา เกิดประโยชน์สำหรับเวลาแสดงที่ต้องการใช้ประกอบในท่าโลดโผนต่าง ๆ จะทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวไปมา และพลิกแพลง ได้คล่องแคล่วว่องไวตามความเหมาะสมกับท่าทางที่ต้องการด้วยการฝึกหัดหกคะเมนนี้จำเป็นต้องใช้วิธีทางพลศึกษาเข้าช่วย จะทำให้เกิดความชำนาญคล่องตัวยิ่งขึ้น ท่าหกคะเมนมีชื่อเรียกต่างกัันดังนี้ ท่าพระสุรินคือ การหกคะเมนหมุนไปข้าง ๆ ท่าอ้นธพาลคือ การหกคะเมนไปข้างหน้า ท่าตีลังกาหกมันคือ การหกคะเมนหงายไปข้างหลัง

ไพฑูรย์ (2537) ได้กล่าวว่า การฝึกหัดปฏิบัติท่ารำของวิชานาฏศิลป์โขน ท่ารำเบื้องต้นที่ผู้เรียนในทุกสาขาไม่ว่าจะเป็น ตัวพระ ตัวยักษ์ตัวลิง จะต้องฝึกหัดเป็นอันดับแรก ได้แก่ การตบเข้าการถองสะเอว และการเดินเสา

การฝึกหัดทั้ง 3 รูปแบบนี้รวมเรียกว่า การฝึกหัดเบื้องต้น ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะต้องผ่านขั้นตอนการฝึกนี้ก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานในการฝึกหัดการรำในโอกาสต่อไป

1) การตบเข้า เป็นการฝึกหัดทักษะเบื้องต้นในเรื่องของการฝึกฝน และนับจังหวะ ซึ่งประกอบด้วยจังหวะ ปิดและจังหวะเปิด ขอนำสังเกตในการฝึกหัดทำปฏิบัติตบเข้า เนื่องจาก ท่ารำในการแสดงโขนส่วนใหญ่จะเน้นที่ลีลา การใช้เท้าเป็นสำคัญ ซึ่งตรงกับคำกล่าวที่ว่าเดินโขน เดินเขน ทำให้มองเห็นว่าประโยชน์ของการตบเข้า นอกจากจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการ ฟังจังหวะ การนับจังหวะ ตลอดจนใช้มือและแขนให้สัมพันธ์ ให้ถูกต้องตรงจังหวะ การตบเข้า ยังเป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการยกเท้าขึ้นลง ให้ตรงกับจังหวะโดยใช้อวัยวะส่วนมือ และแขนแทนอวัยวะส่วนขาและเท้า ทั้งนี้เนื่องจากเป็นท่าหนึ่งในการปฏิบัติเป็นการสอนในเชิงเปรียบเทียบเบื้องต้น เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องการยกมือและแขนในท่าตบเข้า ก็จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในท่าของการเดิน เสาได้อย่างถูกต้องตามแบบแผน

2) การถองสะเอย เป็นการฝึกทักษะให้ผู้เรียนรู้จักการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอัน ได้แก่ ใบหน้า ลำคอ ไหล่ แขน ลำตัว ให้มีความสัมพันธ์กัน ขอนำสังเกตในการฝึกปฏิบัติถองสะเอย ของโขนพระ ยักษ์ และลิง จะมีความแตกต่างกันถ้าถองสะเอยของยักษ์และลิง จะไม่มีความซับซ้อนในเรื่องของการใช้อวัยวะ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหมือนกับตัวพระ ทั้งนี้ เนื่องจากท่ารำท่าเดินของยักษ์และลิง จะเน้นที่ลีลาการใช้เท้า เป็นสำคัญ ซึ่งต่างจากท่ารำของพระซึ่งมีความละเอียดอ่อนพร้อมทั้งอวัยวะทุกส่วนของร่างกายนับตั้งแต่ส่วนศีรษะ ลงไปจนถึงเท้าจะต้องมีความสัมพันธ์กัน

3) การเดินเสา ช่วยให้ผู้เรียนมีพลังกำลังสูงที่อวัยวะส่วนขาอย่างแข็งแรงและมั่นคงซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ ของการแสดงโขนทั้งตัวพระ ยักษ์ และลิงเป็นการฝึกความพร้อมเพรียง ความมีระเบียบในการจัดแถวด้วย ข้อสังเกต ในการเรียกชื่อวิธีการปฏิบัติของท่าเดินเสา เหตุที่เรียกทำปฏิบัตินี้ว่า เดินเสา สืบเนื่องมาจากการฝึกเดิน ในสมัยโบราณ ผู้เรียนโดยใช้แขนเหยียดตึงทาบกับเสาผู้ฝึกคนต่อไปก็จะใช้แขนเหยียดตึง และทาบมือไปที่แผ่นหลัง ของคนที่อยู่ข้างหน้าหรือ บางทีใช้มือจับสะเอยของคนหน้าปฏิบัติเช่นนี้ เน้นในเรื่องจังหวะเท้าที่เดินลงให้เท่ากัน การวางเท้าชิดกัน การย่อ การแบะเข้า และการยกเท้า การวางลำตัวให้ตรงไม่ส่ายขณะเล่นเพราะผู้เรียนที่หัดใหม่ จะยังไม่รู้จักการทรงตัวจะทำให้เกิดการส่ายหรือโคลงลำตัวขณะเดินเสาการเดินเสานี้ นักเรียนต้องเดินอย่างจริงจัง หนักแน่น ถ้าปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจะทำให้กำลังอยู่ตัวกำลังขาสามารถทรงตัวได้ดีในท่าที่ต้องการยกขา

4) การถีบเหลี่ยม เมื่อปฏิบัติทำฝึกหัดเบื้องต้นครบทั้ง 3 ท่าแล้วครูจะจัดเตรียมให้แก่ผู้เรียนที่เรียกว่า ถีบเหลี่ยม เพื่อให้ผู้เรียนมีท่าทางที่ดูสวยงาม และเรียนที่ถูกต้องตามแบบแต่โบราณ

สมศักดิ์ (2540) ได้กล่าวว่า ท่าฝึกหัดเบื้องต้น เป็นท่าฝึกหัดการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้แก่ มือ แขน ข้อศอก ลำตัว ไหล่ ลำคอ ศีรษะ รวมทั้งขา และเท้า มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ตบเข้า ถองสะเอย เดินเสา ถีบเหลี่ยม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) ตบเข้า เป็นการฝึกหัดจังหวะพื้นฐานสำคัญของนาฏศิลป์โขน ได้แก่ จังหวะ 1 2 3 การฝึกตบเข้าเน้น วินัยในการทรงตัว ระดับของฝ่ามือและแขนที่ถูกต้อง ความเข้มแข็งหนักแน่น ของการตบเข้าที่เท่ากันพร้อมเพียงกัน ข้อที่น่าสังเกตของท่าตบเข้า คือ เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเข้าใจจังหวะพื้นฐาน 1 2 3 จังหวะนี้เป็นจังหวะสำคัญ ที่ใช้กับท่าต่าง ๆ ในแม่ท่าท่าตบเข้า เป็นการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบได้อีกด้วย ศึกษาให้เข้าใจจังหวะโดยใช้อวัยวะ ที่เคลื่อนไหวได้ง่ายและสะดวกในการใช้มือก่อน เมื่อเกิดทักษะในระดับหนึ่งแล้วจึงนำจังหวะดังกล่าวไปใช้จริง กับส่วนขาและเท้า ซึ่งจะช่วยให้ปฏิบัติได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

2) ถองสะเวย การฝึกถองสะเวยปฏิบัติต่อกับตบเข้า เป็นการฝึกหัดให้เกิดทักษะโดยให้ ผู้เรียนรู้จักการเคลื่อนไหวของส่วนบนของร่างกาย ได้แก่ การยกเอียงลำตัว แขน ไหล่ ลำคอใบหน้าและศีรษะให้สัมพันธ์กัน โดยใช้ศอกของผู้เรียนเป็นเครื่องมือ ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับได้แก่ การรู้จักการเคลื่อนไหวของลำตัว ใบหน้าและศีรษะให้สัมพันธ์กัน

3) เดินเสา เป็นการเดินหรือยกเท้าขึ้นลงสลับกัน ขณะที่ผู้เรียนต้องย่อเข้าและแบะเหลี่ยมขาออกไปด้านข้างให้มากที่สุด ข้อน่าสังเกตการเดินเสานั้นถือเป็นหลักของการแสดงโขน ฉะนั้น การฝึกหัดเดินให้ได้รูปแบบที่ถูกต้องสวยงามตามแบบแผนตั้งแต่แรกเริ่มฝึกหัด จึงเป็น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เรียนควรจะมี ความตั้งใจฝึกหัดทำเดินเสาให้ได้สัดส่วน ถูกต้องงดงาม แม้จะต้องใช้กำลัง และความอดทนต่อความเมื่อยล้าก็ควรอดทน เพราะจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นอย่างยิ่งผู้เรียนจะมีท่าทาง และรูปแบบการเดินที่เป็นหลักของโขนได้วิธีการทรงตัว และการใช้อวัยวะช่วงล่างรูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุดคือ ได้ผละกำลังทำให้ไม่เหน็ดเหนื่อยในการฝึกหัด หรือในการแสดงจริง

4) ถีบเหลี่ยม การตัดช่วงขาของผู้เรียนให้ได้รูปสวยงามตามลักษณะของนาฏศิลป์โขนเหลี่ยมขาของนาฏศิลป์โขนที่พึงประสงค์นั้น คือ เมื่อแยกขาตั้งเหลี่ยมแล้วขาทั้งสองข้างควรแบะกว้างออกเป็นแนวตรงกับไหล่ หรือ 180 องศา ปัญหาที่มักจะพบและเป็นอุปสรรคในการฝึกหัด คือ ผู้เรียนจะเจ็บปวดเกินไปจึงเกิดกลัวการถีบเหลี่ยม ครูจึงควรใช้จิตวิทยาประกอบการถีบเหลี่ยม เช่น พูดให้กำลังใจ ชักถามพูดคุยเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนลืมความเจ็บปวดได้บ้าง ข้อควรสังเกตการถีบเหลี่ยมเป็นวิธีการฝึกหัดที่ต้องกระทำต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้เรียนใหม่จะต้องถีบทุกวันในระยะ 3 เดือนแรก และระยะต่อไปจึงควรถีบอย่างน้อยอาทิตย์ละ 2 ครั้ง สำหรับครูผู้สอนจะต้องใช้หลักจิตวิทยาไม่ใจเร็ว หรือหักโหมจนเกินไปเพราะผู้เรียนจะเจ็บปวดและทรมานซึ่งอาจเกิดผลในเชิงลบกับผู้เรียนได้มากกว่า การถีบเหลี่ยมบ่อย ๆ นั้นจะช่วยให้ได้เหลี่ยมที่มีมาตรฐานคือ 180 องศาในที่สุด

คำรณ (2555) ได้กล่าวว่า การฝึกหัดโขนเบื้องต้น เป็นการฝึกเพื่อเตรียมกล้ามเนื้อให้ยืดหยุ่นและคล่องแคล่วพร้อมที่จะฝึกหัดในท่าที่ยากขึ้นอีกทั้งเป็นการฝึกการทรงตัวในการแสดงได้เป็นเวลานานการฝึกหัดโขนเบื้องต้นเริ่มจากการฝึก ดังนี้

1) เดินเสา เพื่อฝึกกำลังขาให้มีความพร้อมที่จะแสดงติดต่อกัน โดยแรงไม่ตกหรือไม่หมดแรง ทำให้ไม่รู้สึกเหนื่อยและทำให้รูปร่างสมส่วน

2) ถองสะเวย หรือครูในวงการนาฏศิลป์ไทย เรียกว่า “กระทอกเวย” ฝึกเพื่อหัดให้ผู้เรียนรู้จักยกเอียงลำตัว ยกคอ ยกเอว ยกไหล่ และใบหน้าให้คล่องแคล่ว ซึ่งเตรียมความพร้อมในการฝึกหัดท่าเดินท่ารำของโขน

3) ตบเข้า ฝึกเพื่อฝึกประสาทของผู้เรียนให้รู้จักหะซึ่งเป็นหลักสำคัญในการเดินโขน

4) ถีบเหลี่ยม เพื่อให้มีเหลี่ยมขาที่สวยงามและสามารถรับลอย หรือขึ้นลอยได้โดยไม่ตก

5) ตีลังกา หกคะเมน ทำให้เกิดความคล่องแคล่วว่องไว

จากวิธีการฝึกหัดโขนและท่าฝึกปฏิบัติโขนเบื้องต้น สามารถวิเคราะห์โดยจำแนกเป็นนักวิชาการและครูฝึกหัดโขน ตัวละคร รูปแบบการฝึก ท่าฝึกหัดโขน และประโยชน์ที่ได้รับสรุปเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ท่าฝึกหัดโยนเบื้องต้น

ลำดับที่	นักวิชาการ/ครูฝึกหัดโยน ตัวละคร/รูปแบบ	ท่าฝึกหัดโยน	ประโยชน์ที่ได้รับ
1	ธนิต อยู่โพธิ์ - โขนลิง - ฝึกแบบจารีต	ตบเข้า	ฝึกหัดประสาทรู้จักรั้งจังหวะดนตรี และ ความเคยชินกับจังหวะ สามารถทำจังหวะได้ ถูกต้องในแม่ท่าต่อไป
		ถองสะเวย	ยกเอื้องลำตัว ยกคอ ยกไหล่ และใบหน้า ได้คล่องแคล่วอวัยวะร่างกายตอนบนมีความ อ่อนไหว (flexibility) ไปได้ตามต้องการ
		เต็นเสา	ขาและอวัยวะท่อนล่างคงที่ กำลังขาอยู่ตัว ไม่เหน็ดเหนื่อยในเวลาแสดง
		ถีบเหลี่ยม	ในท่าที่ต้องการให้ช่วงขาช่วงแขนและอก มีระดับคงที่
		ฉีกขา	ยืนหรือย่อได้ทรวดทรงของเหลี่ยม มีส่วน สัดตงตามคล่องแคล่วแสดงท่าโลดโผนโดยไม่ เป็นการทำลายสุขภาพของตน
		หกดะเมน	ร่างกายมีความเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วว่องไว
2	ไพโรจน์ ทองคำสุก - โขนลิง - ฝึกแบบจารีต	ตบเข้า	ฝึกประสาทรู้จักรับจังหวะ เพื่อให้เข้า กับจังหวะดนตรีและได้รู้จังหวะ 1 2 และ 3 จะไปลงจังหวะพอดีกับเท้าไหน เกิดความเคย ชินในจังหวะ
		ถองสะเวย	ยกคอ ยกไหล่ ยกเอวและยกลำตัวและ อวัยวะของร่างกายตอนบนอ่อนไหวไปตาม จังหวะที่ต้องการ
		ถีบเหลี่ยม	บังคับและควบคุมอวัยวะของร่างกายช่วง ขาได้ระดับคงที่
		ฉีกขา	ความยืดหยุ่นของขาฉีกขาออกได้ตาม ความต้องการโดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
		หกดะเมน	อวัยวะทุกส่วนของร่างกายมีความ อ่อนไหว เคลื่อนไหวไปมาและพลิกแพลงได้ คล่องแคล่วว่องไว

ลำดับที่	นักวิชาการ/ครูฝึกหัดโยน ตัวละคร/รูปแบบ	ท่าฝึกหัดโยน	ประโยชน์ที่ได้รับ
3	ไพฑูรย์ เข้มแข็ง - โขนพระ - แบบจารีต	ตบเข้า	ทักษะในการฟังจังหวะและนับจังหวะใช้ มือและแขนให้สัมพันธ์ ถูกต้องตรงจังหวะ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในท่าของการเดิน เสาได้อย่างถูกต้องตามแบบแผน
		ถองสะเວ	ทักษะการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอื่น ได้แก่ ใบหน้า ลำคอ บริเวณ ไหล่ แขน ลำตัวมีความสัมพันธ์กัน
		เดินเสา	อวัยวะส่วนขาแข็งแรงและมีแรงมั่นคงมี พลังกำลังอยู่ตัวกำลังขาดี สามารถทรงตัวได้ดี
		ถีบเหลี่ยม	ปรับท่าทางสวยงามและเหลี่ยมที่ถูกต้อง ตามแบบแต่โบราณ
4	สมศักดิ์ ทัดดี - โขนยักษ์ - แบบจารีต	ตบเข้า	รู้จักจังหวะพื้นฐานสำคัญของนาฏศิลป์ โยน ได้แก่ จังหวะ 1 2 3 เป็นจังหวะสำคัญที่ ใช้กับท่าต่าง ๆ ในแม่ท่า
		ถองสะเວ	ทักษะการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนบนของ ร่างกายได้แก่ ลำตัว ใบหน้าและศีรษะให้มี ความสัมพันธ์กัน
		เดินเสา	การทรงตัวและพลังกำลังอวัยวะช่วงล่าง ไม่เหน็ดเหนื่อยในการฝึกหัดหรือการแสดง
		ถีบเหลี่ยม	ช่วงขา เขลี่ยขา ได้รูปสวยงามตามแบบ ของนาฏศิลป์โยน แบบขาได้ 180 องศา
5	คำรณ สุนทรานนท์ - โขนผู้หญิง - แบบจารีต	ตบเข้า	ฝึกประสาทรู้จังหวะการเดินโยน
		ถองสะเວ	ยกเอียงลำตัว ยกคอ ยกเอวยกไหล่ และ ใบหน้าให้คล่องแคล่ว
		เดินเสา	มีกำลังขาและมีความพร้อมที่จะแสดง ติดต่อกัน โดยแรงไม่ตกหรือไม่หมดแรง ทำให้ ไม่รู้สึกเหนื่อยและทำให้รูปร่างสมส่วน
		ถีบเหลี่ยม	ทำให้เกิดเหลี่ยมขาที่สวยงามและ สามารถรับลอย หรือขึ้นลอยได้โดยแรงไม่ตก
		หกละเมน	ความคล่องแคล่ว ว่องไว

จากตารางที่ 1 วิเคราะห์ท่าฝึกหัดโยนเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า การฝึกหัดท่าตบเข้า ท่าถองสะเວ และท่าเดินเสาทั้ง 3 ท่านี้เป็นท่าที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในท่าต่อไปเป็นการเตรียมตัวให้ผู้ฝึก

เกิดความเคยชินกับจังหวะ เป็นการสอนเชิงเปรียบเทียบใช้แขนแทนเท้า เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องการยกมือ ยกแขน ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในท่าของการเดินเสาได้อย่างถูกต้อง และใช้เป็นท่าที่ใช้ฝึกเพื่อเสริมสร้าง พละกำลัง คือ ท่าตบเข้า ทำให้เกิดความแข็งแรงอาจเป็นกระบวนการต่อเนื่องของกระบวนการอบอุ่นร่างกาย เพื่อกระตุ้นระบบการไหลเวียนโลหิตทุกระบบและฝึกกล้ามเนื้อทั้งหลายให้ทำงานอย่างแข็งแรง

ซึ่งในท่าตบเข้า ลักษณะเป็นการยกแขนจะมีผลต่อการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อบริเวณรอบหัวไหล่ และสะบัก ทำให้กล้ามเนื้อส่วนหัวไหล่ (Deltoid muscles) จะทำหน้าที่ในการกางแขนหรือยกไหล่ โดยมีกล้ามเนื้อ ส่วนซูปราสปินดัส (Supraspinatus muscles) คอยช่วยสนับสนุน จึงเป็นการบริหารหัวไหล่ของผู้ฝึกได้เป็นอย่างดี ท่าองสะเอาจลักษณะเป็นการเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณลำแขนและส่วนหน้าอกแล้วยกแขนเป็นการบริหารส่วนบน ของลำตัวทำให้กล้ามเนื้ออก (Pectoral major muscles) ที่ทำหน้าที่งอ หุบแขน กล้ามเนื้อต้นแขน (Biceps brachii muscles) ที่ทำหน้าที่งอต้นแขนและปลายแขนและกล้ามเนื้อหลังต้นแขน (Triceps brachii muscles) ที่ทำหน้าที่งอต้นแขนและปลายแขนและกล้ามเนื้อหลังต้นแขน (Triceps brachii muscles) เกิดการทำงาน และท่าเดินเสา เป็นการฝึกเพื่อให้ได้กำลังส่วนขา จึงทำให้มีการใช้กล้ามเนื้อขาขนาดใหญ่คือ กล้ามเนื้อ สะโพก (Iliopsoas muscles) กล้ามเนื้อต้นขาตอนหน้า (Rectus femoris muscles) และกล้ามเนื้อน่อง (Gastrocnemius muscles) ทำให้ผู้ฝึกได้เสริมสร้างกำลังส่วนขาให้แข็งแรงไม่เหนียวล้าและมีกำลังที่อยู่ตัว และท่าหกดะเมน เป็นการเสริมสร้างความสามารถในการฝีกอวัยวะให้มีความอ่อนตัวในการทำงานของกล้ามเนื้อ และข้อต่อให้เกิดความคล่องแคล่วว่องไวเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้สามารถเปลี่ยนตำแหน่ง หรือเปลี่ยนทิศทางได้อย่างรวดเร็ว โดยท่าหกดะเมนใช้สำหรับฝึกตัวลิง เป็นท่าโลดโผนฝีกอวัยวะให้เคลื่อนที่ได้ อย่างคล่องแคล่ว อีกทั้งยังเป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ขาลำตัวและกล้ามเนื้อท้อง ให้ร่างกาย สามารถทำงานในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งได้สูงที่สุด

ส่วนท่าถีบเหลี่ยมและท่าฉีกขาจะใช้ในการปรับโครงสร้างร่างกายโดยการยืดหยุ่นกล้ามเนื้อและเส้นเอ็น ซึ่งจะทำให้ร่างกายของผู้แสดงมีสัดส่วนสวยงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย ทั้งนี้วิธีและรูปแบบการฝึกหัดโยนเบื้องต้น ขึ้นอยู่กับว่าจะฝึกกับตัวละครประเภท เพราะในการฝึกแต่ละตัวละครนั้นมีความแตกต่างกัน แต่การฝึกฝนหรือการ เคลื่อนไหวซ้ำ ๆ ส่งผลต่อสมรรถภาพทางกลไกและการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายให้ทำงานประสานกัน ระหว่างกล้ามเนื้อกับประสาทใน 2 ด้านคือพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไว ซึ่งแต่ละท่าการฝึกหัดโยน เบื้องต้นสามารถสรุปคุณประโยชน์ได้ ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ท่าฝึกหัดโยนเบื้องต้น

ท่าฝึกหัดโยน	เสริมสร้างพละกำลัง	ปรับโครงสร้างร่างกาย
1. ตบเข้า	✓	-
2. องสะเอาจ	✓	-
3. เดินเสา	✓	-
4. ถีบเหลี่ยม	-	✓
5. ฉีกขา	-	✓
6. หกดะเมน	✓	-

สรุป

ศิลปะการแสดงโขนนอกจากเป็นศิลปะการแสดงประจำชาติที่ให้คุณค่าทางสุนทรียะ เป็นการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงที่สืบทอดกันมายาวนาน ยังก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ผู้แสดง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณค่าทางกาย คุณค่าทางจิตใจและทัศนคติ การฝึกหัดโขนนั้นจะต้องใช้วิธีวางกายเกือบทุกส่วนช่วยสนับสนุนการสร้างพละกำลังร่างกายให้แข็งแรงและได้ทั้งทำร่ำที่สวยงามของตัวนักแสดง ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญอยู่เสมอ การแสดงโขนโดยทั่วไปเป็นการประยุกต์ใช้ทักษะทั้งทางด้านร่างกายการรับรู้และประสาทสัมผัสควบคุมในเรื่องของการฟังเพราะการแสดงโขนต้องฟังและจับจังหวะด้วย สุดท้ายคือควบคุมการทรงตัว

ดังนั้น นักแสดงโขน จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่แข็งแรงเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการแสดงจริง ซึ่งต้องใส่หัวโขนและสวมชุดโขนที่หนักหลายกิโลกรัม ด้วยเหตุนี้จึงต้องฝึกฝนอย่างหนักต้องใช้พละกำลังและความอดทน ซึ่งการฝึกหัดโขนนั้นไม่ต่างจากการออกกำลังกายเพราะได้ออกแรงต่อเนื่องติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรง ควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ช่วยให้ร่างกายมีความยืดหยุ่นขึ้น และช่วยให้ระบบการหายใจทำงานดีขึ้น ส่งผลต่อการไหลเวียนของโลหิตทั่วร่างกาย โขนก็ต้องมีการอบอุ่นร่างกายเหมือนก่อนเล่นกีฬาการฝึกฝนหรือการเคลื่อนไหวช้า ๆ นั้นมีผลต่อการกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะในขณะที่โครงสร้างทางกายวิภาคศาสตร์ของข้อสะโพก ข้อเข่า และข้อเท้า ทำงานร่วมกับชีวกลศาสตร์ของร่างกายส่งผลให้เกิดการควบคุมการเคลื่อนไหวได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- คำรณ สุนทรานนท์. (2555). การอนุรักษ์และสืบทอดโขนผู้หญิงให้แก่เยาวชน. วารสารสุขโขทัยธรรมาธิราช, ปีที่ 25 (ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2555), หน้า 34-46.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2508). โขน. กรุงเทพฯ: ศุภสภา.
- ธีรภัทร์ ทองนิ่ม. (2555). โขน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พรรัตน์ ดำรุง และสัญญา อธิศิลป์. (2548). เพิ่มพละกำลังให้ลิงกับยักษ์: โครงการวิจัยศิลปการแสดงร่วมสมัยจากงานขนบนิมระหว่างไทย-เขมร. วารสารอักษรศาสตร์ปีที่ 34 (ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2548), หน้า 14 – 52.
- ไพฑูรย์ เข้มแข็ง. (2537). จารัตการฝึกหัดและการแสดงโขนของตัวพระราม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2549). แนวคิดและวิธีแสดงโขนลิง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาศิลปไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- วรินทร์ กฤตยาเกียรณ. (2555). ระบบประสาทการรับรู้ความรู้สึกของข้อต่อในนาฏศิลป์ไทย PROPRIOCEPTIVE SENSE IN CLASSICAL DANCERS. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 1 (ฉบับที่ 14), หน้า 77-84 สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tci-thaijo.org>.
- สมศักดิ์ ทัดดี. (2540). จารัตการฝึกหัดและการแสดงโขนของตัวทศกัณฐ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัยส่งตีพิมพ์
วารสารศรีวนาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารศรีวนาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาและ ผู้ทรงภูมิปัญญาระดับท้องถิ่นและสากล ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์การวิจัยที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สังคมไทย และสังคมโลก และเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

โดยวารสารศรีวนาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดพิมพ์เป็นวารสารราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1: มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2: กรกฎาคม - ธันวาคม) บทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน เป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารศรีวนาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ทั้งนี้แล้ว บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ผู้เสนอผลงานต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนและสมบูรณ์

1. ประเภทบทความที่รับตีพิมพ์

- 1) บทความวิจัย
- 2) บทความวิชาการ ได้แก่ บทความวิชาการทั่วไป บทความพิเศษ บทความปริทัศน์ บทความวิทยานิพนธ์ (ระดับปริญญาเอก/ปริญญาโท) เป็นต้น
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ

2. สาขาที่รับตีพิมพ์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3. การเตรียมต้นฉบับ

ภาษา	ผู้เสนอผลงานสามารถเขียนบทความได้ทั้งบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แต่หากเป็นบทความภาษาอังกฤษ ควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านไวยากรณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ บทความภาษาอังกฤษควรมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทย
การตั้งค่าหน้ากระดาษ	ผู้เสนอผลงานพิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word เท่านั้น ใช้ขนาดกระดาษ A4 และตั้งค่าหน้ากระดาษดังนี้ ด้านบน ห่างจากขอบกระดาษ 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ด้านล่าง ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว) ด้านขวา ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว) ด้านซ้าย ห่างจากขอบกระดาษ 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว)

3. การเตรียมต้นฉบับ (ต่อ)

จำนวนหน้า	ทุกประเภทบทความ ให้มีความยาวทั้งเรื่องรวมตาราง รูปภาพ รวมรายการอ้างอิง (footnote) และบรรณานุกรมแล้ว ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ
ลำดับหน้า	ลำดับหน้า ให้พิมพ์เลขหน้ากำกับทุกหน้าไว้ที่มุมด้านบนของกระดาษ โดยเริ่มนับหน้าที่ 1 ในหน้าแรกของบทความ เฉพาะหน้าแรกของบทความไม่ให้ใส่ตัวเลขกำกับไว้แต่ให้พิมพ์คำว่า หน้า 2 ในหน้าถัดไป และใส่ลำดับเลขหน้าจนจบเนื้อหาของบทความ
ลำดับเนื้อเรื่อง	ลำดับเนื้อเรื่องไม่ใช่เลขกำกับ หัวข้อย่อยให้ใช้เลขกำกับ เช่น 1., 2. หัวข้อย่อยลำดับถัดไป ให้ใช้ระบบศัณยิคมกำกับหัวข้อย่อย แต่ไม่ควรเกิน 3 จุดเลขศัณยิคม เช่น 1.1 ,1.2 เป็นต้น และหัวข้อย่อยลำดับถัดไปให้ใช้วงเล็บกำกับ เช่น 1) , 1.1) เป็นต้น และลำดับถัดไป เช่น (1), (2) เป็นต้น
การย่อหน้า	ย่อหน้า ให้เริ่มห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.5 เซนติเมตร
รูปแบบการเขียน	ภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร TH sarabunPSK และมีรูปแบบการเขียนดังนี้ • ชื่อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 แบบตัวอักษร ตัวหนา • ชื่อผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวหนา • ชื่อหัวข้อต่าง ๆ ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตัวหนา • บทคัดย่อ ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • เนื้อหาทั้งหมด ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน • รายการอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน

4. ส่วนประกอบของบทความ

4.1 บทความวิจัย

1) ชื่อเรื่อง (Title) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

2) ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน (author name & affiliation) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยระบุชื่อผู้เขียนพร้อมด้วยสถานที่ทำงาน/หน่วยงาน และ e-mail ของผู้เขียนหลักในงานวิจัยนั้น เรียงตามลำดับความสำคัญ

3) บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนเป็นความเรียง ย่อหน้าเดียว เขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 300 คำ (การเขียนบทคัดย่อ คือ การสรุปสาระสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการและผลการวิจัย)

4) คำสำคัญ (Keywords) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นการค้นในระบบฐานข้อมูล ไม่เกิน 5 คำ ใต้บทคัดย่อ

5) บทนำ (Introduction) เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัย มีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจนโดยบอกรายละเอียดสิ่งที่น่าสนใจมาศึกษา จำนวน ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นต้น

8) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิ ไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ โดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

9) อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

10) สรุปผลการวิจัย (Conclusion) สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

11) กิตติกรรมประกาศ ควรจะมีเพื่อแสดงคำขอบคุณสำหรับแหล่งทุนสนับสนุนหรือผู้ช่วยเหลืองานวิจัย

12) เอกสารอ้างอิง (References) รายการอ้างอิงเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด เรียงลำดับภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ

4.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการ หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อเรื่องควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา ชื่อผู้เขียน ที่อยู่ และ E-mail

2) บทคัดย่อ (Abstract) สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน และควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ จำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

3) คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล ไม่เกิน 5 คำ ใต้บทคัดย่อ

4) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

5) เนื้อหา (Body of Text) เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นออกเป็นเรื่องย่อยๆ และมีการจัดเรียงลำดับเป็นหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

6) สรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับ โดยมีการสรุป ปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดี หรือผลเสียอย่างไร

7) เอกสารอ้างอิง (References) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

1) ชื่อผู้วิจารณ์ ชื่อผู้วิจารณ์ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และให้มีรายการอ้างอิง (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อและที่อยู่สถาบันที่สังกัดของผู้วิจารณ์ และข้อมูลติดต่อทางอีเมล (Email) ของผู้วิจารณ์ด้วย

2) ชื่อหนังสือที่วิจารณ์ ชื่อหนังสือที่วิจารณ์ให้เป็นภาษาไทย

3) วิจารณ์หนังสือ เป็นการกล่าวถึงข้อดีและข้อบกพร่องของเรื่องที่วิจารณ์ โดยชี้ให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยอย่างได้ใจความ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น โดยการวิจารณ์หนังสือต้องเป็นการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

4) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรม รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

5. การเขียนอ้างอิง

5.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้มีชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ อยู่ในวงเล็บแต่ถ้ามีอยู่แล้วให้ใส่เฉพาะปีที่พิมพ์ในวงเล็บ เช่น

วโร (2553) กล่าวว่า

การศึกษาในบริบทของสังคมไทย (วโร, 2553)

5.2 การเขียนเอกสารอ้างอิง

รายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัย ที่ได้ตรวจสอบเพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิงถึงจัดเรียงลำดับตามตัวอักษรโดยเริ่มจากเอกสารภาษาไทย เอกสารภาษาอังกฤษโดยใช้ระบบของ APA (American Psychological Association Citation Style) มีรูปแบบ ดังนี้

5.2.1 การอ้างอิงหนังสือ

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์)// ชื่อเรื่อง.// พิมพ์ครั้งที่. //. สถานที่พิมพ์ :/ ผู้รับผิดชอบการพิมพ์.

ตัวอย่าง : มานพ วราภักดิ์. (2536). หลักภาษาโคบอล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Setbbling , L. (1993). Quality Assurance . 3rd ed. New York :

Ellis Horwood.

5.2.2 การอ้างอิงจากวารสาร

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง : ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2545). การประยุกต์พุทธจริยศาสตร์กับสังคมไทย .

วารสารพุทธศาสนศึกษา . 2 (6), 5-21 .

Baron, H. (1994). The Impact of Economics on Sociology . Journal of Economic Literature. 32 (2), 111-146.

5.2.3 การอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

รูปแบบ : ผู้เขียนวิทยานิพนธ์.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ระดับวิทยานิพนธ์/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน.

ตัวอย่าง : ปริญญา มูลสิน. (2555). ความหลากหลายของไดอะตอมพื้นท้องน้ำและสาหร่ายขนาดเล็กและคุณภาพน้ำในแม่น้ำโขงส่วนที่ไหลผ่านจังหวัดอุบลราชธานี.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

วัฒน์ชัย ศิริญาณ. (2560). รูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดองค์การแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

5.2.4 การอ้างอิงจากงานวิจัย

รูปแบบ : ชื่อผู้วิจัย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่องานวิจัย.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง : อมรรัตน์ วงษ์กลม. (2550). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาการปนเปื้อนของสารพิษจากภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมในน้ำจากแม่น้ำมูล ปี 2549.

อุบลราชธานี : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุรรัตน์ บุตรพรหม. (2550). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาชนิดของพายุใน

ปลาที่จับได้ในแม่น้ำโขง. อุบลราชธานี : คณะเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

5.2.5 การอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, เดือน/วันที่).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

ตัวอย่าง : กันยัสินี จาภูพจน์. (2558, เมษายน 30). อาจารย์ราชภัฏกับความท้าทายใหม่. มติชน.

หน้า 14

5.2.6 การอ้างอิงจากสื่อโซเชียล

รูปแบบ : ชื่อผู้ผลิต.// (ตำแหน่งในการผลิต).// (ปีที่ผลิต).// ชื่อเรื่อง.// [ประเภทสื่อ].// สถานที่ผลิต.// หน่วยงานผู้ผลิต.

ตัวอย่าง : ศิราณี อินทรหนองไผ่. (2546). วิดีทัศน์ประกอบการเรียนการสอนเรื่องแผนและการพัน

5.2.7 การอ้างอิงจากการสัมภาษณ์

รูปแบบ : ผู้ให้สัมภาษณ์.// (ปี./เดือน/วันที่ให้สัมภาษณ์).//ตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.

รูปแบบ : แม้นมาศ ขวลิขิต, คุณหญิง. (2542, สิงหาคม 26). นายยกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
สัมภาษณ์

5.2.8 การอ้างอิงจากออนไลน์จากเว็บไซต์

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ค้นเมื่อ//วัน/เดือน/ปี/จาก/แหล่งสารสนเทศ

ตัวอย่าง : มนู อร์ติลเชษฐ์. (2557.). ความจำเป็นต้องมี พรบ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.

ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557 จาก <http://2ebook.com/stou/readind/index.php>

5.2.9 การอ้างอิงจากสารสนเทศอื่นๆ จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่แก้ไขหรือปรับปรุงข้อมูล).//ชื่อเรื่อง.//ค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี/จาก/แหล่ง
สารสนเทศ.

ตัวอย่าง : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. พิพิธภัณฑ์ผ้า. (2559). ผ้ากาบบัว. ค้นเมื่อ 6 มิถุนายน
2560 จาก <http://2ebook.com/stou/readind/index.php>

1.5 นิ้ว

<ชื่อบทความภาษาไทย> (18 pt. ตัวหนา)

<English_Title> (18 pt. ตัวหนา)

[ชื่อผู้แต่ง]^{1*}, [ชื่อผู้แต่ง]²

[Author]^{1*}, [Author]²

(16 pt. ตัวหนา)

¹[ภาควิชา_คณะ_สถาบันหรือที่อยู่ผู้แต่งคนที่_1] (ภาษาไทย)

(14 pt. ตัวธรรมดา)

²[ภาควิชา_คณะ_สถาบันหรือที่อยู่ผู้แต่งคนที่_1] (ภาษาอังกฤษ)

*Corresponding author; E-mail:

(14 pt. ตัวธรรมดา)

บทคัดย่อ (14 pt. ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียดบทคัดย่อ_ไม่ควรเกิน_300คำ] 14 pt. ตัวธรรมดา

.....

คำสำคัญ: [คำสำคัญที่_1] , [คำสำคัญที่_2], [คำสำคัญที่_3], (ไม่เกิน 5 คำ) (14 pt. ตัวธรรมดา)

1.5 นิ้ว

1 นิ้ว

ABSTRACT (14 pt ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียดบทคัดย่อ_ไม่ควรเกิน_300คำ] (14 pt. ตัวธรรมดา)

.....

Keywords: [keyword_1], [keyword_2], [keyword_3] (ไม่เกิน 5 คำ) 14 pt ตัวธรรมดา

บทนำ (14 pt. ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียด] 14 pt. ตัวธรรมดา

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (14 pt. ตัวหนา)

คลิกพิมพ์รายละเอียด (14 pt. ตัวธรรมดา)

.....

วิธีดำเนินการวิจัย (14 pt. ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียด] (14 pt. ตัวธรรมดา)

.....

ผลการวิจัย (14 pt. ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียด] 14 pt. ตัวธรรมดา

.....

1 นิ้ว

อภิปรายผลการวิจัย (14 pt. ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียด] 14 pt. ตัวธรรมดา

สรุปผลการวิจัย (14 pt. ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียด] (14 pt. ตัวธรรมดา)

ตารางที่ 1 (14 pt. ตัวหนา) [พิมพ์ชื่อตาราง] (14 pt. ตัวธรรมดา)

[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]

ภาพที่ 1 (14 pt. ตัวหนา) ชื่อ (14 pt. ตัวธรรมดา)

กิตติกรรมประกาศ (14 pt. ตัวหนา)

[คลิกพิมพ์รายละเอียด] (14 pt. ตัวธรรมดา)

เอกสารอ้างอิง (14 pt. ตัวหนา)

- [1] ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.
- [2] ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุเลขของฉบับที่) : ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.
- [3] ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือนวันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์/หัวข้อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์, ระบุเลขหน้าที่นำมาอ้างอิง.
- [4] ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. เมืองที่พิมพ์.
- [5] ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี: สำนักพิมพ์-ถ้ามี.
- [6] ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี, จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์:
http://xxxxxx

การส่งบทความ

วารสารศรีวันาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ศรีวันาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวิธีการส่งดังนี้

1. ผู้เสนอผลงานสามารถส่งบทความต้นฉบับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ ดังนี้

ผู้เสนอผลงานส่งไฟล์บทความต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด (เป็นไฟล์ .doc) ผ่านทางเว็บไซต์ของวารสาร โดยส่งมายัง

Website: <http://journalrdi.ubru.ac.th>

2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความต้นฉบับแล้ว จะดำเนินการพิจารณาบทความว่าเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด จะทำการร้องขอผู้เสนอผลงานแก้ไขบทความให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด และชำระค่าดำเนินการตีพิมพ์บทความ บทความละ 1,000 บาท สำหรับบุคลากรในมหาวิทยาลัย และบทความละ 2,000 บาท สำหรับบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัย

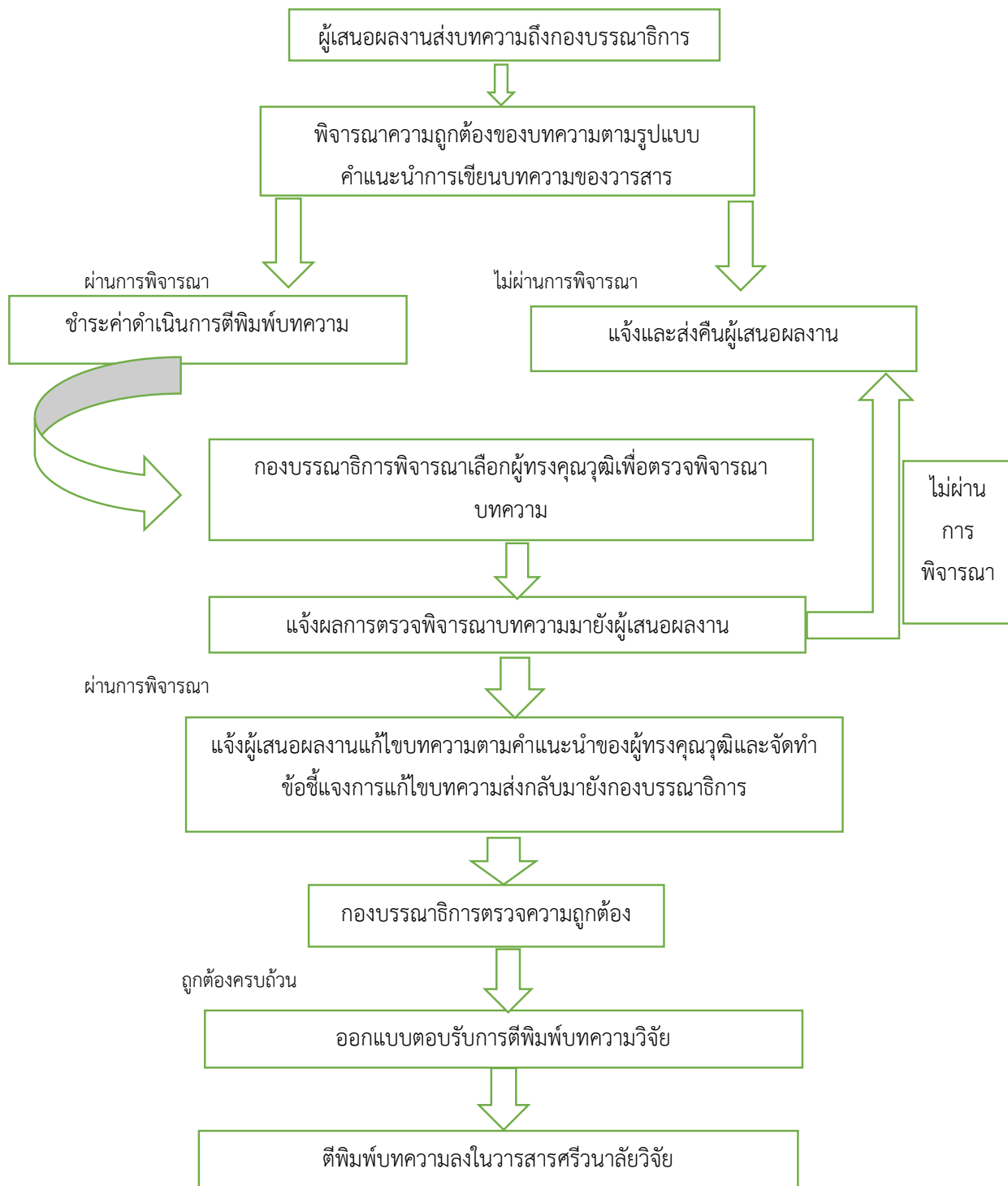
3. บทความที่ได้รับการพิจารณา จะถูกตรวจพิจารณาทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชาของบทความนั้น ๆ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาบทความเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะส่งผลการตรวจพิจารณาดังกล่าวมายังวารสาร จากนั้นจะส่งแบบบันทึกผลการตรวจพิจารณาบทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน เพื่อทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ผู้เสนอผลงานต้องทำการส่งบทความที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดทำแบบบันทึกการแก้ไขบทความตามแบบฟอร์มมายังกองบรรณาธิการ จากนั้นจะมีการตรวจสอบว่ามีแก้ไขและปรับปรุงบทความครบถ้วนหรือไม่ เมื่อถูกต้องครบถ้วนแล้ว จะทำการออกแบบตอบรับการตีพิมพ์บทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน และดำเนินการตีพิมพ์บทความลงในวารสารตามลำดับ

5. เมื่อบทความของผู้เสนอผลงานได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะทำการจัดส่งวารสารให้กับผู้เสนอผลงานจำนวนท่านละ 1 เล่ม

ขั้นตอนการตีพิมพ์

วารสารศรีวนาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารศรีวนาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....ขอส่ง [] บทความวิจัย
[] บทความวิชาการ

เรื่อง (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

คำสำคัญ (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้เขียนทั้งหมด

(ภาษาไทย).....

ชื่อผู้เขียนทั้งหมด

(ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวกเลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....

ถนน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ [] เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

[] เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามที่ระบุในบทความจริง

โดยบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อนและจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร
อื่นภายใน 60 วัน นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้

ลงชื่อ

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

...../...../.....

**ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารศรีวนาลัยวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นางนางสาว).....

ที่อยู่(สำหรับส่งวารสาร) เลขที่.....ถนน.....ซอย.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ออกใบเสร็จในนามของ

.....
ที่อยู่เลขที่.....
.....

มีความประสงค์ขอรับวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รวม [] 1 ปี 300 บาท (จำนวน 2 เล่ม) เล่มปีที่.....

[] 3 ปี 600 บาท (จำนวน 6 เล่ม) เล่มปีที่.....ถึงปีที่.....

พร้อมใบสมัครนี้ได้ส่งค่าสมาชิก จำนวนบาท

(.....)

โดยโอนเงินผ่าน ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เลขที่บัญชี 4520114829 ธนาคารกรุงไทย
สาขายิ่งเจริญปาร์ค และสแกนใบสมัครส่งผ่านทางอีเมล : journalres@ubru.ac.th

ลงนาม.....

(.....)

ผู้สมัคร

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง	วงศ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ	เอกะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี	ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยภิญญ์	โชติวนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี	ทองประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.คำรณ	สิระธนกุล	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร	เหลื่องอลงกต	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์สมหมาย	ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี	บุญเสริม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร	ทิมแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์	บางพาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิกุล	สมชอบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

JOURNAL OF SRIVANALAI VIJAI

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

<http://www.journalrdi.ubru.ac.th>

E-mail : journalres@ubru.ac.th

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000
โทรศัพท์ (045)352-000-29 ต่อ 5142, 1121